

Harara

27. a. §-20.

~~B-2 Dec 14~~

Caja
B-60

91 fol' + 52 hoz. cu bl.

15 Mayo - 1912

1

*Rhetorica com-
pendium à Père Joan-
ne de Marana
elaboratum.*

M
S
M
S

Synopsis Practica
Solutæ, Strictæque orationis duplici tractatu
Comprehensa.

Tractatus I

De virtutibus, et vitij characteris, seu Style.

Prolusio

Breviter de Style dicam, auditores, que sti- que vobis in promptu sint ex Causino, et alijs. Ut huic potissimum operam deti velim. Optimus si dicendi magister est, ut cum Nigronio nostro loquar, que vobis met. usu, ac diligentia comparabitur, simul si notatiunculas istas memorie tradiderit. Parente horla- pientia habet teste ~~Africani~~ ^{no} vatum antiquorum accur- ratissimo. Vnus me genuit, mater peperit memoria, So- phiam vocant me traj, vos sapientiam. Tres ergo elo- cutionis formas, ideas, sive characteres esse sive in Carmine, sive in oratione soluta procul dubio apud omnes certum est. Nam stylus alius gravis est, sum- mus, et grandiloquus, alius mediocri, medius, et tem- peratus; alius tandem attenuatus, humilis, atque in- firmus, ad quos omne style genus reducitur, eo quod par- ~~va~~ sublimis, mediocria temperate, sublimia gra- viter dicenda sint. et quamvis diversis hominibus idem animadvertatur ^{mus} innumerabiles dicendi formas, pro varia eorum natura, tamen ad aliquas ex his tribus dicendi modis necesse est pertinere. Ut enim cuique est facies, sua cuique vox, sua cuique natura, et totius corporis diversus est habitus, ita suis cuique, suis est dicendi stylus, vel gravis, vel levis

levis, vel hilaris, vel modestus, vel vehemens, vel lenis, vel
brevis, vel copiosus, vel facetus, vel urbanus, vel horri-
dus, vel durus, ad summam quot sunt ipsi homines
tot sunt styli, at vero cuncti in triginta stylo ouper
dicto concluduntur qui isti sunt, quae illorum virtu-
tes, et quae illorum vitia, in frae prope subijciemus,
quo facilius addi cantur.

Quid sit Stylus?

Stylus est tractura orationis, et modus dicen-
di acutusque homini natura fluens, qui inventionis,
dispositionem, et eloquitionem artificiose comprehendit,
quem ignorant barbari, et qui vinctis, compositisque
orationis leges non didicerunt: diciturque phrasi, dictio,
character, orationis stilum, habitus, tenor, forma, dicendi
figura.

De summo, et Grandiloquo
Charactere.

Stylus summus, materias graves, et excellentes continet,
qui debet esse sententiarum gravitate conspicuus, verborum
flore iucundus, locis figuris, atque amplificationibus orna-
tus, numeris fluentibus extructus, et omni gloriose elegan-
tia, quem appellat Cicero grandiloquum, amplum, ve-
hementem, ornatum, varium, copiosum, gravem, ac-
cidentem, atque ad convexendo animo opportunum:
hic sonitu magno, cursuque festiva, et modo tractat
animos, et oratione permovent, ac perfringit, modo
in sensu irrigit, et modo insulit, ad summum sonat,
fulminat, ac permisset omnia, Sicut Cicero est, atque
Demosthenes, Sicut Homerus, et Virgilius, quod ut af-
sequerentur de functor excitabant, patriam conqweren-
tem

tem inducebant, quæ plurimè stabantur amplificatiõibus, superlatiõibus, et similibus ad necessarios affectus commovendos. Exempla longiora sunt, Oratio pro Rab. Post hoc charactere scripta est, Anni que tota Vigiliana, Hunc Stylium etiam docent P. Pergrinianus, P. Denicius, Nascus Antonius Mucatus, orationes, etque gratulatoriæ, etque ceteræ.

Huc etiam spectat Stylii Panegyricus, etque genus dicendi laudatorium in conventu Populi, sacri que celebritatibus, quo cælestes, Reges, atque Imperatores laudantur, referuntur que est omni eodemque genere elegantis, et splendoris, quo Stylii sublimis, ad quem adducitur: cuius exemplar reperitur apud Plinium Juniores, Mæmertanum, Pacatum, et alios: quem etiam edocent hodie nostri concionatores: non illum, inquam, qui in suble, et emarcescere abutantur Rhetoricæ præceptis, sed qui accurate munus Panegyricarum adimplent.

De Mediocris Characteris.

Character hic mediocris res lectiore sermone explicat, demissus aliquantulum a gravi, medius inter supremum, et infimum: accipit figurarum, quibus tenuem formam superet, non tamen ita atrox ma attingat: præcipue gaudet acutitate, seu volubilitate, qua est dispersonulato cultu evolutus leni decursu auditorum animos demulcens: adhibet verborum, ac sententiarum ornamenta, lumina, et splendorem. Huius generis dicendi scripta est oratio pro lege Manilia, hoc etiam Stylii Libii, et Cæsar, hoc Diogenes in Prop, et alii scripserunt.

Stylii Historicus, quo Plurimè illustrantur, et

temperatum, ac mediocriter genis dicendi, amo orationis
tenore, placido, ameno que orationis curru, quieto ameno
simili per fluen. Hunc Stylum aperte docent, et de
eide commentaria Quirius, Tullius, Titus Libius, Cur-
sius, Lucius Florus, M. P. Fabianus Arada, Mas-
seus, Maxiana, et alij.

Stylus Philosophicus, qui etiam ad huic me-
dium spectat, est genis dicendi sedatum, solutum, flu-
en, et copiosum, quise in varias res rationibus, ar-
gumentis que diffundit, quo utuntur Philosophi, Phi-
logi, Sacrauon que literaruon Interpeteri: cuique
comparando accomodantur, libri Cicerois de natu-
ra deorum, de Questionibus Tusculanis, de diuini-
tate, de Legibus, de Universitate, de Petitione con-
sulatus, de Officijs, de Amicitia, de Senectute, de
Parricidij, de Academicis questionibus, de Finibus
honorum, et malorum, de Oratore, de Libris Rhe-
toricorum, ad Herennium: Seneca de questionibus
naturalibus &c.

De Genere Infimo.

Stylus hic, qui humiles res tractat, vel comedias,
sed sermone quotidiano, solutus est à nuonorum
vinculis, ut quocumque libere ingrediatur, non
ut vagus licentis erret, caret elaborata concinnitate,
et insigni ornatus, verborumque luminibus,
natioero comonuni sermuni candore contentus.

Nonat tamen acutas, crebra que sententias, gona-
ta vero sententiaruon, verborum que parci, et ve-
re cunde adhibet. Demum eius ambitus angustus
est, qui valentiora latera non acquirit: et hoc di-
cendi.

dicendi genere orator probat, quae eius virtus praecipua
 per se perspicuitas. Hoc genere Cicero dixit pro Quinctia, et
 res analogas distinguit, involuta explicat, abstra-
 sas aperit. Hoc etiam Bucolica Virgiliana, et postea
 ad pastores cantata sunt.

Stylus familiaris tenuis est, cum sola sermo-
 nis elegantia, proprietate ac puritate continuatur: ho-
 nesto, et antiquo loquendi modo nitatur sine ulla
 amplificationis artificio: quae ut acquiratur vsus sunt
 de alog' P. Jacobi Pontani, Ludovici Vives, Sylva
 verborum, et nominum, assidua quae latine loquen-
 di exercitatio.

Stylus Epitolarum sordet nisi sit purus dilu-
 cidus, vsitatus, bene contextus, sine ulla amplifica-
 tionibus, aut digressionibus, nec bene cohaeret cum lon-
 ge, plenus quae periodus; reduciturque, ut procedens ad
 stylum infimum: cui acquirendo deserviunt Epi-
 tolae familiares Cicero, Pauli Manutij, Sodalitij;
 qui si locupletior sit, Epitole Cicero ad Atticum,
 Brutum, et Quintum fratrem, Plinij Juniori, ali-
 que Sive Hieronymi, et P. Maffei. Sed iam de
 virtutibus characteris dicendum est.

De Perspicuitate.

Maxima haec virtus est, et inter omnes pro-
 cipua; si hac carueris, tibi dixeris non audire oratorum.
 Sermo cum homini a natura datus est, ut omnem
 explicaret suam: si obscurus sit, iam frustrata na-
 turae finem. Ergo perspicuitas, facilitas orationis est
ad rem intelligendam. Paritur haec puritate, et
 unq

rerum discretionem, puritas amat verba nota, rursus
antiquam obsoleta, obscura: paradoxos breviter cir-
cumscribit, nam longe obscurant mentes, potiusque
intelligentia: incisa, et membra distinguit, nec
aliud alijs intersecat, fugitque potissimum Hyper-
bata. Adhibet praeterea sensus communes, quia
ceterum mentem, cogitationemque cuiuscumque veni-
ant, aut qui tales, altem videantur; et uno fluctu plus
lenissime absque fluctuosis Meandris. Perinde por-
tio altera est, qui multum iuvat ut proxiq; distas,
apta ergo sit reatum collocatio, ut omnia ordine dispo-
nantur pulchra compage membrorum, ne mostro-
se per capiti, aut in cauri pectus iungatur. Recte
collocabit, si transiitione utari ab hunc scilicet
ad aliud cum ordinis dignitate gradiendo. iuratur
multum si ratio in ratione utamur, dum non mitis pro-
rogamus, et facti rationes subjiciamus: exempla in so-
luta oratione longiora sunt, ideo regius carminas sub
Ariam. Virg. Eclog. 1.

(In humili)

Fortis sub arguta considerat illic doghni,
Congulerantque greges Corydon, et Syas in arvis.
Hic ovem, Corydon de tentas lacte capellas
Ambo florentes et tatis Pricades ambo,
Et cantare pare, et respondere parati.

(In medio)

Ipsa caput tonis folijs ornatus olive
Dona feram: iam nunc solemnes ducere pompas
Ad delubra iuvat ce, osque videre iuvenicos.

(In summo)

Sic factus oneritos aris maclant honores
Favos Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo,
Nigram Phoeni pecudem, Zephyri felicitibus alta.

De

De Gravitate

5

Duplex est gravitas, alia in verbis in virtute,
alia in rebus ipsa est. Et virtus hæc summi caracte-
ris præcipua est. Sed non quæ ibi neceario semper in-
veniatur, at istam in levis causis sectari videtur
lucet: sed res humiles verbis saltem gravitas tra-
ctat, præcipue cum ex res incident, dum materia
gravem tractamus, summi arti fieri est. Tali Vig.
sepius, in *Æneide*, præfecam exemplum. lib. 1.

Illic se præde accingunt, dapibus que futuris
serpens dirigidunt costis, et arida cæca nudant.

Pars in frustra secant, verubus que tremuntia figunt,
Littore ahe na locant alij, flammæque ministrant.
Num potuit rim humilem magis vix cunde, gra-
viter, et ample explicari? Non hic culina, non coriis,
non pellis, non deglubere, non elicare: en in humili-
bus, et omnium sumonon, et gravem *Vigilium*.

Gravitas alia, et præcipua in rebus est: hæc
in quatuor species sunt distinctæ. Primum sermo-
nes de Deo gravissimi sunt, (non hic de fictorum
numinorum inepti loquimur) sed eos sermones tan-
tum commendamus, qui ex optima veritatis dijū-
glina præficiuntur. huius omni si sepius apud
negitram, apud Platonem, et apud Acceronem ut
in *Miloniana* de Divina Providentia, ab illis verbis
Et est præfecto illa vis & Gravitas secundo est ser-
mo, qui de omni veri natura, et æconomia loquitur,
qualis Platonis in *Fingio*, Acceronis in *sononum* et
pionis Novem tibi orbibus vel potius gloriis conne-
sunt omnia. Et Vig. 6. *Æneid*.

Prinū

Principis Caelum, et terram, camposque liquentes,
Lucentemque Lunam, Titaniamque aethra
Spiritus intus alit: totamque infusa per artus
Mens agitat molem, et magno se corpore miscet.
Inde hominum, pecudumque genus aethraeque volantis
Et quae in aemulo fert monstra subaequore pontus.

Tertio gravia sunt, quae nata ad divinitatem
accedunt, qualia potissimum de immortalitate animae,
de gloria Beatorum, et damnatorum genus, quorum
passim exempla agitur Plautum, Accorinem, et Vir-
gilium. Demum quae etiam humana sunt, sed mag-
na sensu, et opinione hominum, ut bella expeditio-
nes, pompae, triumphus. Et haec quidem tam Ethni-
cis, quam Christianis oratoribus communia sunt.

Sed patet nobis latior campus; quoniam plura et
maiora mysteria revelata sunt. Haec ergo tracten-
tur gravibus, et selectissimis verbis, cum splendo-
re, vigore, vehementia, atque asperitate; ubi illud quae
est; vehementia quando in adversarios in vehemens.
Asperitate ubi acerbis repulsumus. Splendore cum
nobis modeste commendamus. Vigor has tres vir-
tutes temperat: est enim vividula quaedam, et floris
ratio, quae nihil humile, nihil repens, nihil demum
sum, aut otiosum habebat. Haec virtute pollet
licet in Philippi. Haec etiam virtute comita-
tur Peribole, latine oratio circumdata: et est ple-
nissima amplificatio ab omnibus locis, et auctoritas,
quae in aemulo possunt, quae frequentatione rerum,
et commemoratione oratorum corroborant. Quo pacto
id fiat ex Rhetorice praeceptis plenius congerietur.
Veni

Denique gravi orationis methode rebus con-
tat, quinque. Prima sensuum, et inventionum vi-
reumque prudentia, sagacitate, atque fecunditate,
qualis in Homero, Cicero, et Demosthene, in-
venitur. que virtus maxime ex bonitate ingenij
pendet. 2. Vehemens, acris, et fixa quodam inci-
tata affectio est, que in ipsa dñi positione cluget, et
conspicitur, dum orator dicit, fulminatque dicendo.
3. temperies figurarum, dum illustres intervult
descriptiones, amplificationes, parabolas, icones & 4.
dictio gemma, gravibus tropis sine affectione ad-
hibitis. 5. compositio, et numerus est, affectionis
etiam expressio, imo plerumque de industria ince-
ritus.

De Pulchritudine, et suavitate Styli.

Virtutes ~~in~~ mox dicendæ tri stylos or-
nare possunt, sed præcipue medium, abhorrent
ab alijsque earum summus, ut patebit. Pul-
chritudo ergo est singularium orationis partium,
cum coloris suavitate concinnitas, et hæc uni-
versalis magis est: nam et quilibet pars suam
habet pulchritudinem. Stylus hic totus est in
delectando, ideo artificium querit concinnas
sententias exculpat, fabulas, et Historias inte-
xit, verba transfert: deorum mille coloribus pin-
gitur, et ornatur. Talis Heliodorus in *Æthiopi-
cis*, Callistratus in *Naraisso*, et illud Ciceronis
2° de inventionione. Coloniata quondam cum flo-
rent. 8

Suar

Suaritas in oratione est, quæ vel invitum
auditorem trahit ad legendum, cui offertur
peritas. Virg. Eccl. 3.

(In humili) Non allepastus illi egere diebus
Frigida Saphni vobis ad flumina nulla nequam
Libavit quadrupes, nec gramini attingit herbam.

Aenid. 5. — Si tanta inquit sunt premia victis (In summo)
Et te Lapronon miserit, quæ munera Nilio
Digna dabit, primam meam qui laude coronat.
Nime quæ saluum fortuna inimicatulipeto
Venustus est gratia, atque perfectio pul
chritudinis cui surgitudo offertur. Virg. St. 5.

(In summo) Qualis spelunca subito delapsa columba,
Cui domus, et dulces latebrosos in pumice nidi
Tortua in aera volans, glaucumque exterrita pennis.
Dat tecto ingentem, mox aera lapsa quieto
Prædit iter liquidum, celeremque commovet alas.
Mollescit quod iam ipsum cedit auribus, quæ
aures vult cedere sibi. Virg. Eccl. 4.

(In humili) At tibi grama quæ nullo munuscula cultu
Errantes hederas fascim cum baccare tellus,
Mesta que aidentis colo capra fundet achanta
Ita etiam apud Nostrates, Bidermanum, Remo
dum, Bacipum, et Capimiazum fluxima reperit
epigrammata, quæ stylum mollem non incongrue
docent. Sit pro omnibus testis Capimiazus. Epig. 8. de
Pueso Sepu.

Quo tandem meus avolavit ille,
Formosissimus ille natus ille,
Quo tandem meus avolavit infans &
Nixu

Virtutes hę liberiores sunt in examine, sed insolenta oratione ne nimium hęc mollescant, debent temperari celeritate, et acrimonia: et Celeritas quidem extortam reddit orationem, addit que dignitatem, dum vibrati sententis acuit, et distinguit illam: constat enim acumine, verbis floridis, et in ipsis crebra volubilitate. Excipite Theononymum hac virtute polentem; Epistola ad Heliodorum. Nolite credere, nolite esse rursi, licet in modum stagni se sum equos ardeat, licet vis summa iacentis eleuantis piritu terga cuius gentis; magnos hic campus montes habet, intrus in desum est periculum, intrus est huius: expedite audentes, vela sua geridite, Cruxantem ne figatur in frontibus, tranquillitas ista tempus est.

Acrimonia est omnino acuta vellicans, et pungens sile? illud Virg. Aeneid. 4.

Perde citi flammas, date tela, scandite muros. quale illud Virgilianum. Eclog. 3.

Cantando tu illum? aut anquam tibi fistula cera (In humani) Junctus fuit. Non tu in tauris indocte selesas. Stidenti miserum stigula di perdere carmen?

Simile est illud Craspi in lamiam deformem, audi amus gulchrum querum. Ut ille acute retorserit, tum mihi fingere non potui, mores potui. Et illud la corij cuiusdam. Arguro cuidam dicenti, multa spartanozum sepulchra apud nos sunt, Lacon respondit. Atqui Arguro rum apud nos nullum est sepulchrum: inuans quod spartani semper in vasijunt Argos. Arguro neco spartanos nunquam.

Nunc

Numeroſitas eſt conueniens ſententię ſonus
excompoſitione, ac diſpoſitione partium. V. Virg. Georg. l.
(In medio) Suſtuleris fragiles calamos, ſyluamque ſonantę.
Et hec propria eſt carminis, licet non deſideat pro
ſam: alia numeroſitas orationis, que conſiſtit in ipſa
ſelectorum, ac bene cadentium uerborum colligatione,
Anid. Vt ſta periculi quoad uocis ſtructuram, iam in initio, et me
dio, quam præcipue in deſcriptione. De qua in Rhetorica et
degedibus orationi ſeruientibus agatur.

Plenitudo in uenitur cum nihil deſicit, quod
deſideres, nihil redandat in oratione. Virg. Georg. 4.
(In medio) Principio ſedes apibus, iſtatio que petenda,
Que neque ſit uentis aditus (ne namq; pabula uenti
Terre donum prohibent) neque oves, hædęq; petalce
Floribus infulſent: aut exans buccula campo
Decutiat xorem, et ſurgentes atterat herbas.

Floridum idem quod plenum eſt, addit ta
men aliquid, quod ſine iactura deduci queat. Virg.
Anid. 4.

(In medio) Nec erat, et placidum carpebant feſpa ſoporem
Coſpexa per terras, ſyluęque, et ſera quieſcant
At, quora: cum medio uoluntur ſidera lapſa
Cum tacet omnis ager, pecudes, quęque uolucres,
Que que lacus late liquidos, queq; aſpera dumis
Rura tenent, ſomno compoſitę ſub nocte ſilenti
Lenibant curas, et corda obliuſa laborum.

Que omnia ad ſolam explicandam noctempulche
conueniunt, et aggerant Vates. Hunc floridum ſty
lum eleganter deſcriptione, et Hypoſi poſes, que præ
apud Virgilium, et Accaronem, appoſite docent.

Cultus est amputatio affectatione sordidum est
quo minor est insententia, cum haud omnia, que di
ci posse dantur. Invenitur et in verbis Virg. Georg. 4.

Sive cavā solans et grum vis ludere amorem, (In medio)
Te dulcis comua et sole in littore secum,

Te veniente die, te decedente carubato.

Ita cum sermo incidat in ~~stude~~ sordide, velque
aliquam turpitudinem per se ferat, quod vel in ho
nestissimis argumentis evenire poterit, decenti cultu,
verborumque modestis, non sordide, aut turpiter explicari
congruit.

Et quidem suavis stylus has amat virtutes,
sed audiendus Cicero est in Oratore. Suave genus est,
primum elegantia, et in cum delectata verborum sonan
tium, et lenium. Deinde concinnitate, que neque as
peros hiat concurrens, neque disjuncto, atque hiantes, et
sit circumscripta, non longo anfractu, sed ad spiritum
verborum apto, hiat qui similitudinem, et qualitatemque ver
borum, tum ex contrariis sumpta verbi, et contra crebris,
paria paribus respondeant, relataque ad idem verba,
et geminata, atque duplicata, ac etiam repetita
ponantur, constructio que verborum, tum constructioni
bus copuletur, tum disolutionibus relaxantur. Huc
atque Cicero, quoniam nihil pulchrius, nihil elaboratius.

Parantur Græcæ varietatem invisa, in audita, nova,
que commotionem affeant, que ornate sunt dictanda
delectationis fabulis, et que ad fabulas accedunt. Ideo
commoventia e ventis, tragædij, etiam si tachymas
eliciant. Preterea faciunt ad varietatem, que ama
bilem sui speciem ingenerant, lenocinantiaque sen
sibus

8
sibus. Ut et conicilatum in deribus celum camporum tac-
tu, nemorum rimbis, pellucidi amnium liquores, et
similia. Amatorie etiam narrationes, horum omnium
exempla sunt in Luciani operibus, in Agulio,
et Philiodoro; sed caute hec legenda, immo non le-
genda iuventuti.

De Puritate, Fenuitate, Simpli- citate, et Securitate.

Genus infimum huius potissimum virtutibus
gaudet. Puritas nuditas quaedam est, cum nihil ad
miseria ornamentis. Virg. Eclog. 1.

(In humilitate) In tere tugatule, recubans sub tegmine fagi
Sylvestrem tenui myram onditari habet vena.

Et Seneca Epist. 16. Inimicitia mihi de oruntia.

Si quisquam ex his, quod quotidie facio, igno raveris.

Vides quam simpliciter tecum vivam. Hoc quoque
tibi committam. Philosophum audite &

Simplicitas differt a puritate, quia non solum
ornatum, sed figuram, circumstantias, causasque
numquam adhibet, quas tamen puritas non reijcit. Virg.

Videmus quam dicunt Romam Meliboe putari

Stultus ego huic nostrorum similis. &

Fenuitas orationis est puritas et communis con-
suetudine loquendi. Virg.

Pan primus calamus cera coniungere plura

Instituit, Pan curat ore, omniumque onagi bas.

Securitas est firmitas proprii ad tenui-
tatem, deducitur enim oratio conuia, nihil curans
figuras. Qualis sepe Virg. in Eclogis, Seneca, et Cicerone,
in suis epistolis.

Veri

9

De Vitij Characterum.

Stylus Humidus.

Virtutes recensuit, breuiter nunciatia.

Primum vitium humor est, qui cum oratio perverit
magnitudinis, quam sibi deformavit, simulacro quodam
illusis, in tumida inuptias, et phalexatas, ut aiunt, con-
gas proceps abrigitur. Breuius: excepit iure magni-
tudinis. fitque verbi soli, vel soli sensibus, vel ver-
bis simul, et sensibus. Verbi, ut apud Accium. Vagant
ruggante gloriam pro scrutante, Perinator apud Lu-
lium pro Sargiveratore. Aglyuda pro furfure; et ce-
tera eiusmodi. Et cum verba perperam transferun-
tur, ut apud Xenophontem vocantur anature segul-
cha serorum. pupille oculorum arigine, apud Ter-
tullianum Canicula persecutionis, pro seruicia apud
Apuleium labris indantibus affectare rosas pro
gaudij affluentia. Tertullianus, et Arnobius huius
vitio no tantus, nisi forte in ipis vitus est. Secundus
humoris genus est in ipis sensibus immoderatus, licet
alioqui verba ad legem usus cononum videantur
exalta. Hoc genere peccant suspicione Fragili, dum
res s^a naturam extollunt ut Seneca in Herculo
Oreo: sed tumidior Nonnius Poeta Viciniacorum
scripta in has inuptias in temperantem effusus
phorem suum sic iactantem inducit. Se auinga
tuxum celum fratrem suum; (cum calcastum)
vellet dicere) imo si aliud obis omnia supernific
tuxum, cum setere capis non possit. Item omnia stellas
novi inter se inuptis copulaturum, quo celo glori
or sit solles. Mercurium in vincula conicelury.

Luna

Lunam habiturum pro famula, que sibi lectos ter-
nat. Quod si lavari velit, Eridano celesti pro bal-
neis apponit. Tertium tumorem genus est ubi res non
modo sensibus, sed ipsi quoque verbi inflatum
quale est illud Meris, Lada, Lybas, capi de, mor-
tes, diuici diu pulveras. Non satis fuerat soluti in
pulverem montes dici se, nisi grade quoque verbi
addidisset diu pulveras.

Stylus Cacozelus.

Cacozelus infelici, et exumosa imitatione la-
borat, et sepius in tumorem, vel frigiditatem exumpit,
ut si quis apud Virgilium legens, sublatum a turno
sanum antiquum ingens: hoc postea in alio argumen-
to imitatus dicat fuisse scopulum, cui Capre etiam
pascentis infidebant. Vides quam hoc sit ridiculum.
Id profecto per omnibus contingit imitatio si tui, qui de
Virgilij, aut Ciceronis magnitudinem suspiciunt, eam
dem exprimerent, imo et vincere conantes, in eadem
veniunt, et pro vero, et solido corpore, nihil nisi fe-
mos, et ventos orbententia, selectissimas ipsorum
autorum periodi infeliciter gravando.

Stylus Frigidus.

Peccat etiam stylus frigidus: est autem cu-
tor tor, et ardentis sensus, veluti novatoris ingenij
fatu iudicij lumine orbato egerit. Accipe exempli.
Qua nocte Alexander Magnus ortus est, Cytheping
Diane templum conflagravit, Hegeias, qui inter fri-
gidos Sophistas commemoratur a Longino, cum de
Alexandri laudibus diceret, hec addidit Minime
mirandum est, si Diane templum tam grandi con-
cen

condio arserit: quippe dea in igno Olympie partu, que 93
 Alexander editu est, ob tetrandi laboribus, et civis des 99
 tricta ignem non valuit restringere. Sub iungit Ple 99
 tarchus salve quidem, et acute huius epiphonematis
 tantum esse frigus, ut ad Ephesini templi incendium
 restringendum satis validum fuisse videatur. Scitens
 hoc vitio libri Hebræorum scriptorum, quos Rabinos
 vocant.

Stylus Puerilis.

Puerilis stylus tribus sua lictis laborat
 vitis, venatur preterea lupus ononites, et cum aliqua
 illicetba vanitione iucunditatis, digressionis inaptas,
 allusiones ad verba, affectatas rerum descriptiones, lu
 xuriantes figuras, verba undique ad ostentationem col
 lecta. Talis est ista Regulii auctore suo onollior vitio.
 Erat in tonjtu, et genis gratus, et corpore glabellus. Cui 99
 oris eius peromulsi antij, per multos capionis antensen 99
 tuli, et perpendali. Vestis textu tenui, tactu molli 99
 purpurea radians. Quid? quod et Lyra eius auxo ful 99
 quaat, ebor candicat, gemonis varie gat. Nec plane 99
 caupundia, quibus permittuntur aliquando pufiones
 lusitane. At vero iam per victa etate homine in
 ea rugas, aut verborum inuptias ferri. ononione
 tolerandum est.

Stylus Parenthyrus.

Thyrus hastula exat frondi hure
 tita, quam bachantes gestabant. Inde Stylus Paren
 thysu, qui grandibus, et intempstivi affectibus,
 et figuris in re paxa insanien Bachantium in
 modum festiva; irascitur, ardet, glorat, lamentat,
 gestu

gestit, triumphat, vel in tempore vive, vel in ac minime
ma, et xanam in Minervam, Pigeonium in Poly
phemum, ora leve in cothurnos traqueo transfor
mat: unde facit sepius, et duon cupit motus ingere
excitare, delabitur in absurda, que orisum excitant.
Falis est illa, de incendio Daphnitici templi, misera
bilibus Negus Libani, quam S. Chrysostomus agre
gie gerstringit. Hi enim sophista proterbum modum per
tux in miserabiles, inconditos, humiles, inclonatos af
fectus, et pre dolori, ac furore impotentia, in frigida
queque, et inepta tranjit, at, cum dicit Sulpianum in
peratorum, ubi de templi incendio afflavit eum su
mor que sibi se talaxia Mercurij, ut ad flammam
resinguendam properaret. sed ubi tandem erat in
ventum certe tardum oportuit fuisse auxilium, si
hæc talaxia sunt expectate. Ita orisum, non dolore,
exitus orationis invenit.

Stylus Scholasticus.

Vitiatus est hic stylus, cum ea, que civiliter
esse debet oratio ad combatilium proceptorum minu
tias putide conformat. Unde videre est alios antequam
ad rem veniant apparatus pro fante, excurrentes lon
gus, digressionem, et communes locos affectantes, qui
bus cum insiderint arbitrantur se loci alibi (ut
aiunt) quadrigi vehi: alios in quocumque ad
gamento ex cordis, narrationes, confirmationes,
per orationem congerente: alij sunt qui artem ple
nissime profitentes omnium veniunt ex ordij sua ora
tionis, confirmationis &c. tum se ex una, in alie
ram partem transituros pollicentur, aut iam
trans

transsepe dicunt. excusant se propterea quod minus
 elaboratam orationem attulerint; quoniam nias cho
 laticia sunt, et ubi meropium curantur, elaborantur
 que concinnius sepe in frigidum aliquid incidunt,
 vel queaile. Hi scholastici oratores religiosus om
 nem oratum exigunt, nevideantur artis legibus
 deesse. Notatus est hoc vitio Troazatus.

Stylus Poeticus.

Vitijs est insoluta oratione phrase
 poeticas immiscere, vel canticum imitari notissimus
 quod omne habetur. Notati sunt hoc vitio, et auda
 cia Amnianus, Aguleius, Sidonius, Agollinarius, et En
nodius. Audi hunc: Interea dum anceps ejet for
 tuna certaminis, et gennatz morta sibi ethera ven
 dicarent. Sellus concita tremicit concussione cor
 nigedum. Excepit te soniqua lituorum deperis
 inquietus, et lancearum imber caelum obtegit. Agu
ley hoc est canticum potius quam program. Fibrij,
pondent sidera, redeunt tempora, gaudent numi
na, seruiunt elementa, tuo nutu spicant flumina,
nutriuntur nubila, germinant semina, crescumt
germina, et montium scapule decurrendo, fon
tium veng ebullando, et fluminum vitz obumbran
do.

Stylus Allegoricus, et Peri
phrasticus.

Viguit stylus hic Gothilo sculo (cum non nu
 si allegorias, et caeterissimas, ac audaces metaphoras
 loquebantur) que illa infana metaphozarum, vel po
 tius allegoriarum dulcedo cuncta per vaferat, et iam
 Jerry

11
ferrum Ciceronis Iuliana dictio, vulgo dicebatur. Con-
 tra aurea gutta tantum frigida quaeque acuminata qui
 hic illi scriptores sua refererunt. Ennodius exemplar
 est: accipe pauca. *Dei* favos loquor, et perdonas
 coram eloquenti, nectam liquenti, elementi nulla com-
 11 ponit pinguinum labij mei saporem epuli divitiis injuad
 11 ti. Et alibi: Diu salum quaeis verbi in statione congo
 11 riti et in certa liquenti elementi glacida oratione des-
 11 cribit dum sermonum cymba inter loquelz scopulos
 11 rector diligens forzas, et curram artificem fabricatuz
 11 tutinator expendit; pelagus oculi mei, quod aquas
 11 xum simulabat eloquij deononstrati. Vides quot me-
 taphoras, et allegorias frustra gerdat Ennodius. Ad
 orationis quippe delicias, non ad communem quotidia-
 ni sermonis usum inventae sunt metaphora, quas si
 oblique veli in tradere, Styli monstrosorum corpus fa-
 cias nece est. Distinguant igitur hi colores opus, ut
 in pictura evenit, non bruant.

Stylus Miscellaneus.

Congeries supradictorum stylosum facit ali-
 um miscellaneum, nihil illo magis traxius, quam multis
 erroribus de turpatus, modo supra coturnos infla-
 tua, modo infra soccum repit, modo dulci, modo du-
 xus, modo Torcanica, modo Latina, modo nova, mo-
 do vetera verba completitua; aliquando obfusca-
 tua, affectat enim antiquitatem, et recorditam eru-
 ditionem. Semper nullo non vitio laborat. In hanc
 incidunt, qui bonos authores legentes, culta facun-
 do, atque aurea praeferunt, aspera, dura, et vir-
 dida, reliquunt. Falli est quandoque Sidorij Apollij
 nary

naris stylus. Rudi fragmentum conius descriptionis. He
 sunt, quo rum comparationi digitem tollerent. Narisus,
 Ariaticus, Maspa, Marcellus, Carus, Parthenius, Liceri
 us, et Pallas. He sunt, qui invident tunicatis ora, sti 33
 pendis paludati, rancia veredaxii, mentatoribusrum,
 dinas, munuscula legati, portoria quadruglatoribus,
 prodia provincialibus, flamma muniapi bus, et exocen,
 ta alia. Hoc igitur pacto, et repetitione per hanc figuram
 multas antiquitates, varie conquisita anagoridos
 congerunt, et agglutinant, et conantur in singulis huius
 modis modicis complicare lectorem.

Stylus Humilis, et Rudi.

Nactenus ea styli genera persecuti sumus,
 que in sensuum, verborumque tumore, seu ex ceptu ver
 santur. Nunc etiam ea, que in vitiis ex quo sunt oppo
 sita, ea inquam vitia, que per defectum contingere
 solent, discutiamus. Et primum de humilitate occur
 rit sermo. Et ergo, Stylus humilis dicendi forma
 ignobili, que duobus modis accidere potest, vel per
 sensuum exilitatem, vel per tenuium verborum ab
 lectam compositionem. Sensus humiles fiunt, cum mi
 nutis re puti de discutuntur. Verba contempta, cum
 aut delectu carent, aut structure. Apponit exemplum
 in verbi Cicero 4. ad Herenn. Nam illic. ad bal
 neas accessit, ad hunc postea dixit. Hic transer
 vit me pulsavit, postea dixit hic ille, confidendo,
 post ille convivium fecit, et magis, magis que pro
 tibus clamavit.

Hoc stylo multa extant in sacris lit
 teris, qua non gentium phaleris ex coli voluit de
 us,

us, et in nuda sermonis simplicitate, prepotenti spi-
ritus clariora essent miracula. Ita locutus est Hu-
milis orbiq; vel in stylo S. Franciscus. Ita et ed-
mundus archiepiscopus Cantuariensis. Ita S. Vincen-
tius Ferrerius in suis concionibus. Ita Thomas de Bre-
pi, et alij ceteri sanctitate venerabile. Sed liceat cum
Caupis exclamare. Omitem sanctorum implicitat;
Stylum certe plerumque habent ferreum, sed mentem
auream. Et magna pars Oratorum, passim vanitas! lin-
quam in auxat, et ferriis moribus arvit.

Stylus fluctuans et dissolutus.

Stylus, qui eo non pervenit, quo intendit,
sed prope id fluctuat, errat que, et modo audit, et inci-
pit, et hinc auxus conatus emergere, et per modum ali-
quam volans non inscitam, sicam antequam abspiciat
sub finem lacerat, et pervertit, dividit multa, nec compre-
hendit, ex aliis profilit in aliis, nullo ordine, serie nul-
ta, dissolutus dicitur: arsi sunt omnia ista instar pagi-
lionum volare, impari quidem volatu, modo aaborum
cacumina affectant, arpunt alias. modo odoris flori-
bus, modo ingratu impident; volatus ipse flexuosus est,
et ambiguus, alta petere putata, de gauri tua, vel retro
agitur, vel adhuc volandi inspicere confidet sereni-
culus. Ex eadem in ex perientia, et animumo exercita-
tio contingit vitium. hoc in stylo, cuius tale exemplum
31 affectat Cicero. L. 4. ad Floren. Socij nostri cum bellicosa
31 se nobiscum vellet, profecto ratiocinatione essent, etiam,
31 atque etiam possent facere, siquidem sua sponte facerent
31 et non haberent hinc adiutoria multa, et malos homi-
31 nes, et audaces solent enim diu cogitare omnes, qui mag-
na

na negotia volunt agere.

Stylus Siccus, et Exsanguis.

Vitium huius id est ornamentis careat, cum omnia liquide dicuntur, sed ita exiliter, ut nullo cultu, nulli leuonibus decorata sese affeant oratio, hoc putant Atticum esse, sed falluntur, nam et si oratio attica modicior, non tamen in copia, et in eleganti; habet nervos, habet lumina, et tonaxe cipa est, et vulgurae. Longius est exemplum, ideo supercedo. Notati sunt hoc vitio Livius, et Lyrius: Inadunt in hunc Stylum, qui fugientes in flatum Stylum eo deveniunt religionis, et omnibus orationem spoliunt ornamentis.

Stylus Abruptus, et Frigide acutus.

Sunt qui in fesside volunt omnia acuminibus onere coarctare possunt oneris exundantem oron, dicunt quicquid in buccam venit, omnia affectante figurate dicere, unde vel offensa fiunt, vel frigide acuti. Enimvero multi Plurim Peritoris cuiusdam exemplum, quicquid aërum volitat, quicquid piscium natat, quicquid ferarum civescat nostris regitibus ventibus. Quare omne cui subito oneramus, nostris viciorum. Et huius de vitio.

Qui Stylus Atticus, Rhodius, Asiaticus, Et de Breuitate Laudabili.

Dicendi genus apud antiquos duplex praecipue fuit, Atticum, et Asiaticum, primum quidem limbatum, et emundatum, nihil inane, aut redundans ferens; et non ideo siccum, exangue, et quicquid. Nam et ea gens acris iudicij, et emundate maxime fuit, nullo patet tua squalidum, vancidum, inane, vel quod vitio laborant.

rans. Unde optimus dicendi modus Atticus fuit. Triana
gens tumidiior alioquin, et iactantior vaniore etiam di
cendi gloria inflata fuit. Unde Syllus ipse imitatus
redundans, tumidiior, moleste elaboratus, et molitius factus.

Medius inter utraque Rhodius, et exutus
que mixtu tertium dicendi modum efficit inque m.
attice presus quique a plane abundans fuit. Viguit in
ter Laconis brevis loquentia, cuius amanti prima ingenij
fuit. Unde Laconismus, et Laconicein, brevis loquentia
et breviter dicere. Sed nulla extat Laconij oratio, nisi pe
cialis est in oratoria dicendi modus. Salsbylus quidam
brevis est, qui patris non habet non paucus, admiratorum mul
to, quamplurimos amatores. Et character huc maxime apud
Latinos, et Græcos habitus acute brevis factus est acerrime
ingenij, et solitissimi iudicij; in eo nil inane, nil re
dundans, et ipsum omne est subtile, et modo acore, modo vel
licans, ac brevis antequaque sententiaj habet, verba vero
conquam temeraria, et acris castigazione delecta, et non
vosa brevitate disposita.

Hoc stylo mixandi sunt Sallustius, Cornelius
Tacitus, Seneca, Plinius Junior in panegyrico, et pler
In orat. cat. tius. apud Græcos Theophilatus Sophista, Gregorius Naz.
et Hieronymus. Excipite Sallustium. Postremo omnibus
mixta pecuniam trahunt, vexant, tamen summatim
denum divitias suas vincere conqueunt. Attonitio est
solum inopia, foris et aliorum. Mala que res multo
appetita. Denique quod reliquum habemus præter mixte
non aiam. Quod non mixtum in hac periodo? Sed en
Lib. 4. Curium Sallustio parem. Nuntiata daxis gratiarum
actionem apud hostem super vacanciam esse, omne
qui

quæ fecerim clementer, et liberaliter, non amicitia
 eius tribuisse, et naturæ meæ. Plinud. Nec omnibus duo
 bus solibus potest regi, nec duo summa signa salvo
 statu terrarum potest habere. En tandem aliud: In
dextris vestrali iam libertatem agem, spem futuræ tem
poris gerenti. Effugit mortem quisque contempserit, tamen
 dispendium quæque sequitur. Nil opus est cetera prosequi,
 hinc cerni possit quanta fuerit huius authoris in hoc
 concipio dicendi genere felicitas. Sed quæ omnium inge
 nia, maiestate, copia felicitate, genio demum ipso, prin
 cit, et obruit, Seneca est, qui hanc viti styli dignita
 tem quasi ius hereditarium arrogat.

De Optima Figura dicendi, et de Decoro.

In tanta ergo diversitate dicendi is optimus ora
 tor erit, qui per rerum varietate omnia dicendi genera
 perfecte tractare sciet. Id enim Cicero perhibet, quem qui
 comitatus fuerit perfectionis apicem consecutus est. Qua
 tet maxime spectare doctorum personarum, et statum
 locorum, temporum. Nam quæ dicitur si parvi, tenui
 bus, acutis, in firmis, executionibus ad fabellas, crebris
 figuris, si ornuliter cadentibus, tinnitu compositionis, et
 libris, Et hoc in pueris non modo toleratur, et etiam
 plerumque plebitur.

Iuuenili oratio solet esse nimis, calore magna
 et accurata, ornamentis illustribus, compositione concinna,
 nervi, erecta, audax, perculsa. Interdum deliriosa, las
 cia, et ludibunda. At virilis solet esse magna pondere
 us, pro funde intelligentis, argumentis solidis pertractata.
 In ea translationis pauiores, gravitas in asserendo, con
 tempus minutiarum, et quod extremum est gravitatis
 aug.

augustus quidam deo. Senectus ipsum, mite, et sanctorum
tribuitur. Nam vero si oditioris spectentur.

Coniunctio esse debent magnificae, quae, elictae, par
ce verbi, ample sententiae, semper simpli, gaudenti, gravi
sedato. Rectores politici, accusati sunt, et climati, can
didi, gravem ab affectatione, et quavis libris orationibus
alium. Contionatorum oratio debet esse solida, gravis,
sancta, casta, sobria, maxime si de deo, et avaritiam
terram, et impunitis quae solet adhuc sedatus sermo est.
Alius inquit licet se attollere figuris, copiaque, et la
xitate orationis diffundere, semper morum apud populum di
centibus competunt propria vocabula, apte translationis
velis motu, conformatione, et figuris omni generis, oratio
plena, succulenta, clara, diserta exemplis, dicta in tex
ta, et ubi opus est incitata, ardens, pugnant.

Philosophi sermo divinitate simplex sit, purus, in
teger, validus, florenti gaudio non dissimilis, quod ad
artificiosum agricolarum cultu, et labore naturali pulchri
tudine, accipit, floret, luxuriat. De rebus malibus
acutus, opus, adstrictus, enucleatus. Sophista aut Orator
ad voluptatem dicit. eius ergo sermo tere, lenis, su
avis, candidus, molli, pellucens, illex, omnibus gratos, et
veniens affluens.

Si sermo auditorum confidat audentia. Qui cum
auctoritate loquitur ad inferiores, totus est in rebus, et
constantia personarum omnium curat, quamquam et gauden
tibus curandae sunt. Nullus est adeo abiectus, cui non
aliquid debeatur, quando quidem, et pili, et aient ha
bet ambra suam. In oratione vero coram digniore
debet emineret sollicita reverentia, et pudor.

Ad sum omnia videndum est an locus saceris,
 an profanus, in pro fano civili, in sacro augustius, et
 sanctius precipi aulicorum flosculis agendum. Unde tem
 pora etiam incurrunt, et oratoria, in quibus oratio vernans,
 et leta, modo simplex, horrida, et quasi de tractu orationum
 debet esse oratio. Consilium oraque locusque ~~longe~~ da
 bunt. Nec pro dignitate, ea maiestate, eo eloquio et eade
 teritate, qua stes Causibus notet, que ad epitomam redige
 re non inutile fore existimari, quoniam oraque oratio ad
 manum est liber, et si epet fupius ille tractat, quantum
 diligulus comprehendat. Modis vero, quia huius epitomy
 practice orationum daturam indidionus, inscriptionem at omph
 re orationum est. Et quia in Rhetorica de partibus oratio
 num componentibus agendum est. de exordio selt narratio
 ni, contractione, et epitoma, oratio tantum quo pacto confi
 ci debeant orationes, et quidem communiores brevi calamo
 scribimus.

Encomium Athenarum
 In genere Demonstrativo.

Continet huc oratio Exordium, Narrationem,
 Contentionem, Perorationem. In exordio captandi tua
 auditorum benevolentia, quod petita a rebus, vel gesso
 oris, vel que audiant, vel que loquantur, vel de quibus
 loquitur orator. Attentione petita, quia dicturus est de re
 magna, et illustrissima Republica. Docilitas, quia
 breviter, et perspicue locuturus ei.

Narratio dividetur in principia huius floren
 tissima orbis incrementa, ubi hinc Audia, arte, sentia
 que comendantur, in quibus ut sol reliquos plantas
 in splendore superat, et emittat, ita huc civitas ceteras
 civitates

universi erbes, et sapientissimi omnium hominum academi-
mias summo pere antecellunt, et aera immortalis sapien-
tiam cunctis proximit, deinde enuonea bit, commen-
dabit et mirabitur, sapientissimi illi vias, in eos Athe-
nis in laudem, gloriam, et stuporem prodire. Virde
tua infuser in res gestas, bella, victoriae, triumpho, trophaea,
et tandem in illis vias, qui illam aroxij et bellica
fortitudine decoraunt, et quantum tempus flauerit.

Contentio sit exercitij gratia, ut delictet quibus
magis excelleret Atheniensis republica, an Spartanai
Ne laudes Spartanis, quas postea con fectabit, vel illis pro-
feres Atheniensis.

In Peroratione enuonea laudes, et arguementa,
et commenda notabilem republicam.

In eodem Genere.

Elazarus via Hebraeij e Patricia nobilita-
te iupus carne porinas contra patrias leges manducare
arxiter veniit. Tertium narratur Machab. Lib. 2. C. 6.
Pertinet ad genus demonstrativum. Factorum charac-
ter orationis sublimis est. Constat primum huc ora-
tio exordio, et hoc quidem petetur ab eisdem locis, a
quibus, petendum dixerunt in precedenti oratione. Con-
stat secundum Narratione, sive facti nobilitis propositio-
ne, cui deponere poterit ipsa series historiz, sed non
ades nuda, ut ibi narratur, sed exornitur genitibus pul-
chris, et verborum con dinnitate.

Constat 3° Confirmatione, que sumetur ab
honestate facti ab utilitate sicut premio vite eterne
a difficultate cui commenda bitur, quo notatus factus
apparet, a facilitate, possibilitate, et impossibilitate, sed
hij

his tui bus non est locus in presenti exemplo adfac-
to. Quid circumstantiis? concommittentibus, videlicet. Quis Ele-
azarus? Quid persistenter? Ubi? Quibus auxiliis? Cui?
Quomodo? Quando?

Quis? Patricium nobili Hebræo, et illustri
Machabeorum stirpe progenitus, et sacerdotali genere, pro
secta etate. Quid? Contempsit omniatem, despectum
in regem tyrannorum potentissimum, Sanctas, et paternas
leges prohabuisse sacrilegas, et postea gloriosum, et
imitandum exemplum exhibuisse. Ubi? in Hierosoli-
mi arabe in Iudæa celeberrima, omniæ martirum Regum,
Prophetarum trophæis decorata. Quibus auxiliis? In
cæcis, et celestibus ab ore manibus, divino numine, et
lumine afflatus, et flagrans, et intuent saluatorem
Christum venturum. Qua? ut soli Deo placeret, et
gentem suam tanto fauore decoraret, ne contra ef-
ficium scandalum esse Junioribus, et optatissimam
martirij palmam acciperet. Quomodo? crudele ge-
nus martirij assilens, et inerte supplicii suscepti. Quan-
do? Cum plures à divinis legibus minus tormentum
perteriti deficiebant. Cum auctoritas Seniorum cum
firmantium, ac tuentium maxime opere necessaria
erat, cum Iudæe gens calamitatibus afflictâ sangui-
ne martirum, constantiaque in passionibus indigebat.

Quarta debet esse confutatio, sed ferè par-
te orationis non invenitur in laudibus; sed in ali-
quando adhibenda sit, constat loci contrarij. super-
dicte confirmationis. Quinta constat supplicatio,
et hæc brevè repetitione argumentorum, et affectuosa
tulationis, et imprecationis in legem commiserationis in-
trij

trius tribus. Inquenti gratulatio sit gloriose sive Ele
argas, et genti Machabeorum, et orbi Hierosolymu
tang. Sicunde tanti facti imitatio commendetur, vel
animi in admirationem erigantur, vel acris repre
henso fiat, quod ovis sine tanto vitæ discrimine leges
divinas toties perfringamus; et ad id exhortetur, vel de
hortetur orator auditores. Commiserationis orationis locus
in presenti.

In eodem Perere.

Ad hoc genus etiam pertinet cum aliqua vir
tas ingenere laudatur in genere inquam, nam si res
opus orationis est, aliquem, aut aliquos exhortari, et
electo vitio cum ipsa virtute pigmente, virtutem
totis viribus assequantur, ad genus deliberationis con
tinuis spectat. Itaque si orationem de laudibus fortitudinis
constituere velis, illam simili dispositione efficias.

Exordium, quale in superioribus dictum ab im
tantis tamen mutandi, ita ut presenti materiz con
gruenter ad aptetur. Propositio. Que virtus commenda
da? definiatur, dividatur, separatur a vitio, describitur,
similibus, et florida verborum characteris expli
cetur. Qualis? Illa scilicet quam est viria, et sapien
tia, et dignitate clara, aut sanctitate conspicui, totius
multis ante oculis laudibus commendaverunt.

Confirmatio sit ab honestate ipsius virtutis, et
utilitate subiecti, illam scilicet habentis, a difficultate,
qua acquiritur, vel a facilitate, et audacia, qua
viri fortes audax queque aggrediuntur, a exemplo
illustrum virorum, Sicut Machabei, Lucij, et Pau
li Similit, Pompei, Cesaris, Alexandri & qui bellis
fortitu

fortitudine poluerunt; vel si e sacris litteris, vel e Chri-
 stianorum monumentis aruere veli exempla. Iob in
 exaunio positus, Iobias in caecitate consuetus, septu-
 Machabei in tormentis decruciat, Laurentius in con-
 tricula apatus, Stephanus lapidibus obrutus, et ceteri mar-
 tyres cruciatibus excarnificati fortiori tibi exemplo erunt
 ad fortitudinem conficiendam.

Confutatio, que niam illi locy non est in-
 uehatur in oppositum vitium pupillanimitatem, timi-
 ditatemque, eamque ob eius turpitudinem, et utilitate
 parvi gendes, et tandem exempla, et similibus dispu-
 debi.

Peroratio repetiti breuiter argumenti ad uirtute,
 et imitationem auditores hortetur.

In uectura in asinum, seu abusum
 Bacchanalium, uulgo Carne tolendaj

Hec oratio pertinet ad idem genus demonstrati-
 uum, quia huiusmodi ludus auon usus vituperatus. vel
 si uarij ad genus deliberationum, quia finis est dispu-
 dere, et cum ab hominum uoluntate, et memoria re-
 gare.

Exordium poterit fieri abrupto, haud secus ac li-
 cere orationem primam in Catilinam, hunc in modum.
 Quo usque tandem. o mortales, apud nos ludicros Eth-
 nicorum mores retinebimus? Quo usque et uino, et epu-
 lis luduque set ebrietate exacabimus; quandiu illa
 celestium, et ab errantium hominum commentis nu-
 mina, Christianorum uirgum uitam deducunt, regent
 temperabunt? Quandiu nos ueneri, et Baccho, ceteriq;
 antiquitati non de; sed monstru, indigni sacrificamus?

Progo

Propositiō turpitudinem, ac fastiditatem represset
tet Sacro uon Bacchi, que origia, Bacchanalia, et Trota
ca et Dionysia nuncupant. In quibus uir, et feminae quo
miscue ipso bachantes Baccho, et omni uerecundia iure
fas que profligato, nil flagitiorum intentatum relique
bant. Sed hoc breuiter, ac modeste dicatur, ne pijs au
dientium aures offendat. Postremo similitudinem, que
nostra Bacchanalia cum illis antiquis habent, exponat.

Confirmatio fiet ab edificatione utriusq;
1° est ipsorum turpitudine, et indecentia, et hoc solent
simil argumenti stabiliat. 2° est alium exercitio
num indignitate; neminem quia homines eternita
tis candidatos, temporalibus, ac puerilibus ludis stud
re non decet, nec aqua celesti gurgite natura in bel
luis animos illos degenerare, immo, et ipsi bellius
de teriores quando que fieri. 3° est dignitate Christiani
hois, quo latius campus patet oratori. 4° Est in commo
di corporis morbu, periculu, miseris capibus & 5° deni
que est in com modis animis, vitij, uolentibus, peccatis, que
et qualia sint hoc ipse docet et experientia.

Peroratio: hac orator sobrietatem, ac temperan
tiam expositis bonis, malis supradictis e regione q
positis persuadet.

De oratione Funebris.

Quia hoc genus orationis, et se pius et nostroq;
mortalitatis conditionum exornat, et singulari ora in
cedit non seruat plerumque conuenientibus aliarum
orationum regulis, opere pretium fore duci, si deca
distinctius, et explicatius disseruissim; qua propter
orationem funebrem iuxta mundem P. Radau. in
suo

suo oratore est temporaneo hinc in animum conficienda
est istimo.

Tria debet perstare talis oratio: 1.º exprimere
dolorum super defuncto. 2.º laudare defunctum. 3.º con-
solari amicos, hospites, parentes, aut cognatos defunc-
ti. Hec autem ista fiunt optime. Primum exordien-
do ab aliquo discursu de mortis certitudine, aut de in-
certitudine temporis mortis, aut de varietate qua in
homines venit, aut de potentia qua nulli parit, con-
sue rapit: vel dicendo de brevitate vite, aut de mutatio-
ne, aut stabilitate fortune, aut de calamitatibus im-
pendentium hominibus multitudine. [†] vel optando aliquid, [†] vel sperando quod,
magis que iocundam occasionem, in qua affectuum suorum [†] et querentur dotes ex
et officia de defuncto ostendere, ac prestare velle: vel
dicendo ferreum, vel saxum, eum fore, quod obitum ta-
li viam lachrymis non afficiat: vel describendo, digni-
tatem mortis, potentiam, opinionem omnium erga
eum, deum, et mortis. Et ex ea occasione exurgere
in querelas, commiserationum, et alios, et alios affectus
haud dissimiles.

Secundo laudando defunctum a nobilitate mu-
itorum, a factis parentum, a meritis, et benignis
erga patriam, ecclesiam, et alios civitatis, tum
Theologicis, tum moralibus, quarum aliqua exem-
pla quibus propositum solletur, injeantur, et tan-
dem, ab equanimitate, pietate, ac religione, quibus pro-
cessit, sed in cessit mortem, et quam vivendo spera-
verat, moriendo superavit. Tertio consolari amicos,
parentes, vel filios, afferendo, et conglorando causas,
quibus dolorem, et luctus mitigare potest. Tales autem
causae

71
Causæ communi ter sunt. Voluntas, et cetera, necepsitas, mo-
xiendi communi (non facta, capus, Libertinam,
Parcas, et alia eiusmodi, que gentilitatem redolent
miscantur, Eoque magis in Caenone, quam in oratio-
ne soluta, et grauius tolerantur.) recte, acta vita, bene
mixta in rempublicam, et Ecclesiam; memoria re-
cutura, proterorum felicitas, exempla aliorum, qui
mortem suorum tulerunt patienter, dicta sapientum,
amicorum teleantia &c.

Sed notare debes, quod in huiusmodi oratio-
ne maxime hi dominari debent affectus, amor, do-
lor, miseratio, et alij grauiori. ac post inde prestant
primo exordia ex abrupto, aut alio singulari, et mo-
do impetu fusas. 2° possunt adhiberi frequente Ex-
clamatione, Epithemata, Descriptione, Apostrophe.
3° excurratur ipse in que alas de miseranda vite in
constantia, stererum fluxuum fuga, de vanitate,
de fallacia spei, de afflictione amicorum patris,
Ecclesie, quando cir singulari, et integerrime vite
occumbit.

4° Apostrophe fieri solet, vel ad amicos de-
functi laudando, et gratulando, quod talem virum
vix cognouerint, vel in pio genere habuerint, vel ad
hospites excitando eos ad mortis terrorem, et ipsius
certitudinis considerationem, vel ad defunctum
gratulando illi eternam Patris felicitatem, et pa-
nam ex benefacti certo perennatam apud ipse
am. Vg. si iusta terminetur oratio.

11 Sed que me aria orationis mea capit ora
12 tio. eius profecto cursus, et excursus hoc uno verbo, quasi
quod

quodam freno, et retinaculo de huiusmodi terra. Idem
 buit. N. Sed fallor vehementer, quoniam mortuus appello, 33
 quem vixit da vixit extra communem, ac miserandus 33
 mortalium sortem evexit; vixit adhuc, pleno ore testa 33
 box, vixit non in hoc mortali corpore, fortune, et cala 33
 mitatum Theatre, sed in iucunde perveniatuz felicitate 33
 su de vinculis, non in carcere mortis inclusus, sed in id 33
 lesti vite solio locatus; non interremis vinculis constri 33
 tus, sed libera agilitate expeditus; non mortuum deple 33
 xaturus misera sed sua faucturus beatitate; mortali 33
 etatem, inquam, deposuit, non vitionit; vixit non exu 33
 it, sed onuta vit. Dixit igitur, vix amplissime, et dum 33
 tu celesti gaudis affluens, torrentem inbens deliciarum, 33
 beatissimi morum animorum confortio ~~fluens~~ faciens, et 33
 tu tandem vixit faciem in tuum feliciter vixit, 33
 nos tu memoria e pparis recreati, tui exempli ad 33
 virtutem allecti, tui beneficii, ad gratitudinem pro 33
 vocati, tua demum victoria ad pugnandum animos 33
 redditi, non nisi perenni de ore, quod te ammiramus, 33
 vixemus.

Potest etiam fieri hęc Apotraghi, ad Patriam, 33
 liam, Patriam, Religionem, templum, Xenodochia, 33
 filios, Coniugem; excitando ad fletum, quod talempa 33
 trorum, vel benefactorem ammirant: vel valedi 33
 cendo de funcho nomine singularium hospitum, et am 33
 corum: aut illius nomine hospitibus, et amicis: vel in 33
 troducendo ipsum defunctum orale dicentem, vel tandem 33
 potest hęc oratio terminari aliqua inscriptione epul 33
 chrali, quam epitaphium vocant; que debet esse ora 33
 tio sive prosa, sive ligata, si m tota quandoque appo 33
 titi

setis, que breviter, et sententię vitam defuncti, et eius vi-
tutes declarat, dolorem huiusmodi testatur. Sępe ipse mor-
tuis inducitur, de se loquitur, cum viatore, et lectore. Ali-
quando ipsum masono, aut saxum loquitur de eo, quom-
modo legit. Interdum ipsa vexilla super sepulchra pendente,
sive bola, seu instrumenta ipsa, que defuncto eum timu-
ti, aut inculguntur, aut adpinguntur per Pao. sępę
loquentia inducuntur. Sed precipue epitaghia abundan-
te debent doctrinis, et sententię ornatibus. Quale hoc.

Me decumbo ariator, arde quid sicon, qui quod e, con-
quod sum. Vale. Vel illud retardio Dregi. Regis. factus.

Floruit in toto, qui Pex oriente potenter
Nunc iacet, ex tantis quod tulit? Ecce nihil.

Aliqua solent et acumen et sententia polleere, ut illud
cuiusdam magi, sive Grammaticę.

Grammaticam didici, multos docuique per annos,
Declinare tamen non potui tumulum.

Et illud Francisci Pacini.
Nunc per eram mundo, per mundum rego eundo,
Nunc supra me diēs sēt mihi summa quies.

Alia solo acumen valent, ut illud uxoris, sive in
statuam versę.

Hoc est sepulchrum intus cadaver non habens,
Hoc est cadaver sepulchrum nec non habens,
Sed cadavera idem est et sepulchrum sive sive.

Alia sunt iocosa, et irrōria, ut in Vespiam et ulam
ut iocosa.

For. habuit fuisse quondam, sed Vespiam manus
Ut petijt, fuisse quatuor Orcus habet.

Et in Joannem Fosam ex nuncio Pexis, sive ad
infa.

infantiam redactum.

Hæc sunt in fassa Fassa mirabilia opa;

Qui sibi condendo versus, cere comminuit bry.
 Mha sunt execratoria; ut in Sardanauali Regi Affi
 riorum tumultu in quo videbatur manusculpta ad
 elidendum digitum crepitem disposita, et illi hæc sub
 scriptio addita. Sardanaalus Anacyndaxi filius
Anchialem et Phorsum uno die condidit. Ecce
Psibe, Lude, Reliqua ore digitorum quidem scriptu
digna sunt.

Et hæc de Epitaphijs de quibus sermo incidit
 quasi per transennam dictum ubi modo ad alluspan
 tionum species gradum faciamus.

De oratione Gratulatoria.

Gratulari est gaudium testificari, quod con
 digitur ex felicitate amici, aut cuiuscumque personæ aut
 congregationis, familiaris. Gratulamur vero felices
 eventus de vulva pericula, honores obtento, aut digni
 tates, compatam victoriam &c. Vg. si orationem confice
 re velis, quæ societati sepe gratuleris de optimo suo
 Parente. Ignatio, Sanctorum apothesi, et catalogo
 adscripto, prædium accipe.

Debet hæc oratio constare Exordio, idque sicut
 in reliquis, nisi forte est abrupto exordium, quo
 tuam vitam, auditorum, Societatis, Ecclesie, totiusq[ue]
 terrarum orbi gradatim ostendas. = Constat 2.º Non
ratione, seu Propositione, in qua mentis fiet tan
 te felicitatis, quæ et ipsi N. Parenti, et totiusq[ue] con
 tigit Societati, hinc aliqua exauditio ex antiquissimo
 momenti exorta ad aptetur, Vg. Curruq[ue] triumphu[m] pom
 pe

92
per quibus Romani, et alie gentes, suos victores duces,
e bello redeunte excoigebant. Ita similiter.

Constat 2° Confirmatione, in qua merita obque
talem honorem in Ecclesia adeptus sit S. P. Ignatius, con-
menda hi, sed quia omnia facta, et dicta recensere,
aut percurrere in tanto sero longius est, quam in una
clauderentur oratione; tantum ea commendanda sumi-
piter, que maiorem pre se ferant admirationem, vel ea
dum taxat egregia facinora, que in Ecclesie obsequio,
bono, et utilitatem paravit, alijs tantummodo pro-
territu actatis. Unde ad Ecclesiam poterit oratio,
conventi, parando, et confirmando quanto iuxta et equi-
tate sacrum hunc honorem suo militi, suoque instructori
tori persistere, et hoc exemplis historicijs caudite so-
bilitatur. Ut Alex. ab Alex. qui ait fuisse apud Ro-
manos templum Honorii penes templum Virtutis,
nec posse quisquam templum Honorii intrare, quin pri-
us virtutis penetraretur. Aut ex Agrippino narrante
quod in civitate Peloponni fuit templum Honorii, in
quo statua eiusdem pre se habebat manum sinistra orbem
eod saphiro plenum coronis regis, sceptori claris, et
alijs dignitatum insignibus: dextera vero statvam Vir-
tutis Christianam gestabat, aureo torque colligata,
aque hec littere auree fuisse deprehendebant. Fabiani,
et soli (Supple militat honor) plura ma poti possunt
exempla ex Grecis, Latinisque monumentis.

Constat tandem Peroratione, que excitabit
N^o ipsum Parentem ad gaudium, et gloriam super
hoc suo eventu; vel ad Societatem de huius orationem
optando ut in posterum feliciter illi eveniant omnia
ad quod

ad publicum bonum, ad sui gloriam, et Ecclesie reli-
gionem; vel tandem ad ipsos Angelorum choro, reli-
quo sumque cœlitium hierarchia, in gratulando, quod
talem tantumque socium sibi adireveant ad æternitatem.

De oratione Salutatoria.

In salutari orationibus significare solemniter
tum nobis, et gratum accidisse adventum alicuius,
precamur que simul eidem omnia, et obsequia nos-
tra dedicamus. Unde orationem qua gratuleri ad-
ventum Provincialis, Generalis, Episcopi vel alius
cuiusvis Principis construens hunc in modum.

Exordium sit, ut in reliquis, vel ex abrupto,
vel aliqua eruditione fundatum, ut illa Strabonis,
refert enim quod Ammon Statuam in Ægypto fa-
bucavit super montis culmine, que intus in bronza
ta musica habuit, eo artificio composita, ut quoties
sol oriens, cum per eius statuas os radius immitteret,
in bronza que attingeret, statim elegans melodia
audiretur exire de Statua, qua et sol oriens saluta-
tur semper, et prope habitates de presentia solus eod-
laxabatur. Ita applicabitur, ut oriens air qui adve-
nit, Statua domus in qua recipit imposita harmonia
exultans, prope habitate incolę domum sunt.

Narratio reddat causam letitiae, et salutationis,
que optima erit, si desumatur ex re, et occasione prop-
ter, sive ex circumstantia loci, temporis, personę, tam eius
que salutatur, quam illius que salutatur.

Confirmatio omnium est laudare eum qui
salutatur a familia, virtutibus, meritis, affectu, a
recto, et laudabili sui muneri exercitatione &c.

In Deo

12
In Peroratione omnia fausta eidem in posterum
appreciamur, dedicamus officia nostra, animos, salutem,
obsequia. Vel mutuam petimus benevolentiam, vel gra-
tiam, vel protectionem quibusque pro conditionibus geremus.

De oratione Natalitia.

Natalitia oratio, quae et Penethiaca vocatur, du-
plex esse solet. Una est qua gratulamur parentibus
felicem filij, aut filij natalem. Altera est, qua na-
talem alicuius in recursu anni recolumus, eidemque
ipsi gratulamur. Prima vero, quae prociqua, et com-
munior est in hoc genere, ita conficietur.

Exordium ab eisdem locis supra dictis huius petitur.
Propositio, in qua promittitur, ut aliquis discursus, aut
de parentum felicitate, quae familiae suae fulca, aut
decora, in libro aspicunt, et e libro surgant: aut de
felici successu amicorum, aut de consuetudine gentium,
aut alia historia ad rem accomodata. Exemplum
sit: an recte egerint Thraci, qui, aut author est He-
rodotus, in funtem recensitum circumferebant cum
propinquis, et lachrymabantur, narrabantque omnia
quae erat passurus: mortuum vero cum letitia sepelie-
bant, iactantes non quae mala evasisset. Sed hoc ad
paucos institutum, quo omnia fausta in festo ausu-
gari debent non probari, sed computari oportet. Pro-
positum tamen hic discursus fortissimi solent, et occasio-
ne aliqua interveniente temporis, loci, personae, vel
aliae circumstantiae.

In Narratione explicari debent causae leti-
tiae, propter quas Parentibus, et amicis gaudere licet,
ut quod hoc modo familiae fulciantur, maiorum glo-
ria

ria propa getur, et optata nobis per posteris nomi-
ni eternitas occupetur.

In confirmatione ~~omni~~ omnia, et angustia fi-
unt, de infantis felicitate, et de valetudine bona, de
genere vitæ, et morum: Et hic laudes traxit maioris
posuit, quos scilicet infans imitabitur, et a quorum
aratusibus oritur lucem, et nobilitatem accipit, cui
materis deseruiet illi. statue, que apud Iones, et
tradit Appianus lib. 8. in Iulianum; que quidem
pretereunte salutabant dicendo; Salve Responde.
Cum majus nos maiores nostri salutant, sed ut
respondeamus volunt virtutem eorum, non ore, sed more.

In Peroratione fiunt applicatione, ut hic omnia
impleantur, que sepe sunt concepta, et tandem ora-
toris, via que obsequia Parentibus, infantique offert.

Altera vero oratio quæ diem natalis quotannis
celebratur parum ab hac differt; a præinde illam
persequo. Tantum noto, ut aliquis gentium more, hæ-
bitis, vel eruditione fulceatur, ut illo quod Iones.
Properius l. 2. antiq. Rom. tradit. Romani autem sin-
gulis annis recolabant diem natalem, unde festa die
ta Genethlia; et Caamen, quod tunc decantabatur
dicitur e Genethliacum. Hunc diem felicissimum
habebant dona ibi invicem mittebant. Sanguine
eodem die abstinebant, nec eum diem, quem ipsi
accepissent alij deemerent. Munus etiam anniver-
sario serio solvebant.

De oratione Vale dictoria.

In tribus præsertim occasionebus uti licet
oratione valedictoria 1^a quando amici amici per
sevel.

se, vel per alios vale dicunt. 2° quando filij Parentibus
valefaciunt discessuri, vel in exercitijs nationis, vel ad
bellum, vel ad aulam. 3° quando famuli à dominis ab
eunt. In cuiusmodi ita que oratione fabricanda, hęc gene-
ta exprimi, et amplificari debent.

1° dolor de suo discessu eleganter, sincere, et
absque adulatione explicetur, et reddatur causa qua-
re in actus disjungatur. 2° exponatur necessitas abundi
et cause dentur, que eandem urgeant, que quidem ita
ad utilitatem discedentis, quam illorum a quibus dis-
cedit, referantur. 3° Gratias habeantur, et agantur pro
acceptis beneficijs, et in posterum suscipiendis, et eorum
(benefactor scilicet) laus instituat. 4° Venia abundi
postuletur, et sui memorialis filius autem petat pater-
nam benedictionem. 5° offerat rocam sui obsequij,
quod memor velit manere beneficiorum, gratijque
vivere pro ipdem tandem precetur, ut saluum, et
incolumem cursum redire contingat, et eam vitam
esse superstitem ad suum usque reditum precetur.

De oratione Gratularum actoris.

Hęc oratio habetur cum gratias agimus pro
beneficijs, vel publicis ut regi, et Republice, vel
privatis, ut patronis, amici, benefactoribus &c. Vir-
tibusque idem artificium servandum. Unde huiusmodi
oratio hoc pacto conficiatur.

In exordio mentio fiat accepti beneficij, cuius-
que mentionis detur ratio, et quidem pulchra exit
si aliqua nitatur exultatione; non erit abs re illud
Petrus; ait enim, quod in oratione belphigi Apollonij
tres Gratias invidebant, quarum una Lixam, altera
tibras

tibus, tertia fidei habebat. In nubant scilicet Gra-
tias, si verę sunt, vocalis esse, et beneficium accepti,
ubique canere. Nunc beneficium si alio non possit, de-
bere saltem celebratione compensari.

Si vero sine cordis hęc mentio fiat, pro
positioe opus non est, et Statio Confirmatio indu-
catur, in qua exaggeretur hoc beneficium, à circum-
stantiis personę dantis, et accipientis, loci, temporis, et
modi, et alij: ita ut extenuetur dignitas accipientis,
amplificetur autem gratia dantis; dicendo sufficien-
ter gratias agi non posse, optando vocem, et eloquen-
tiam multiplicem. Cui argumento deservit illud
Senecę de Bebe. L. 3. ait enim, quod cum Alexan-
der Magnus cuidam dono dedisset urbem, isque in
vidiam ~~invidiam~~ hęcens cum diceret, id non con-
venire fortune sue, Alexander ~~subiecit~~ subiecit:
non quęro, quod te accipere deceat, sed quid me
dare.

In Peroratione, fiat gratiarum actio humilis,
et sincera item promissio gratitudinis, et curę, ut
illud munus ad honorem dantis, vel publicum boni
cedat. Nam ut ait Pierius Gratia symbolum apud
veteres Prosa fuit. forte, quia maxabam necat, ita
hęc in gratitudinem. Tandem si placeat, subiungatur
petitio, ut in gratia servetur.

Et hęc sufficiant, pro orationibus, quę con-
muniter fieri solent, ad genus demonstrativum spectan-
tibus. Nunc ad alia duo genera, sed breviori stylo, et
celiori calamo transgamus.

De Genere Deliberativo.

22
Rhetorica constabit deliberationum generis esse
in quo de rebus futuris, quæ in potestate nostrâ sunt, quæ
quæ evenire possunt, et non evenire deliberamus, quod
nobile, et civile genus dicendi duabus partibus constat:
suasionem, et dissuasione. Suademus bonum, et dissua-
demus malum. Ad suadendum argumenta sunt, à ne-
cessario, ab honesto, ab utili, à circumdano, à glorioso, à
iusto, à possibili, à facili. Ad dissuadendum vero hęc:
à non necessario, à traxi, à inutili, à in circumdano, à
periculoso, à impossibili, à difficili, à probato, à
molesto, à damnofo. Hęc prælibatũ.

Sugonamus Vajum de Tama hortari socios, ut
accingantur ad terras novas ultra Oceanum perve-
tigandum. Hęc oratio ad suasionem spectat, habetque par-
tes, Exordium, Narrationem, Confirmationem, confutatio-
nem, Perorationem. Exordium capiat benevolentiam, à
persona sua, dignitate, experientia, beneficiis erga socios,
quæ strictè, et modeste refert. Attentionem à magni-
tudine rei, de qua locutus, sed hęc omnia breviter. To-
talitati hęc non est locus.

Propositio continet quid ipsi velit, et quare con-
gregaverit, et à reliquis selegerit, scilicet, quia strenuissi-
mi, fortes, experti ad rem illustrem, et heroum digna,
ad novorum maximum navigationem, indevotissimum
que provinciarum per lastrationem &c.

Confirmatio nauticam expeditionem suadet, et
comendat. primo ab honestate, quam doceat viros
egregios, et illustres animo concipere, operum
ficere res ingentes, quam magna gloria novarum regio-
rum, gentes cultus, ritus, et mores inquisivisse, et pro-
pria

paucis aetate sub iugate. 2° ab exemplo Pythagore,
Platonis, Apollinis, Lyranzi, et aliorum, qui vere
sapientie in hunc mundum, cuiusque stimulus ita agitati sunt,
ut domos, patriam, et familiam desererent, et selectis
omnes Sophis præceptoribus inveniendi studio successi diversas
terras impio labore peragrarent. Herculis, Bache,
Alexandri, et aliorum, qui illustribus expeditionibus,
imperio sibi, triumphis, et trophaea peperere. Ad stilita-
te quæ inde bona proveniant, divitiis, merces, aurum, ge-
mas, nova regna, et provincias imperio suo adiunxerunt.
Ad stilitatem, vel potius ad honestatem ingentia bona
alijs peperere, artes, scientias, et veram religionem perhibuit.

Facilitate, emoliat difficultates, que opponi possunt,
paveclap tua binum, famum, situm; vel potius in
hac oratione. Ad difficultate commendat; quia que pulchra
difficilia, et digna illustrium virorum; non enim ali-
ter paritur honor, quam ardua superando; et hoc con-
firmatua ex exemplis, Vg. Thyghu, et Argonautarum,
qui præconi ligna non se se gelago tradiderunt, quanta
inde illis gloria accepit, quanta apud posteros fa-
ma, tamen non iam adeo se se difficultem navigatio-
nem præbet, nam iam se præconi ~~efficit~~ obtutu
minus horridus affert Oceanus, iam peritus nau-
tu est, iam Occidentem versus Hispani novæ ter-
ras per se traunt. Satis sit gloria genti non esse im-
possibilem expeditionem, quanto magis iam
alios incepisse feliciter eventum.

Constatatione ni alius contradixerit non est
locus. Suggonamus ergo didisse aliquos navigationem
hanc esse temerariam, impossibilem, vel si possit
inuit

inutilis est, et ovis angonatas ludibrium manus fo-
re, vento sum, tua binum, procellarum, ac demum pifay
et belluarum pabulum. relictas esse cetera, quo incertis
Charybida, proterea patriam, uxores, filios, cognatos, et
amicos. pro his si forte terras inveniunt, barbas gentes,
efferas, in humanas in hospitales, vel miseris, et inopes
reperituras. Cum his qui amicitia iucunda, qui usus dum-
taxat, qui contractus, vel qui inde divitiis apponenda.
Proterea satis iam orbis, et imperiorum patere, vel ad di-
vitiis comparandas, vel ad gloriam, et non bene moneri pro-
xima Africa Lusitanis est, et inimica. Turca in Circa-
paest, ab his spolia docent, prode, victoriae, triumphe.
His sub iugato, et alij motus hostibus, ut ad huc gloriam
et divitiis am hinc, meditare tunc hanc expeditionem;
antea impudentia est, atque temeritas: prope tua lecto-
re, progalendus, et gloria hinc est hosti; tu autem
alium transonaxia, et Deceanum quicquid. Nec et aliis
cecepe poterat adversarius. hinc ergo respicienda sunt, et
eneroanda; et hoc officium consulationis est.

Pero ratio repetit, potiora, firmiterque argumen-
ta breviter, et que firmiter hinc in animo. Affec-
tus hinc excitat pro equos animo constantis, et fortitu-
dinis. proterea auditoris reddat sibi iterum amicos,
benevolos, solios, et quos magna comites. hinc enim,
et eloquentie vine omnem intendat, et vel revertentis
trahat. Efficiant hoc amplificationis, et absentium
rerum imagines ita representat, et oculis cerni vide-
antur, quasi iam ventis felicibus navigarent omnes, et
mentam navigationis tenerent, iam Orientis regiones
lustrarent. Nec vocibus, alacritate, coque vigore et ani-
mo

25
mo disponat, dicatque, et si omnes affectus pariat in au-
ditorum animis.

Videatur ad hoc propositum D. Hieronymus in
Epistola ad Heliodorum, in qua oratione, ad deliberan-
dum eleganter utitur, proque in fine. Et tale quic-
dem genus deliberativum est, si vel suadet, aut desuadet,
petit, hortatur, aut de hortatur. Illic longius proce-
dit, cum gaudio suadere debeat commilitoni suo duci, sedeo
consilio id feci, ut partes omnes, et partium particulas
explicarem.

Artificium orationis Suasorie.

Pa. Concertatores.

Certamen Poeticum concursus est quam plurimum
Poetarum inter se concertantium pro gloria, et laude
certaminis. Proponitur argumentum omnium cytharis
de cantandum, quibus in hinc in hinc, quibus lauros, et
victoribus palmas exoptat. Nos iste per antiquos, et
conveniebant ad illa Græciæ celebratissima certamina
biles poete, sicut et aliarum artium periti homines,
hic enim etiam solum corporis exercebantur in palestra
duces, cepti, et castri, sed etiam scientiæ, et facultati-
bus nobilioris ingenij. Inde omnes etiam proce-
derent alij, quo aliquis ad certamen hortatur congregato poetarum,
dividit argumentum et diverso certaminum genere ce-
lebratur. Oratio hæc in genere deliberativo oratur,
quales eæ sunt conciones, quibus imperatores ad pugnam
militum exhortantur. Exempla habet apud Livium exi-
mia, et orationem Catilinae apud Sallustium. Prope-
ria non vult sumitur ex genere demonstrativo, quia
nisi laudes continet sui, vel eorum alicuius, qui
aut

Laudamus, et in cuius honorem certamen instituitur.

Character sublimis est in fluxum, et concitatus, licet aliquando temperatus. Partes orationis sunt Exordium, Propositio, Confirmatio, Peroratio. Exordium consistat loci benevolentia, attentionis, docilitatis; sed et ex abrupto exordimur aliquo ingenioso invento, quo tria haec parentur: et quidem cum non strictissime coarctemur legibus orationis, prout hactenus, ne omnium scrupulosi sumus in his locis. Propositio breviter, sed dilucide argumentum, iive subiectum laudandum proponit.

Confirmatio omnia est, nam sumit agere deliberativo honestatem, utilitatem, facilitatem, vel difficultatem in eundo certamine, egrediendo opere, et laudando viro. Vel agere demonstrativo inter omnes narrationes, quibus commendat id in cuius gratiam laedi fiunt. Narrationes sumuntur a Natalibus, et vita, ut in Rhetorica diceamus. Exornationes ab editionis naturae rebus, earumque proprietatibus, a figuris sacrae scripturae, quibus ad umbratum subiecti: a Heroibus antiquis, quibus Heroa nostrum comparamus; quem modo Phoenicem facimus, eiusque proprietatibus attribuiamus; modo Solem, Sidem, lucem, candelabrum, voluptatis paradisum, rationale sacerdoti; vel deum comparamus Amphionide Herculi, Perseo, Sasoni, et alijs: semperque in Perorationem irrogamus, et enumerati argumenta partibusque, singula diverso carminum, et poematum genere celebranda proponimus.

Dignissimum argumenta apta cuilibet poesi:
nam

nam Heroico certamini illustre aliquid factum logro
des dignum cothuaero tribuimus. Elegiaco vota, la
chymas, amores, Epitolas. Lirico sacroria, triumphos,
trophya, laudes, choreas. Epigrammatico subtile aliquid,
et occultum discutendum. Bucolico per pastoritias alle
gorias, et metaphoas, vitam, vel partem de cribenda.
Herooglyphicu latior est campus, et glosematis, dum mo
do perscriptum monothicum, vel hemistichia conan
ni conuertantur. patet etiam campus ingenuis epigram
maticis, enigmatis, topographis, laberintis, et similibus,
dum ad subiectum certamini pertinent: percipitur
etiam aliqua perigrapha Psalmi, vel cantici alicu
ius, Heroico, Elegiaco, vel Lirico carmini. Verum
fecuntur leges, ad poetarum cetum, quibus furta pec
cata, diuina, tumor, et similia interdiciuntur. Meta
propterea designatur, quam transire nefas. Iuxta rora
gesimum versus Heroico, trigiesimum dactylicum, Ele
giaco, et septimum Epigrammaticum, et sic de reliquis pau
denti seruate proportione.

Et hoc quidem partibus constat oratio esta,
licet perscriptis ordine non semper aigoroze seruetur.
fas est modo partes aliquas inuicere; non tamen est
monstrum aliquod evadat. Propterea cura nota sit, est
relata exuditione orationem notam, locupletemus, ad
damus lumina, et flores, sed non inuicetate quauili.
Fugendi etiam sunt duo precipue scopuli, tumor, et
farago exuditionu, in quos sepius impingimus, dum
grandiores, et componantiores uoca affectamus, tum
quando exuditi uidei, atque appellari cupimus.

De Genere Iudiciali.

quamuis.

Quamvis hoc genus proprie deferat patris
nis, qui coram senatorum sublevis e rotas causas sus-
ceptas suorum clientium defendere conjuvant; eo
tamen officio est licet libet oratori, cum saltem
exercitationis gratia aliquam eiusmodi causam susce-
perit defendere. Exemplum sit. Claudius Nero im-
perator orbem incendit, quod facinus Christianis post
impigitur. Oratio fiet in genere iudiciali, et in statu
conjecturali cuius partes sunt.

Ut in superioribus Exordium. Narratio quae
historica factum commemoratur. Propositio, quae Chris-
tianorum innocentia proponitur defendenda. Confirmatio,
quae crimen depellitur. 1^a a voluntate. 2^a
potestate. Et voluntatis loci sunt, 1° qualitas personae,
qui sunt Christiani. quae illorum vita, quae mores,
ut inde appareat non abij tale facinus perpetrati
fuisse. 2° Causa inducens, et impellens, affectus, scilicet,
ira, odium, avaritia &c. quam abij alieni Chris-
tiani, ut pote qui impetum in ordinato cohibent, ap-
petitus refringunt, inimicos amant, opes spernunt &c.
Vel fiat ratiocinatio a commodorum spe, nullum con-
modum ab incensa arde futurum, si ve affectent im-
perium, si ve divitias, si ve honores &c.

3° a potestate, quae constat circumstantiis loci
temporis, civitatis, signorum, audientium, et coarctatum
ex his sumantur concreta, et parva, et omnino ad tantum
facinus; Christiani omnes inimici, pauperes, et
latifundia multo praedicta munera, multo vigiliis, ut si
quod molirentur, stationem possent deprehendi. Signa
nulla fore coniurationis; potius visum sunt videre
incola

incolumitatis urbi, et imperij. Angustis ulla, nulli
 secreti conventus, simplex modus vivendi, sine dolo, si-
 ne tumultu, sine factione intenti precibus, et sacri-
 ficij. Consequenter, nulla animi concussio, incen-
 dium trepidatio, nulla fuga, nulla letitia, pace eade-
 gaudentes tantum trista de incommodo urbi. = Con-
futatio, si quis sunt dicta contra Christianos, et in
 superioribus dissolvat. Peroratio est in reliquis.

Structurae Praelectionis

Hoc genus orationis, quod Praelectionem vo-
 cant, ad calcem, quasi pro coronide subiectam
 esse solent; nam in eius structura quinquaginta
 articulo, alterat, mutat, invertit, et quandoque mors-
 trum, omnibus Peritoricis preceptis dissolvit et
 formatur: et praeterea, quia tribus dicenti generi-
 bus adaptari potest. Nam si ad defendendam, vel
 accusandam aliquam personam, vel factum dirige-
 tur in iudiciali genere versabitur; si vero ad sua-
 dendum, vel dissuadendum aliquid de liberativo
 servit, si denique laudationem viri alicuius con-
 tineat, ut plerumque a potest ad demonstrationem
 pertinet. Illi tamen omnia: Praelectio alicuius
 authoris, vel expositiva potest esse, quam Graeci
 Exegematicam appellant; vel exornativa, quam
 Epideicticam vocant: et illa docet, et in ge-
 nere de liberativo versabitur. Stylus utriusque
 peratur est, quamvis qui exornat, ex dignitate rerum,
 et personarum ex parte summus potest esse.

Continet utraque partes 5. 1. est inscriptio
titulus, quae breviter, sed dilucide argumentum compo-
 hendat.

hendat. 3.^a Exordium, quod benevolentiam benevolentem,
et attentionem a dignitate authoris, et utilitate conten-
tæ captabit. Verè extra petitum a præclaro apophtheg-
mate, sententiâ, factis, natura seu alicuius, situ gen-
tis &c. quod modis propositionum facillime negotio,
quasi Thesis hypothesis præcitat, propositio veras se
aspiciat me sed perspicue proponit mentem authoris.
Post hanc propositionem sequitur Peraphrasis versuum,
seu authoritatis quam moris est vernacula lingue
conficere, quandoque Latina, præca, et si placet præ-
tici numeris. 4.^a est confirmatio, antequam rursus
apponuntur versiculi, sed seu verba authoris intacta
probanda, sed per partes seu alia alibi cum fundantur,
Ilic argumentis, et rationibus, que præsentantur,
et doctrinam statuant, vel exponunt. Iuxta Rhetori-
cas præcepta, attendendum est, quibus sub iungitur ca-
teris eruditio, notas vocant, sed que ex præcipuis ma-
gamentis, verbis, et vocibus prælecti authoris, et que
ad propositum nostrum pertineant, eruantur, que
locupletatis sententiarum, oratorum, poetarum,
apophthegmatum, similibus, quibus nostrum argumen-
tum confirmant.

Ultimo tandem Perorationem conficies, et epi-
logum, iuxta præcepta Rhetoricæ, cui aliqui non
congrue adnectunt carmina selecta Heroica, Ele-
giaca, Lyrica, et plerumque Hæpiano metro, et
idiomate compacta. Demum in hoc legendi gene-
re laus præcipua est selecta eruditio, multiplex.
Vitiū tamen fugiendum queritū confarctatio
rerum, que ex compilatorum authorum lectio-
neq.

ne paritur. Et que tali modo temperamento que appo-
 sita, et orationum decorat, variat, et distinguat, non
 que quasi tenebrosa caligine eam in volvat, obscurat,
 et inquam, imo, et mole, tam auditoribus reddat.
 Dixi de solo temperatum esse debere, et dilucidum,
 quoniam docet, et ille quidem his virtutibus exortetur,
 cultu, venustate, puritateque, nec remittit flores, dum
 modo nimij non sint. Et istae proceptiones communij
 sunt, particularij materij alia procepta requirunt.

Sed adhuc animadvertisse velim, has Pro-
 lectiones duplici modo posse fieri, vel interpretari
 de alicujus authoris carmina, que factum, virtu-
 tem, et si quid aliud, simpliciter commendat.
 Si ista sit illa virtus, vel factum, in comunij dis-
 cutiatur, amplificetur, que postea ad nostrum pro-
 positum transferatur, et in airo a nobis laudando
 extornatur, vel accide potest, ut hi versus circa tau-
 dem versentur alicujus ~~heroi~~^{heroi}, et clarissimi airo;
 quo casu precipuus scopus prolectionis erit nostrij
 heroi cum alio ab authore descripto comparari, illi
 que nostrum proponere, precipue in ij, qui ab eo
 dem authore commendantur. Insuper notandum,
 quod cum de alia in aliam Prolectionis partem
 gratum facimus, servanda esse transitionis for-
 mulas. Sed cavendum ne in quavis transitione
 verba perdantur in captando, et captando mo-
 rose auditorum benevolentiam, quod nimium
 prolixum arbitror, et puerile. Et hoc de Prolec-
 tione, quasi palmariibus labijs vobis per libras se-
 sat esto. si alia desiderentur. aiva voce explicanda.

Nec

20
Nec aliud nobis arjumentum est de alijs orationum
generibus subicere, quando quidem ex minus affita
te sunt; et si vos forte postea necessitas coegerit, ad
construendam aliquam, que hic non attingatur,
eam ipsa ratione duce, et ministra Rhetorica
absolutam omnibus numeris conficietis.

Tractatus Secundus.

De varijs Poematum generibus.

Prolusio.

Artem Poeticam hic tradere animus omni
 hi non est, nam et ~~per~~ per temporis angustias non
 licet, et varijs luculentam hanc non illustraunt scrip-
 tis, atque ut nihil dicam de prezlarata arte Poetica
 Horatii, et Hieronymi Vide carmine scripta, pro
 manibus sunt hac super re libri Julij Cesaris Scalige-
 ri, et Gerardii Vossij, nec non e Societate nostra Jo-
 sephi Pontani, Donati, Jacobi Masponij, ceteri omnij
 de litteris humanioribus bene meriti. Omnia vero
 poematum genera persequi, propter quam quod
 longum esset, forsitan alicui inutile fore videretur;
 que nobis magis sunt familiaria dicam, non quod
 verba horum copia non sit in libris, sed quod magis
 in non semper ad manus sunt: ergo que ibi fuisse hinc
 breviter ego tractabo.

De Carmine Epico.

Egopieia poema heroicum est carmine hexa-
 metris conflatum personarum illustrium illustres
 actiones illustri narrans oratione. Cuius materia con-
 tinet tum personas, tum res. Personarum potentissimi
 sunt grandes, et pro clare: Ut Heroes, Reges, Duces,
 quandoque etiam Dei, sed precipue Deus Ipse.
 Virique omnes. Res iste sunt graves, quales belli-
 ce. Ita Vossius. Stylus sublimis est, et grandi-
 loquus, non tamen in flatus, et sequi pedalia ver-
 ba ructans: est hinc inde respersus florido, mol-
 li,

li, suarūque, et alijs modis prout varietas rerum ex
egerit. Historiam sumit veram, sed non strictis
Hil' totisq; legibus ad dictus est Epicus Poeta, inven
tū ali quando veram, digreditur aliū, sed non ex
tra materiam argumenti, quod tractat. Fabula
sed seu ad hanc confirmatio et dispositio una est,
et simplex, non multis formis, et pluri bus actioni
bus tamquam membris fit eorum corpus, seu una fa
bula.

Partes Epique tres sunt. Propositio videlicet In
vocatio, et Narratio. Propositio continet brevem
totius rei, et scopi ad contractam cognitionem; debet
autem illa simplex esse, clara, atque modesta; non
tamen humilis, et abjecta, sed precipua virtus bre
vitas; inepte enim a Narrationibus verba perduntur, cu
auditorum detinet, qui, ubi rerum exitum, et scopum
didicit, ad narrationem festinat. Exemplar optimę
Propositionis habes apud Virg. Lt. a bellis verbi,
Præma etiamque cano atque ad illa Neptunij causa.

Propositionem sequitur invocatio, qua auxilium
alicuius Numinis imploramus: cum enim poeta su
pæ suaj arces opus fateatur suscipere, deum namque
invocat. Debet autem invocatio rebus accomodate
esse; sic Virgilius dum de Agricultura agit ruris
Deum invocat, est ardere licet in Georgicis; et in libro
6. ad describenda inferorum loca, Numina invoca
vit Alectora. Non vero sive Christiana sermo sit,
Choristum, Spiritum sanctum, et S. Georgium in
vocamus; si de alijs Vg. Ethicis rebus, Deo illis fa
bulos, vel Neptunio invocamus. Nec tantum in
cations

ratione stionur cum exordium, sed etiam in me-
dia narratione, et in decursu operis, cum magnis
aliquid aggredimur. (Vt Viag. L.)

Tu cratem, tu diva moni, dicam horrenda bella,
Dicam acies &c.

Narratio rem ipsam continet, et ob oculos po-
nit. Non incipiunt poete narrationem sicuti Hippo-
crati ab primis principii, nec proseguuntur eo ordine,
et serie quo gesta sunt; ita Virgilius pulcherrimè
vertit historiam seriem, nam que in 2° et 3° Æneidæ
libro continentur, facta sunt ante alia, que in
libro 1° recensentur. Hoc autem fieri potest variis
modis: vel in ducendo aliquem, qui proterita com-
memorat, vel picturam &c. Sic Virgilius in ducit Æneam
narrantem Didoni Troianum ex cidiem, et terrores
suos, et in libro primo aversa deo ponuntur pictu-
re in templo Didoni referentes bellum Troianum.
Advertendum tamen ne rem a Poeta iam narratam
autum recensat alia persona in eodem opere, que
in se merito reprehendatur Ælianus.

Tri sunt virtutes Narrationis, Brevisitas, Peri-
spicuitas Probabilitas. Brevisitatem intelligo, non ut
dicantur res pauce, sed ne admissentur illæ, que ad rem
non pertinent, sed ne nimium mirari amur, et miran-
tium mensis qui bus in hæreamur.

Perispicuitas magna virtus est Poetæ, ingratum
enim, et tediosum est, si fabulæ inserendæ in se
ez que ita rare, et obstausz sunt ut mediocriter caudis
multum negotiis faciant. Multum confert ad perispi-
cuitatem assequendam ordo rerum bene diggestarum,
et si

et si crebris, et longiuscule parenthesi, hyperbata, et quid
quid per picuitati ac deatior officere fugiatua.

Probabilis narratio erit, si non nisi verosimilia
ponantur. Nam quamvis Poeta licitum sit fingere, non
tamen necessum est, ut dicat ea que communi iudicio
impossibilia apparent. Probabilitatem quoque conu-
liat, si ^{caus} ~~omnibus~~ que personarum suarum partes tribuamus, senibus
et sapientibus consilia, ferocissimam iuuenibus, ornata bilita-
tem feminis. Impueas autem ne fingamus prudentis
senilem. Lege Horatium in Arte Poetica a versu
156. Talis veros ad extremum servanda est persona,
quali a initio fuerit constituta. Advertas tamen, quod
quamquam narratio hęc plures complectitur actiones,
ea tamen illarum comedio esse debet, ut inde una
resultet actio principali seu fabula.

Quartam virtutem adiungit Cicero maiestate.
Hanc vero consequitur, qui inopinatos rerum exitus,
motus animorum, colloquia personarum, suspensiones, ad-
mixtiones admiscet. Dicitur propterea Narratio epi-
dy, sed ^{me} frequentibus, nec longis, futurarum etiam rerum
sermionibus varietur interimque in presentibus iucun-
de mixtatur auditor. Initium ducendum est ab il-
lustri aliqua actione, ut in *Æneide* a *Tempestate*.
Æneid quoque simili actioni imponendus operi, et *Virg.*
lib. 12. concludit morte *Iulii*.

Maiestate gaudet *Epopœia*, quę rex bonarum gratia-
tate adquet rerum magnitudinem, quare sententias
illustrari requirit, verba que translata, maxime tamen
si res perse fuerint exiles, ornatum opus est. Vtique ve-
ro oratio languida vitanda est, sed non ita aspergen-
dum

dum, et stylus tumidus evadat. Valde delectat pseudo-
sum in æqualitas. Tarditas, et gravitas sponte, celeritas,
et levitas dactylis exprimitur venuste. Denique siccum
modanda est, tum litterarum iunctura, tum pedes ipsi,
et res oculis spectari potius quam audire videatur, quod
sonus sine exemplo, et sine imitatione perstitit Virgilius,
quem solum legere, et intelligere vellem, qui Herodoti
poetæ munus adæquare cupiderit.

Et hæc de Epopeia. Sed id demum addiderim,
ut nobis Personatione licere, præterquam cum de Divini
my. temp. de B. Virgine, vel de celestibus loquamur, et
ad imitationem, vel ad laudem pietatis affectum ho-
ta mur auditores. Poese item intercalare, quos appellat,
versus, modice tamen, et opportune intervenire.

De carmine Bucolico.

Vicetur carmen hoc Bucolicum à bubulcis, et pa-
storibus, qui id cantabant. Idyllion ab specie, et ima-
gine Eclogæ, Latine selecta, quia religebant post exi-
que accanuerant concinniora. Est ergo carmen Pastro-
rale exprimens vitam rusticam, et inducit personarum
fictas, quibus nomina imponuntur à re pastorali acrus-
tica. Aliud est narrativum, ut Ecloga 6. Virg. Aliud
actorum ut 1. et 6. personæ interse colloquuntur. Ali-
ud mixtum est 2.

Methrum est Hexamethrum, quia narra-
tionibus accommodatissimus videtur. Laudatur, si pri-
mus, et quartus pes dactyli sint, unde ea carmine
te trapœdia vocantur, et Bucolica, et Ecloga 3.

Trigidus quasi fugere hinc latet anguis in herba.
Quod Theocritus sedulo perstitit, Virgilius non toties.

Fractos

12.
Tractat res agrestes, pastorum vita, alterationes,
conquestiones, gaudia cantus, et similia, in quibus nihil
urbani, nil declamatorium, omnes quoque compara-
tiones, et similitudines sumuntur à rustica.

Character plerumque est humilis, et simplex,
quandoque tamen asurgit ad Eclogam. sub y robur,
et comparationibus pastoralibus. teguntur ^{pe} res
sacrae, quod præclare perstitit Bucanus noster Idy-
lly sacris. Placent in hoc carmine versus intercala-
res, qui ad certa quaedam intervalla identidem repe-
tuntur, ut Ecloga 8.

Ducite ab arve domum mea carmina ducite Vaphis.
Et aliud

Incipi Menalcos mecum meatitia versus.

Multus est etiam Virgilius Ecloga 3. in versibus a-
nybgi, hoc est quando alterni dicunt, et equaliter
mox versuum, sed tum respondent contrarium, tum
aliquid novius.

Partes eius sunt Principium, Narratio, Epi-
logus, sed non omnes Eclogae habent has partes; nam
sepe principia carent ut Ecloga 3. Epilogus vero Epilo-
gos 5. qui si aliquando ponitur, breviter absoluit
dicta. Possunt Eclogae facile traduci ad rem aliam,
Vg. ad piscationem venationem, In Piscatorijs
celluit Iacobus Sannazarus. Multum genus instituit
Lodovicus Camoer Lucitanus Carmine, nam, et grega-
tores, et pastores inducit colloquentes.

De Carmine Satyrico.

A satyrico illo ^{per}linguendi perlatengen-
di, et reprehendendi modo, qui in hoc carmine fami-
liaris

liarū est, Satyrā dicitur. Est carmen Hesamethry,
 que vitia carpiamus, flagitioso sigillamus. Eius ergo
 materiam per se sunt vitia humana, per illa scilicet
 que homines detestamur, sed precipue ob que videmus;
 per accidens virtutes, quas commendat. Finis, et mores
 emendare, atque adeo satyricus medici virus gerit, na
 sicut ite corporibus, sic ille animis vitio egrotantibus
 medetur. Forma vero est locus salsus, et mordax: ac
 proinde, dicitas, et lepori precipua sunt satyræ ornamen
 ta. Locus ille cantat sermone acro, et pungente: dein
 de etiam lepido, et urbano. Non magis abundat Lu
 venali; lepido Horatii. Partes certas nullas habet: ali
 quando in infirmatione, sepius abrupto, et incitato prin
 cipio atitur.

Vicia laudatur non tan poetica quam pedestri,
 et sermoni quotidiano simili puritate magis quam
 elegantia contenta. Assuagit tamen subinde iuvena
 culis precipue satyra lo. innumeris vitiis incompta
 negligentia, et incuriositas laudi ducitur. Precipue
 hac in re sunt Horatius, Iuvenalis, et etiam Persius
 sed obscurissimus: quibus accedunt et, qui prope, et
 carmine satyras scripsere, et Petronius, Arctor Deo
 manus, et recentius Ioannes Dardarius Gallus: carmen
 de vero est turpitudine, qua scitent.

Invidet, et exagitat satyrā ambitiosos, incertes, gasasti
 tos, deformes, loquaces ingratos libidinosos, pitatores, avaros,
 feneratoros, licarios, fures adulteros. Venique omni animi
 morbo corrigit: at quamobrem acris, crebris, et acerbis
 sententiis rursus inde ornata de, quibus excellit Iuvenalis.

De Carmine Elego.

Elegia

Et Elegia, qui ex alternis versibus Hexon. et Pentag.
 constat, carmen lugubre est, sed iam ad nuptias, vota, gra-
 tulationes, et iocundia atque non conveniunt res sublimis,
 et maiestas heroica, cum iudicari characterē debent, fecerunt
 sentias, sed iam hodie est passim apud auctores, argu-
 mentum Elegiæ varium, et liberum est.

Dividit tamen potest in Diagogia que solum delectat,
 id que honeste didacticam, que iucunde, et honeste
 docet. Patheticam, que suaviter movet horum affectus.
 Mixtam denique, que ex contradictis, et aliquibus sal-
 tem componitur.

Diagogica exigit conceptus elegantes, fictiones pro-
 dentes, et ingeniosas, periphrases, et dictione amplexas,
 tropos, et figuras suavioris, quales sunt Apostrophe trophe,
 Pindivactione, repetitione cuiusvis generis, Protopopoe-
 ia, sermo inatione, et alia id generis, cultam, denique,
 floridam, et operosius comptam dictionem, sed citra af-
 fectionum, nec injuaves sunt ea ipsa sonidorum qua
 dogia enarrationes.

Didactica argumentis abundare debet, sed non
 rigidis, et dialecticis, sed modicis, temperatis, et delicatis,
 que rem probent quidem, sed magis explicent, quam am-
 plificent, quam probent, et prope speciosas, quam solidas.
 Itaque citius exemplis, similibus, dissimilibus, contra-
 riis, et sententiis apposite interiectis. Narrationes, que
 hic adhiberi debent nude sunt, ac simpliciter, aliquan-
 do tamen varietate figurarum suaviorum ornate. Et
 ratio est, quia docet non nude, sed cum voluptate. Ni-
 hil autem ita afficit, est varietas dictionum, et orna-
 tus. Exempla sunt in libro de Remedio amoris, quibus
 non

mer legendi non sunt nisi correpti. Vide etiam certamun
inter Elegiam, et Tragediam. Item Propertius lib. 2.
Eleg. 12. Sed sanctius, nec elegantius Særonius in Elegiis
de vita humana.

Pathetica præter figurarum graviores et amplifica-
tiones rerum, et verborum expigit præsertim omni gene-
ris affectus. Quo ingenere sic excellit Davidius in Epis-
tolis, et libro Psalium, Arist. ta lectio, in præ omnium
preceptorum esse possit; nec minus felici vena illustratur
hoc genus patheticum castissimè nostri vates Hermannus
Hugo in suis desiderijs, Didermanus in Epistolis. Sc-
laonius de Christo gahenti, et Petro lacrimante. Pre-
mondus, et alij. Ex his facili negotio colligetur quid exi-
gat Elegia mixta; nimirum qua parte doceat, vel mo-
veat, vel delectabit sequentem præcepta vel didactica,
Pathetica, vel Diagogica.

Partes Elegiæ sunt Exordium, Invocatio, pro-
positio, Narratio Confirmatio, epitologus. Sed non om-
nis semper stricte servat. Plura caret epilogo, alios exor-
dio, sepius in invocatione, et in cæpè apæpositione, vel abij-
sare, vel acapè, vel subito erumpit in affectum.

Stilo Elegiaca est pura, Latina, suavis, ornata,
non inflata, non altivna. Demum sonilis, et equalis
et magnitudinè, mediocritati, celeritati, tarditati veique
exprimit. Cuius decus enumeratur antiquitatè aliqua
significatiõ, qua aspergi, et dum aliud narratur, dis-
tingui, ac variari debet. hoc est historij, fabulæ, gentij
moribus &c. quibus nihil omnino parce utendum est;
et cum selectione, et sine obscuritate, quo ingenere si-
bullo præstat longe Propertius.

Ornans.

22
Domant propterea Elegiam Parentheses ingeniose,
non vero frequentes, et membra incisa, Finthi theta, in
militudine, in quibus totus est Ciceronius, Correctiones,
dubitaciones repetitiones, sententiarum passim, sed non affec-
tate, neque procul que sita, sed ex ore quam tractamus
deducte. Item cum ipse quoque rebus in animatis, aut
muti tribuimus vocem, sensum, aut quasi sensum. Et
autem Epistola sit Elegia epistoliarum proceptionis ser-
uabit. Inchoari etiam solent Elegie amonitione aliquo, id
que varie pro cuiusque sita genere, ut in morte Poete a
Phybo, Sapientis a Pallade, militi a Marte, iusticia
~~Janus~~ vel Pane, vel Fauno, vel Pale, nauis a Nep-
tuno, vel Dionghu, prosertim eius fluminis, ubi decessit.
Atque hec etiam deinceps materiam suggerent Elegie.

Adversantur Elegiacae dictioni, collatione diuina,
et crebris omnibus que a speritas, et hac in parte omnium
tandus catullus, qui horridolus se pe, prosertim in
crebris elipsis, ut patet huic penthometris.

Epig. 16. Nec desistere amare omnia sifaciam.

Epig. 14. Quam modo qui omne unum, atque omne cum amicum habuit
Ibidem. Quam veniens una, atque altera rursus hyem.

Solet laudari in Hexametro si cesura quam trochaica
appellant apponatur. meliusque si cesura enclitica
sub datur, quod studiose curat Orvidius et Fastory 3. 4.

Ipse facit ventoque ratem committit et andu
Pallor abit, subitasque cadent in corpore vires.

Sed iucunditas sane cum idem fit post 4. pedem. ibidem
Iste tamen vinoque calent, annosque precantur.

Imminet huic, sequiturque garem, simili que ferenti
Item ad vitandam duriem cavendum est. ne nisi
yes

pes, vel exura pentametri elidatur; in super ne eius
 modi elisio fiat in initio versus si sit in fine syllabam
 quod nunquam oportet elidere. Proterea fluidior est
 Pentameter, qui clauditur de syllabo, ut fore imper dūdi
 us, quam si pluribus syllabis. si tamen sit ne grauis, aut
 valde pathetica proferat pentameterum tresyllabo, aut
 pentesyllabo, non vero trisyllabo claudere. Vg.

Nescio quid maius nascitur Iliade. Propert. l. 2. Eleg. vltim.

Illis ampla satis forma pudicitiae. Fibul. l. Eleg. 2.
 Sunt tamen qui proferunt, et studiose sectentur vices
 plusquam duarum syllabarum in fine pentametri,
 et Propertium digito sequunt. Non audio improbare, sed
 mihi maiori momenti procul dubio est auctoritas
 vaxiorum melioris oratorum, qui in suavitate dictionis qui
 mas non Propertio, sed Virgilio conferunt. Et tandem
 unusquisque suo sensu abundet.

De Lyrico Carmine

Lyricum à Lyra ad quam cani solebat dictum
 est, ode à canendo, et melos item à cantu. Genus hoc
 poeres proximius est Heroico celebrat veras deus He
 ros, vicinas, certaminas hortatur etiam, gratulat
 amat, ludit conuiciatur, reprehendit describit, lau
 dat virtutes, urbes, fontes, villas. castigatur vitia,
 more, et alia ut satyra, luget aliquando, demum
 quidquid non admodum longo poemate circumscribi
 potest, hoc carmine tractari potest.

Dodo huius carminis magis regitur inceptu po
 ete, quam aetia arte cura. Itaque concepum etiam est,
 subito ab uno ad aliud de volare argumentum; im
 mo varietas huc non modo vitio non datur, sed magis
 com

comonendat carmen Lyricum. Coardium esse omittant,
aut breve habent esse nata.

Laus Lyricæ poeseos præcipua suavitatis est; quæ
paranda est ex verborum floribus, sententiarum apta
collocatione pedum, et alijs ornamentis, ita ut condon
num, et suave concordia fidium instrumentum au
dire videamur; Vicio in rebus grandibus est excellens,
et acris, etiam supra herici carminis majestatem af
surgens, oremurosa polita, et accurata, repleta hinc in
de sententijs frequentibus, translationibus, et allegorijs,
sed non obscuris, demum quia diversa tractantur
affectibus utendum nobis est, qui argumento conveniant.

Varia sunt versuum genera, quæ inter se
mijcentur. legendi Horatius ut pote Lyricorum prin
ceps, cui adijungi potest par Horatio viri polonij P.
Matthias Casimirus, cuius muse Lyricæ gausit tota
Europa. Ioannes etiam Baptista Maspius Sepu
ta, quæ inter Lyricos etiam laudem non modicam
ademptus est; excellens quoque in hoc carmine P.
Valius, hi, et alij videndi, et imitandi.

De Epigrammatè.

Epigramma græcè, Inscripitiō, vel superscrip
tiō, vel etiam titulus latinè dicitur. Epigramma
nominum solum fere pauca verba poetis, solu
ta numeris, et pro elogijs inscripta, aut incisa sta
tuis, trophæis, imaginibus, clipeis, navibus, sepulchris,
monumentis, delubris, et edificijs, inagnificijs demum
opibus, Postea varius, ac multiplex eius demum usus
inerebit. Videlicet quidquid ære tum animata, et
in animata elegantè, acute, arbane, breviter, verum

dictu

dictum esset, seu laudationum, seu et reprobationum, seu tri-
te, seu letum, seu quidquam aliud contineret, Epigram-
matis ambitu, et terminis includeretur, nullo ad
in descriptionem respectu servato.

Est autem Epigramma, est non accipitur, poe-
ma breve, cum simplici cuiusquam rei, vel personae, vel
facti indicatione, aut ex proposito aliquid deducens.
Ita Raderus vocat doctissimus interpres Martialis, sive
sit Maius, aut minus, aut aequale, aut diversum, aut contra-
rium. Italis.

Epigrammata duas potissimum virtutes amant,
Brevitatem, et Argutiam: addunt 3. suavitatem, ita
tamen ut et hac, et brevitate carere possit; sed non argu-
tia, quae quasi animus est epigrammaticus. Brevitas est,
si quam gaudeat veribus absolatur, sed ut Mar-
tialis ait, Non sunt longa, quibus nihil est quod ferre
possit. Suavitas inhæret epigrammati, si quae allii sunt
sonus, onentemque tractentur pulchra elegantia, compta
iucundaque. Argutum erit, si lepore, si sale, et acrimo-
nia adspargatur, sed acumen hoc præcipue generatur,
si conclusio aut non expectata, aut expectationi antecedit.

Due sunt epigrammaticæ partes, expositio, et clau-
sula, Expositio dicitur ex conglobatis locis, tum est
narratione vera, vel ficta clausula, si in re gravi est
terminatur sententia insigni, vel epigrammatica; ali-
ter argute, et facete offerri solet lepore, no vitate ista,
vel alia quæpiam illecebra, quæ sane oblectent, inq-
uæ intimos penetrant sensuum recessus, et in clausula
quidem omne studium ponendum est, inde enim
maximus epigramma, si frigida conclusio est. frigi-
dam

22.
dum illud erit, si arguta, argutum erit.

Scribuntur fortissimum carmine elegiaco, sed
praeterea in omni carminum genere. Et quidem in hec
deca syllabo, est plura Catulli suavissima sunt, pro
sortim si repetitionibus abundant, in quibus longe pree
tat Martiali Catullus. Graeca epigrammata acutissi
ma sunt; at inter Latinos duo predicti principes sunt
sed non inferiores illis recentiores: Dachusius brevis
et acutus, brevior, nec impar in acumine Valdui
nus Carillanus, ambo e sua etate nostra: sed adhuc
et breviores, et acutiores, Georgius Buchananus, et
Joannes Drwen, sed correcti esse debent, et castigati
ut pote qui haec res sapient, redolent, et passim
eructant. Nos lege, hos imitare.

De artificioso Epigrammate.

Cum omnia quae dem epigrammata maiore
quam cetera poemata constare artificioso debeant, eademque
que attentiori, atque gratiori, quadam elaborantur in
dustria, quaeque singulare aliquid habent legori, et ex
necessitate artificiosa praecipue nominantur: quorum ge
nera omnia persequi non est animus, cum apud autho
res passim inveniuntur: sed ex eis praecipua non sunt
sentio donanda.

Primum occurrit Anaphoromenon, seu reatum,
id est ubi alij alia referuntur, ut de Dianae potestate et
nomine.

Terrae lustrat, agit Proserpina, Luna Nona.

Ima superrat, seras, sceptro fulgore, sagita.

Artificiosa etiam sunt, quae in clausula comprehen
dunt omnia, quae in epigrammate dicta sunt, quale
illud

Sunt pulchre sylve, sunt pulchra littora; pulchrum
 Est pratum in viridi gramina pulchra solo:
 Sunt pulchre gemme, sunt astra et sidera pulchra
 Sunt pulchri flores, est quoque pulchra deus.
 Pulchrior est sylva Pica, virgo littore grato
 Grammine gemma astru sidera flore die.
 Chaoniam caritatis natam Jovi ex ore glandem
 Legiferam segetis munera grata deo.
 Vos omnes, et apes complentes ovestase cellas
 Et tardos canitibus lecta per arva boves.
 Vos et equum canitibus, qui freno manantia mandata
 Atque arva, et multo grammine pingue pecus:
 Sed mihi quid prodest, audire hoc, si mihi desunt
 Glans, reges, olivus, apes, bos, equus, arva pecus.
 Hic inscribitur quod est sub simili signo adsciscendum
 filium. Illgetiam pulchra sunt, que aut definitioni-
 bus conglobatis, aut translationum, et quasi simili-
 tudinum frequentia, aut contrariarum rerum con-
 flictione constant, quale illud de infelici amanti-
 statu.

Accipe inauditi formam maris, et omnia quali
 Gomba sit. Antoni Structa Magi beato.
 Unda hic sunt lachryonum, venti suffragia, semu
 Vota error velum, mens male sana ratio.
 Spes temo, curis comites, constantia amoris
 Et Harbor, dolor est anchora, va vita amor.
 Cumque suo habeant portus onacia omnia nostrum
 Non tantum portu, sed statione caret.
 En dilemma Epicuri ad hoc genus pertinens.

Dejeat

22
Vixit miseram tibi nulla molestia mentem.
Si longa est, levis est; si gravis est, brevis est.
Contrarium.

Vixit heu miseram, prostravit, et utraque onentem;
Longa tunc omnia levis; nec gravis omnia brevis.

Non ingratum est Epigramma dialogicum: sed ut rec-
te moneat recitator aliquis, querile est, nisi sit artificiosum.
Inducuntur hinc personae aut verba, aut ficti lo-
quentes, aut ipse author, et loquitur, et sibi respondet. Sul-
ticiamus hoc de cupiditate ex nescio quo auctore depre-
tum non in elegan.

Cur natum cecidit Venus? Arcum perdidit. Arcum
Numquam habet. Inscio Flavia nata sole.

Qui factum? Petit hec, dedit hic. Cur? Lumine formae
Deceptus, Matrem se dare crediderat.

En aliud de imagine Iustitiae.

Quae Dea? Iustitia. quid torvo lumine? Flechi
Nescia sum, et lacrymosi, et precibus, et precibus.

Quod genus? Auperi. Ex quo genitore? Nescio. Ex qua
Matre? Fide. Nutricia quae tua? Pauperie.

Qui gremio infantem fovit? Prudentia. Quoniam
Freta luce agnosca crimina? Iudicio.

Cur gladium tua dextra gerit? Cur levo balancem
Ponderat huc causas, percutit ille reos.

Quid rari aspidant? Quod copia rara bonorum est.
Quae comes aspidua est? Candida simplicitas.

Aurum aperta tibi cur altera, et altera clausa est?
Hec surda in cultu gaudetur, illa bonum.

Paupere cur se pedicula? Insuperemus esse
Qui cupit, exigua semper habebit opes.

operose

Operosum quidem, sed argutum est epigramma,
in quo est Echo, hoc est cum in fine, aut medio carmi-
nis, aut initio sequenti ponitur vox simili tibi vocabulo
precedenti, vel parti eius utrimque, vel duabus ultimis
vocalibus, si breves sint; quae dat responsum, ac si illam
dicoret Echo; quae auditur in montibus, aliisque locis ro-
cem repetentibus. Id vero quod respondet Echo debet esse
dignum, inspectatum, vel maius, vel minus, illustrare sen-
tentiam. Satis notum, et stritum est hoc genus, Videat
illud de Obedientia prompta in imagine Primi Regali:
vel hoc est res exemplo clarius pateat.

Quae celebrat Theromas Echo, et stagna alta Neoron
Deludit voces concava saepe meas.

Sepe hic Narcisum expecto, simul illa moratur.

Si quae, haec quaeritur, si gemo, et illa gemit.

Quisnam clamor? Amor. Quisnam furor? Vros. An Echo
Echo. Quae grauior peena in amore? More.

Expectas Narcisum? Ipsum. Quae causa morandi?

Orandi. Num est haec dicta notabit? Et sic.

An fuerat? Fuerat. Num est hic? Illic quae fugit? He?

Si te. Etiam me? Me. Quod mallem amare? Mare

Num veniet? Veniet. Quae spes? Res. Venditur auro?

Nulla. Victor ero prodigus eris? Non.

Sunt quae fragile? Agiles. Vi muneris? Non.

Quis docet haec? Echo. Cur bene clamat? Amat.

Materia quoque dat Epigrammati Amag-
ma, haec est litterarum in verso, et transpositio, quae
ex eisdem litteris alia vox diversa conflatur subtili-
ter accomodanda ad rem de qua agitur, quale est
illud Iustus Sycius. Pius Nilius. Et Ignatius
Lave

Xaverius literis transpositis fit Parvisunt sexaui.
Et illud Societas sepe. Viciosa cense. En de Pro Nomi
one Maria anagrammatismum, cum suo epigramma
te. Maxia. Amari.

Si postrema tuo de nomine, pulchra Maxia,
Litera principio ponitur amari ait.

Anne quod et eano soboles equiva tonanti
Ad maxe Matris eat Patris usque Mari?

An tua quod soboles finis habituaa potentis
Imperijs, Dominans Patris ad usque mare?

An quod amare doces, quod debet semper Amari?
Quod facis at sic Es primus amator amor?

An quod nil habeat conceptio fellis Amari?
Quod vite moris nil nisi dulce tui?

III
~~Non ingratum~~
~~est epigramma~~
~~cum laedit~~
~~elegantibus~~
~~et~~
~~mirandum~~
~~videtur.~~
Sic reor, et quod la be carnis in vita, et Amari
Digna Patris et Nato, digna que Spiritu.

Non ingratum est epigramma cum laedit eleganter eo
cibus sepius repetitis, ut illud incerti cuiusdam aucto
ris de Roma, in quo nihil non elegans, acutum et
mirandum vides.

Qui Romam in media queris novus advena Roma
Et Rome in Roma nil reperis media.

Aspice muzeorum moles, prostrataque sada,
Obstrutaque horrenti vasta theatra itu.

Hec sunt Roma: vident velut ipso cadavera tantz
Urbs ad huc spirent imperij is monas?

Vicit at hec mundum, victa est se vincere, vicit,
Ne non victum nequid in orbe foret.

Nunc vita in Roma victoria Roma illa gulta est.
Atque eadem victoria, victaque Roma fruit.

Albula

Moula Romani restat nunc nomine indeo,
 Qui quoque nunc rapidi fertur in equos equus.
 Vixit hunc quid possit fortuna, immota laetascunt,
 Et que perpetuo sunt agitata manent.
 Hoc inscribitur vobis est divinale signum.

De Aenigmate

Notum est quid sit Aenigma; Obscura scilicet al-
 legoria ad intelligendum difficili, et quaestiva, quae
 impererat cogitatione invenire propositam rem hono-
 ris causa. Triplex est, aut in pictura, aut in voce,
 aut in re obscura declarata per voces. Aenigma si con-
 ficere velis, rem depingas, vel definias, vel describas
 per metaphoras, allegorias, proprietates occultas, obscu-
 ra signa, et iudicia, quae contraria et repugnantia ei
 deantur.

Epiditura accipe exemplum. Ut adam braret
 quae Virgulam Phuriferam, seu artematicam vulgo
 Debete de pinxit Aetiozem pitebo rubro cooptum.
 Caip, quae in voce consistunt tale sit exemplum.

Arte coagmentor, qua drato Amazonice surgam (Parie)
 defendam nimbos, bella togamque iuvenim.

Edemas Idem pastor, iudex que Deorum,
 Vicar, et ospitium Bardana Troia tuum.

Sollito P. cornu fecit, suo menia, calum

Orno, Helles vektor, vicitima grata sacri.

Ex alijs tandem quae in rebus obscuris consistunt
 tale quod accipe.

Quero qui a multis capitur, neque tangit unquam,

Nec capitur captus, sed capit ille magis. S. Crocha

Nec sentit captum, nec sentit cum accipit ipsum,
 Luca

90
In capis, et tamen est, ^{qui nequit, ipse capit.} quod est cum laude iudicium
Quodque videtur, non est, quodque est cum laude iudicium
Si capias, debet quo ratione capi.
Lex est enigmati ne plura tibi verbis accommodari possit;
tunc enim vitiosum erit.

De Simbolo.

Quoniam de enigmati diximus non absere
erit de simbolo, et eius differentia aliqua annectam,
cum supra dictum enigma species sit simbolo. Et
simbolum quidem latissime patet. nota est, et nig
num rei animo concepti; cuius species hae sunt; He
eroglyphicum, Enigma, Emblemata, Apologus, Pa
rabola, Impoesa.

De Hieroglyphico.

Aegyptii, atque Chaldaei, quoniam charac
teris non dum inventi fuerant aliquibus eglaturis,
aut sculpturis arte expressis notis, ac signis res sacras,
mysteria, et alia significabant: et huius quidem littera
rum vice utebantur; nam Deum oculis supra ceptis
posito significabant; ita pro morte cyprus, pro inge
nio laurus, pro pace oliva, pro terrore leo, pro anno
sol, pro mense luna, pro fertilitate papaver effin
gebant. Item pro anno palmam pingebant, et pro
mense palmarum ramum. Consilium tale est; quoniam
palma ex arboribus duodecim ramos, singulos qui
busque mensionibus proferat, ipsa totum annum, et
eius rami menses significarunt. Et de huius quidem
multas, et eruditus est Pierius Valerianus, et lau
renus nosker.

De Emblemate.

Emblema convenit cum Hieroglyphicis, et
 enigmate in involucrio, et pictura; sed difert ab utro
 que, quia pudius, liquidius que docet; est enim symbo-
 lum ingeniosum, suave, et moratum expictura, et tem-
 mate constans in cog. Drg datum. Vg. si velti significat
 se quod omnes omnes equat, omnes sapit, nulli parcat, su-
 me tita' symbolum Claudij Paradisi, vti regali scep-
 tro colligatus est rusticus ligo, et inter duo supragossi-
 ca mortis effigies, cum hoc lemonate. Mori scepra
 ligoibus equat. Lemma ergo est inscriptio poudij
 verbi, significans argumentum, et explicans picturam

Emblemati subscribitur sepius epigramma
 fucius docens, com mendans que quod pictura innuit.
 Huius generis sunt que eruditissimus Helicius con-
 scripsit, que Antonius a Buggendia de vitijs lingue,
 et remedij, et que noster Guilielmus Hesius de fi-
 de, spe, et Charitate. Emultis ecce unum titulus est.
Si habuero omnem fidem. Charitatem autem non
habuero nihil sum 1. Cor. 13. Depictus est est quis ar-
cum manibus tendens, sed sine sagitta; cui subscribi-
tur lemma sine Amore fides nihil proficit sen-
 tentia Emblemati eiusmodi est.

Frustra tenditur arcus, incitato
 Frustra tensa fides laborat arcus,
 Si non vlla super tibi sagitta est
 Qua calumferias, Deum que vincas.
 Arcus est animus, fidesque nervus,
 Telum rectus amor. Fidem remitte,
 Vel sum mium iaculator adde telum.

Subjungit postea Elegiam, qua amplius illustratur quod.

De

De Imprefsa.

Imprefsa, si ve themmata parum differunt ab emblematis; est ergo imprefsa ingeniosa pictura privatae alicuius personae singulare propositum indicans. Emblemata generale continent ad convenientiam, et planius docet, et in illo res multa licet pingere; Imprefsa obscurius innuit, nec ultra duas res pingit. Sed tamen nomine unius non intelligendum est indicandum; sed id quod unum est etiam in multis continet, qualia sunt multa artificiaalia, et multa naturalia, ut urbs, exercitus, alveare, Sylva, et similia: figurae autem eius modi debent esse, quae sine hoc illove colore cognosci queant, et quae notae sint saltem fama, quae mirabilem affectum habeant, quae subiaceant pernicillis.

Figura humana non excluditur ab Imprefsa nisi conveniat habitu, nulla novitate, nulla coarctate: Dea respicienda superflua; si enim manus sufficit pulcherrime fore ad quae habeo integer de pingendus? Contra si ad ornatum pertinent, et ad picturae artis precepta etiam plura possunt pingi: Vg. si mare, faceret scopulorum naviculam, et similia. addiderim, si Imprefsa sit, quae uno intuitu, et quasi transitu inspicienda sit, maxime proci qua debet esse tum figura, tum inscriptione; si fiat ad spatium longioris temporis, vel ad discutiatum offerenda, virtus erit tunc si a communi intelligentia separatur. De omnino debet inscriptionem, seu lemma breve, non longius videri metro, quod acute, et sententiose innuat propositum. sed demus aliqua exempla.

Henricus 2. Rex Galliarum crescentem Lunam pinxit in hac inscriptione Donec totum impleat orbem. Carolus 5. Mercurii columnas cum lemonate. Plus ultra. Prosper Colum

Columna duplici ramo complicato, altero è cupressu,
 è palma vero altero pax Impresa usus est cum hoc
 Lemmate. Erit altera onerces. Defendebat tunc obsessa
 Rabenam, inuebat que non solo ab incepto sed non
 desiturum, nisi victor evaderet, aut occum berit. Alci
 in procellarum mare navium fluctibus, et vortici busagi
 tatam de pinxit hoc Lemonate. Fata nam inveniunt.
 Nec displicet si Impresa quandoque carmine subserip
 to fufius declaratur, veluti emblema. Ut sub Cesaris
 Borgis armato milite, manu altera mundi orbem te
 nente, altera Schedam glenam nobis Arithmetice, 000
 nimirum, que per se nihil quidem significant, cu
 inscriptione Hut hoc, aut illud; hoc legitur epigramma.

Borgia Cesar erat factus, est nomine Cesar,

Hut nihil, aut Cesar, dixit obstrumque fuit.

Media enim iuventute in Navarre regno trucidatus est.
 Plura inde apud Hieronymum Ruscheli sermone
 Italo. Alia sunt preterea, que ad Symbolagesti
 ont, qualia sunt parabola, Apologus, Pigmata, Da
 chestre, et in signia militaria, que vulgo arma
 que quia inscriptionibus carent non ad Poema per
 tinent; verbo bonus explicabo.

De Poematis Sequentibus.

Primo occurrit Epitaphium, de quo iam alibi
 dictum; sed modo addide rim, quod qui cupit Epi
 taphium scribere animum circumferat per omnia
 que defuncto propria sunt; per eius genus, patria,
 etatem, sexum, facta, dignitatem, honorem, mortis
 genus, honorem dolorem, ipsum sepulchrum, que
 que ad solatium pertinetit. = Potest Poeta in epi
 taphis

taphrō alloquū Agollinon, si defunctus sit Poeta, vel
Medicus; Theonidem si Juris consultus; Martem, si mi-
les, vel Imperator. Neptunum, aut Nymphas, si Nauta,
vel si quis aquā perierit: Ioānam si venator &c. Eodem
pla dabit' Ovidius, alijque passim: addamus tamen aliq̄.
Primum sit' Alexandri Macedonis.

Sufficit huic tumulus, cui non suffecerat orbis.

Res brevi huic ampla est, cui fuit ampla brevis.
Secundum duorum fratrum gemelle sum.

Una duos fratres tumuli capit Vana, duosque

Una dies nasa' eridet, et ora onoi.

Tertium Hectoris.

Hectoris hic tumulus, cum quo sua troia sepulta est,
Conduntur pariter, qui perire simul.

Quartum Sylvie.

Sunt Charitum hi tumuli? Charitum sunt, non tamen
Sola Charis, sed et est ipsa sepulta Venus.

Sunt tumuli hi Venuri? Venuri sunt, nec tamen hic est
Sola Venus, sed et hic ipsa Minerva iacet.

Hic ne Minerva iacet? Iacet hic, sed non tamen illa hic.
Sola iacet, sed et hic ipsa Diana sita est.

Ergo etiam perire hec? Subitas ne perire
Pope Deas. potuit Sylvia si ipsa mori.

Quintum Phileni Veturis iocofum.

Secula Nectorez permensa Phileni, Senectez
Rapta es ad Infernas tam cito vitis aquas?

En tunc nondum numerabas longa Sibylle
Tempora, maior erat mensibus illa tribus.

Sic tibi terra levis, mollique tegaris arena,
Ne tua non possint eruere ossa canes.

Epice

Epicedium, Monodia, Threnus, Nenia etia
 ad mortuos erant de cantata Poema. Epicedium carmen
 funebre cantari solitum a Romanis, duon corpus con-
 burbatur in rogo. Monodia erat quoties a choro pro-
 dibat unus, qui celebraret laudes de functi lugubri car-
 mine. Threnus luctus is erat, quem moverant incidite
 tuon exersionibus. Threndaum exemplar nullum prela-
 tius quam Hieremie lamentationes. Nenia Cantilena
 lugubris diote ad roqum, Phrygum inventum. Post
 he cantimi ad nutricula translate sunt, dum infan-
 tes balulant, lactant, fascij involvunt, curant.

Epicedium latissime patet, nam complectitur
 totam hominis vitam haud secus ac oratio sine oris.
 Hic invenitur Poeta in Parcas, in mores, et om-
 nia illa, quae mortis causam prebuerunt. Describuntur
 signa trilitis, sed propterea personae defuncti: ut si pas-
 tor obijt, dicantur lugere oves, nec iam cibum capere in-
 sa quoque pasqua, et solvas languescere. Si Poeta, Apol-
 lionem, et Musas pro lauro cingere caput cupressu, et
 tristes canere elegias. Recensenda item omnia prola-
 ai gesta defuncti, et eterna memorie fama illi promit-
 tenda est.

Hic propterea habent locum affectus, quos do-
 lor excitat miserabiles. Huc deflectitur quom ploratione,
 que in elegi, et funebre oratione diximus. Quale principi-
 um debeat esse, quale medium, quis ve finis, difficile qui-
 dem legibus id astringetur: qui enim dolere, et lachry-
 mis legem tulit? Plurimum tamen hic effluet, ab
 admiratione, l'indignatione incepisse: recte etiam ducetur
 initium ex abrupto: aut mane ipso statim alloque-
 mur

mus. Corpus vero poematis laudat continetur, iacturam nostram: et dolorem etiam rationi, et sensu carum tenet. Finis autem l'vota nostra continetur, l' defunctorum iam felicitatem, et securam mentionem, unde amicus bona profundit.

Sed proproxiis omnibus tibi sit Elegia Dividij in morte Tibulli, qui invocatur Menonaei mater. Et Propertij lib. 3° Eleg. 5. Videndus quoque Virgilius us Eclog. 5. Et lib. 4. Enid. a versu 650 Epicedium Pedoni, et lib. 6° a versu 965 Marcelli, et lib. 9° a versu 440 Coriali, et lib. 11° a versu 152 Pallanti. Et in alijs Poeta passim. Animalium quoque mortem rebindit deflent Poeta, ut Catullus passim, Dividius Prata, Virgilius cultus, Barclaius catellus.

De Epiniuo.

Carmen, quod post arcturiam canitur, Epiniuo dicitur. In hoc celebratur fortitudo eorum, qui arcturiam regunt, atque ut hic magis elluceat, describuntur vires, et ferocia hostium. Pratulatur Poeta patris, a qua victores hostilem impetum, et vastitatem auerterunt. Exempla legi possunt apud Propertium lib. 4. Eleg. 6. Sidaonium Eleg. 3. inter vota Leo poldo. Beccanly lib. 2. Eleg. 4. Wallium lib. 1° ad Philip pum IV post pag 100 Sablo ad Fontaabiam. Et eodem libro ad Leopoldum Rustiacum. Et inter Paraphrasi Horatianas ubi carmine huius exprimit Horatij oden 2) lib. 4, quod est Epiniuum post arcturiam Actiacam.

De Reliquis Poematibus.

Restant alia, sed quae summation tantum nunciant, vel quia nimis inceparia, vel quia nimis longa.

ga, et artificiosa, et extra captum discernitur, quo
cum gratia apud vates videnda.

Tragedia est imitatio per actiones illustres
cum exitu infelice oratione gravi, methuica, chame
lore grandiloquo. Princeps Tragediarum est Seneca,
sed non inferiori P. Stephonus, et Caesius, quibus
adhuc Ludovicus Crusius.

Comedia poema grammaticum est, negotiosum,
exitu letum, et stylo populari: quoniam a Hispanis
tunc poetis ea poemata que comedias dicunt stylo sum
mo, imo, et tumentis vernacule lingue immemoris, et
peragrina verba affectante componant. Comediorum
que celeberrima antiquissimi sunt Plautus, et Terentius.
Nostra autem tempestate, iam prope nullus hoc gene
re poemati puri scribit.

Mimus, et Pantomimus generis est quoddam
actionis genus imitans, modo steri sum excipit. Pars qui
dem Comedii fuit; licet postea resim dati sunt mimi,
et aliquod morales. quibus respondent comedii Hispani
que iocose, quas Burlesca vocant; et alij dialogi ad
dicula prorsus, que entreonjes appellant.

Phagrodia pars est Hexoni poemati resim
decantata, ab Navigatio Aeneas, Tides amor. Antium
Poliphoni, descensus Aeneas ad Inferos, que partes
sunt Finides.

Centone poema est ex alienorum versuum
frustis coninnatum. Celebre est apud Grecos ex Ho
meri versibus Poetae cuiusdam de vita Christi, et
illud ex versibus Virgilij Aeneianum.

Chori poema vicissimum in Versuum laudes
post

post sacrificia conserui manibus dum obissent canas de
cantatum. Tale illud est oratio deo à Mose, Maria, et
populo: Cantemus domino gloriose &c. tale etiam vitulo
in Horeb. conflatu ebrius populus cantavit. Exempla
quam plurimum sunt in tragædijs.

Sonica fada erant, et turpia à genti mollicia
(nisi fallor) constructa continebant adulteria, lenocinia,
et similia. Talia etiam sunt Obadica à Obade Ma
ronite poeta sic dicta.

Pœnes Lyaiæ cantiones, quibus gratulabantur
dij, et præcipue Agollioni pro victoria, sic dicti ab ac
clamatione.

Hymni Heroum est celebratio, et præsertim dæi
cuius laudes continet; exempla sunt apud Romeum,
Orpheumque; sed præcipua sunt nobis apud Davidem
in Psalmis. pertinent vel ad Lyaiam, vel potius ad
Egæiam, quia heroico carmine sepe semper scribuntur
Stylo grandiloquo.

Thyrambi in Bacchi honorem carminebat
lege solutum, Stylo tumido, oratione, audace, pleno
compositarum vocum; Libani bella, atque victorias con
tinebat.

Galliambi Poema in Cybellem ab Epino Sal
ti Sacerdotibus fuisse peractum cum gongarorum soni
tu de cantatum, Stylo tumescit, in molliciam desinens,
et gaudet compositione vocum; exemplar habes apud Ca
ecillum super alta vectus &c. Et illud Mureti Fledi
ra comam redimitus &c.

Epigonæutica in gongis canebantur, inde
nomen; continebant laudes illius, in cuius honorem gong
po

pa institutatur: Tale apud Horatium *secularis car-*
men.

43

Sylva generale nomen est: Poemata sunt ex
tempore dictata, et quasi *epusa*: forte *sylva* à multi-
plici materia, vel à frequentia acuum incultarum,
diversa quidem argumenta, diversum item *Sylvum*
degocebant. Statius celebris author *Sylvarum* est.

Epi thalamium carmen ad nuptias regum,
et Principum decantatum est. Partes pluras habet, sed
quid nobis cum nuptiis? Exempla tamen suggerentur
Catullus de nuptiis Julii, et Manlii; item Peli, et Thuri-
dis. Claudianus de nuptiis Honorij, et Marij; item Pal-
ladij, et Celestij. Valerius libet eleg. 5. Habet proterva
Pufforius Centonem Nuptialem ex versibus virgilianij.

Gene thliacum poema in infanti ortum
datum; refert parentum seu gestas, nobilitatem
magistratus &c. Proterva infanti ipse ab oraculis, &
prodigijs, tempore ortus, anni temperate, indole, di-
vina quidem ex oris decore, oculorum, et similibus.
Exemplar est Ecloga virgilliana Sicelide Alupj.

Et hęc quaedam de poematum generibus suf-
ficiant; quę decerpi ex non in caudis authoribus;
alij, quę videntur restare, necessaria non iudico. Sed
nihil prodeunt, quęcumque diu, et agglomeratai go-
sunt, nisi accedas assidua optimorum poetarum
lectio, et imitatio frequenti scriptio;
nam ut ait pater noster, fabricando
fabrica oritur.

De Compendiaria Eloquutio
Et Eiusque Præceptionibus
Libellus.

Prologo

Præceptiones præcipui characteris sunt orato-
rii, tum Poetæ, tum veritatis, quæ quasi Rethorice prædome-
nanti vim præbent. oratio ipsam Rethoricam ob-
oculo ponam, quæ faciem præferat ad illa quæ hucus-
que dicta sunt facilius perficienda. Verum enim est
temporis angustia exactus, eam non pro dignitate de-
scribam, sed breviter circumscribam. Sæpe quæ Latine
brevitatem recabatur, nec interim Atticam verborum
mundiciam subtraham. Insuper quia artem oratoriam
perspicuam magis, quam speciosam, et involutam laudam,
quandoque ubi res, et locus exegerit apponam præcipuum,
inferam exempla: nam ad facultatem quamlibet,
longum, et valediosum iter per præcepta est, breve, et ef-
ficax per exempla. Hoc sequi munus, et vobis, aspe-
quit, hoc opus hic labor est.

Caput I

De Rethorice natura, fine, et partibus.

Sectio I

Quid sit, et eius officium, et fines.
Rethorica definitur ars dicendi. Ars est quæ
dat rationem certam, et præcepta faciendi aliquid, et quæ
dam errare in faciendis non patientis viam. Dicere est
ornate, graviter, et copiose loqui. — Officium Rethori-
ce est congrue dicere, et apposite ad persuasionem. Con-
grue dicitur qui loci, temporis, et personarum ordinem recte
sollicitèque servaverit. Apposite dicitur, si illis convenien-
cia

cia ita dicat, et doceat, moveat, delectetque audientium animos. Et recte Horatius de arte Poetica.

Donnetur punctum quod miscuit utile dulci
Lectorem delectando pariterque monendo.

Delectabit autem, et docendo monebit si optimarum sententiarum pondere, et bene inter se coherentia verba libra verit.

In assignando oratoris finem ingens inter Rethoras quondam deciduum existit. Alij bene dicere, alij persuadere, alij utrumque esse contendebant: mox ergo his ad stipulantes duplicem finem, primum unum alij, alium secundarium, oratorum distinguimus. Primum quidem est dictione persuadere. Secundarius vero bene, et apposite dicere, quem si Orator fuerit apertus, etiam si minimis persuadere contingat, oratorum satis munus obtinet.

Sectio II

De Rethorice Materia, et partibus.

Materia Rethorice quæri quæstio subiecta est. Quæstio vero duplex est; alia infinita, quam Græci, Latini propositum vocant: alia certa et definita, quæ Græce ~~ἡ~~ πρόθεσις, Latine vel causa, et controversia vocatur. Propositum est quando de aliquo generatim quæritur: At an homini conveniat eloquentia? Causa de singulari aliqua persona, loco, negotio, vel actione distinguitur: At an Socrates iure fuerit ab Atheniensibus damnatus.

Solet sepe Græcis revocari ad πρόθεσις, hoc est ab infinita indefinitam quæstionem transire. Exemplum res patebit. Ut si de imitatione Virgilij acta

turnus, dicam primum de utilitate imitationis in poetis
postea quæstionem transferam ad finitam, videlicet
ad utilitatem in imitatione Virgiliana Poetis. simi-
liter **U**TO DEBIO revocatur ad DEBIP.

Artifex Rethoricus triplex est. Rethor, Orator, et
Declamator. Rethor est qui vel ipsam facultatem docet, vel
discit. Orator qui de causis gravibus, et rebus agud alio ar-
git. Declamator qui ex imitatione, vel facultate grava fe-
tas agit causas. Nonum quilibet circa triplex dicendi genus
deliberativum scilicet, demonstrativum, seu Epitaphicum
et iudiciale versari potest. Demonstrativum, seu Exorna-
tivum est in quo aliquid laudatur, vel vituperatur. Huius
partes sunt laus, et vituperatio: tempus tunc presens, tunc
preteritum. Finis quem Orator sibi proponit, ut est, quem
laudat laudatione dignissimus auditoribus videatur, con-
tra si vituperat excitat auditores vel ad detestationem
maxime minus, et diri, vel ad indignationem narratio-
ne artiorum: at in sanctorum laudibus imitationem.

Genus deliberativum, in quo aliquid suadetur,
vel dissuadetur: huius partes sunt suasio, et dissuasio, tempus
futurum. Finis oratoris honestum scilicet, vel delectabilem.
Contra in dissuadendo est negatio horum. Iudiciale tandem
est in quo aliquis accusatur, vel defenditur. Partes sunt
criminationis, vel defensio, finis absolutio, vel condemnatio, et
quod iudex ad veritatem, vel ad clementiam excitandus est.

Sed quinque partes, seu membra eloquentia recur-
nuntur. Hæc sunt: Inventio, quæ est rerum verarum, aut ve-
rosimilium ad quæstionem probandam excogitatio, quæ fi-
dem faciat, et animos auditorum movere potest. Dispo-
sicio, quæ est rerum inventarum in ordinem distributio.

Elo.

Elocutio, quae est idoneorum verborum, ac sententiarum
ad inventionem accommodatio. Memoria, quae firma
verbum est, et verborum ad inventum cum ducentium
perceptio. Pronuntiatio demum, et est verum ac verborum
elegans corporis, vocis, actionumque cum dignitate mode-
ratio.

Et ratio harum est, quia prius est invenire quid
dicas; inventa deinde disponere, et collocare, disposita orna-
re, ornata memoria percipere, et percepta tandem digre-
loqui. Alij (sed inerte) sextam partem addunt iudicij.
Huius partis constituta Rhetorica, natura, arte, et ex-
ercitatione comparatur. Natura ad inventionem, ad
dispositionem, et elocutionem ars, ad memoriam, et pro-
nuntiationem a sequenda ex exercitatione deservit.

Caput II

De Inventione

Sectio I

Quid sit, et eius munus.

De partibus eloquentiae se oisim agentibus pri-
ma occurrit Inventionis. Primus siquidem Oratoris
labor est invenire quem ad modum fidem faciat. Est
ergo inventio argumenti ex cogitatio. Argumentum est
probabile inventum ad faciendam fidem; vel aliter
est ratio cui dubij faciens fidem. Fides est forma opi-
nio; Opinio vero inbecilla a sententia. Argumentatio demum
quae est argumentandi methodus, sed argumenti expli-
catio.

Argumentum si fieri non potest, aliud est in-
situm, Remotum aliud. In situm est, quod rebus ipsi,
de quibus agitur inest, ac inhaeret, et ex harum quasi
vige

visceribus eructus. Remotum quod abest, et ex binve-
dis assumitur. Claritatem exemplum affert. si dicas
Rethoricam esse expectendam, quia est ars bene dicendi,
en insitum argumentum. si vero et defendendam dicas, quia
hoc sibi persuasum habere multi quidem, a nobilibus
omni Rethores, et Plato, Demosthenes, Cicero, ornatum
argumentum efformaverit.

Hic argumentum presertim, et religiosius Dialectici,
Rethores vero ornatus, et liberius struuntur. Ad argumen-
ta Rethorica exuenda quosdam locos Aristoteles designat,
qui sedes etiam appellantur, et ex illis facilius argumen-
torum structura conficiatur. Sedes sunt ad argumenta
Insita, et sex ad Remota: que omnia statim subijsio.

Sectio II

De Insitis Argumentis.

Hec Insitis argumentis trahitur a Definitione, que
est oratio explicans essentiam rei quam de finit, ut
si arguas. Beatitudo est summa hominis felicitas,
nihil propter beatitudinem homines exceptare debent:
nihil ergo propter beatitudinem ab hominibus esse ex-
petendum. Sed pro fatas, et similes definitiones ad ex-
elles Logicorum argutia pertinent: eas ergo in plani-
orum Rethorum campum transferamus, qui copiosius
et ornatus res explicant per definitiones, quas potiore
iure descriptiones appellaremur. Exemplum rem per-
picuam reddet.

Si naturam, si vitam, si vanitatem homi-
nis per callere conamini, consulte scientias, audito
res, et prima Dialectica hominem esse, clamat, bre-
ve enthymema, quod pro antecedente habet ortum,

pro consequente in teritum. Arhis metica, au culata ho-
 mium siquidem esse, ait, in aere circulum, cui, ut nihil
 est, noomen etiam negavit Latinitas. Ille etenim se solo
 inane simulacrum est, et numerorum umbra, at nume-
 ris associatur, omnium inde aere, et potentatem colligit:
 ita homo esse nihil, ex virtutibus omnia. Homo est, Astro-
 logia iudice, quasi Luna mutabilis, que nunquam inco-
 dem statu permanens, semper in corruptionem labitur.
 Homo est, Philosophia teste, animal rationale, mortale, cui
 dum animum ratione stente caelum sublebat, corpus gra-
 vitate propendens tellus retrahit. Homo est, si magis audi-
 amus, figura Africa, que ab eodem, quo incipit, puncto, in
 eodem terminatur; haud secus homo de terra initium su-
 mens, in terram tandem redigitur, atque adeo tandem a-
 nere currit in cinerem. Homo est, clamabit Poeta, tragg-
 diae simili, nam que iucundior est conditio vite, eo luctuo-
 siori terminatur Catastrophi. Tandem nostram consulamus
 Rethoricam, eum, dicit, orationem de se, cuius exordia
 est nasci, narratio dolere, epilogus mori. Orationis huius fi-
 guræ sunt fletus, gemitus, et lamenta, vel gaudium fletu
 non semel detentus. Concludite igitur, auditores, hominem
 esse scientiarum ludibrium, et fabula, cum nihil de homi-
 ne prædicent, cum de homine prædicant omnia.

2^a à partium enumeratione desumitur, in quo
 ostendo nulla pars relinquenda est; ut si velis ostende-
 re caelum non esse unum ex elementis, sic argumentis
 conseruis. Prima rerum inæta sunt quatuor, Terra, Aqua,
 Aer, Ignis; at caelum non est terra, quam terimus, non aqua
 quam navigamus, non aer, quem audimus, non ignis
 vicina corpora comburens: caelum igitur nullum ex
 mi

omnium verum iniquitas est. Accipe pulchram huius loci amplificationem, cum interrogatione, subiectione, et congerie eorum
Doris contra Iudeos.

- 13 Quam rem gerunt? Quod scelus conflant? Quos mali
13 ficia suscipiunt, propter quos a Deo, quem tam propiciam
13 olim habebant, deserantur? Nonulciscuntur inconstantibus in-
13 mo eorum contactu perhorrescunt. Conmentitios Deos as-
13 sistent? At eo nomine, quod Deum colat, eferuntur. Et id
13 verum, sed moribus inmanibus eferati sunt? At pro sum-
13 maon sibi laudis, equitatis, et pietatis asponunt. Quid ver-
13 go est? parumne supplices preces ad Deum adhibent? Im-
13 mo in precibus assidui sunt. (reponunt) si igitur non simula-
13 cra colunt, nec vano Deo invocant, nec humanum san-
13 guinem fundunt, nec se impia fraudis improbitate con-
13 taminant: cur illos illos Deus, quos in fidem suam re-
13 cepit, tam diuturno tempore ore sua destituit. His igitur
13 tur subijctis veram causam inferit Iudeorum perfidiam.

Eandem ad vertere debes, quod hic locus ad totius
orationis economiam mirum in modum valet, et qua-
si Periadus filium dirigit institutum sermonem, ne fluctet
in errorum (quod aiunt) labyrintho, ex quo videat
totas plerumque orationes, amplificationes, et descriptiones
hinc uno niti fundamento, quod insuper alijs conflatum
argumentis in inmensam excrevit amplitudinem.

SECTIO III

De alijs quatuor argumentis.

3^a trahitur a Notatione, seu Etimologia, quae
verborum originem investigat; ut si Consul est, qui con-
sulit Patri, non igitur Pater Consul est, qui eam exer-
tit. Sic Cicero in Verrem: facete ludens in festa Ver-

reas, qui Verres in Sicilia suo nomine in hunc mundum curare
 xati. Verrea, inquit, proclara, quo enim accessisti, quomodo
 atuleris tecum istum diem? Etiam quam tu domum,
 quod ~~tem~~ ^{la} num adisti, quod non eversum, atque expositum
 relinqueris? Quare appellentur sane ista verrea quomodo
 nomine, sed est moribus, naturaque tua constituta eperi-
 deantur. Libellus tamen, et lapidius hoc loco struuntur go-
 etz. Sic Ovum ligit in luxuras.

Iuris prudentes prudentes iure vocantur

Tam bene cum iudicant, provideantque sibi.

Sic de quodam viro religioso, Leonardus nomine Christi-
 ana fortitudine, et sanctitate clare dictum fuit.

Oleas virtute, dadas virtutis odorem:

Sic Leo, sic Nardus, sic Leonardus eras.

Advertendum tamen est, quod hic locus a Notatione
 valet non tantum ad orationis leges, sed interdy
 secundam orationem, i. conuentionem perit propositi diong.

Quartum a Coniugatis petitur, id est a verbis
 ab eadem radice deductis, et in que conuolutis: ut
 Sapientia, sapientia, sapientia, arg. potentes potent, homines
 sapientia, et. Co. in. h. h. qui enim potest, in quo li-
 bido, cupiditas, uent, in cupidus, et libidinosus in, in quo
 tua in iracundia, in quo angus in anxio, in quo timor in
 uenit. Sed hoc pleuamque arguendi gen. uille, et
 frigidum, nec fuerim a th. et. e. u. ab. nota e. atez
 sapientem in, qui hucit. sapientiam in secundis
 istz orationis orige, quas inuaito. u. darguit. Quin
 h. e. anu.

Quintum a Senere efamat, et sui similes
 conuentione quadam, igitur autem d. f. forantes, d. u. f.
 aut.

aut quibus complectitur partes que formam sui speciem dicuntur.
 Et ratio que sub se, et generi plures formas dicitur, prout
 denotantur, facti tunc dicitur, et hanc dicitur habere in
 utat, ergo prudentia valet, et hanc dicitur. Sed
 quoniam si componitur orationis dicitur, ergo qui vult
 se in thesaurum dicitur, etiam si dicitur nec potest
 acciderit, et quia vis forte immutat, omnia sunt in
 te vestigia, amant in hanc dicitur, ex quo dicitur et am
 te quare ad hanc potestim dicitur, et hanc dicitur
 ergo dicitur, et hanc am dicitur, quia sunt, similes
 etiam dicitur qui domum suam cum primis ingredi possunt
 et longum tamen dicitur, et affertur.

Sexta est Forma, que est pars generis subiecta, et
 que sub genere dicitur. Ita arguit. In Quinto Satis prout
 prudentia ergo et dicitur. Sub hanc dicitur lactantia,
 que b. dicitur dicitur de hanc, et hanc dicitur, et
 generis, et hanc dicitur, et hanc dicitur, et hanc dicitur
 glificat.

Quod si fieri non potest, ut dicitur, ergo
 nec Sol quidem, nec Luna dicitur, quoniam
 luminis, et astrorum non ratione differunt, sed magis. Quia
 si dicitur, ergo nec eorum quidem, inquit omnia sunt
 in mente. Non enim magis, si terra quam calcamus, quam sub
 igitur, et eorum ad dicitur, nec eorum quidem, ac
 montes dicitur. Sed si hanc dicitur, ergo nec tellurem
 de universa de dicitur potest. Item si aqua, que exiit
 de montibus ad usum bibendi, ac labandi, de hanc, nec
 fontes que ex quibus aqua gurgit, si fontes in dicitur, nec
 flumina quidem, que de fontibus colliguntur, si flumina
 quoque dicitur, ergo nec mare, quod ex fluminibus
 fit.

stat, ut huiusmodi potest. Quod si neque cedit, neque tenet, 11
 non enim parte mundi non dicitur non possunt, ergo nec non 11
 de quibus dicitur, quoniam non dicitur. Atque dicitur manentem 11
 et sapientem ea dicitur. 11

Section 4

Quatuor alij Loci.

13^a Similitudine dicitur, quae aliquis ex uel
 parte traducit ad aliud simile significans, affertque
 particulas similitudinem denotantes. ut, in sic,
 veluti, qualiter. Cuiusmodi quidam oratio aliquis affert
 si suavitatem ubi non sentitur, sic fauorosi homines uerum
 laudis gustu non ferunt. Vnde elegantem analogiam
 similitudinis, et parationis apud Senec. Epist. 66. ostendit:

In homine optimi quid est? Ratio: huius antecedenti 11
 malitia, deus sequitur. Ratio ergo perfecta quae hominibus 11
 in cetera illi cum animalibus, satique communia sunt. Valde 11
 et Leonis. Formosus et Pastores. Velox, et Equus. 11
 dicitur in his omnibus admittit. quod quod quid in se comparatione 11
 hinc, sed quid sub. Cuiusmodi et arbores. Hinc impetuosiora 11
 et volubilia, et Vespa, et verones. Hinc arbor. Sed quanto 11
 clariorem canis, acutiorum Aquila, grauiorem tauri 11
 dulciorem, nobiliorumque Lucina. Cum Pastore, cum 11
 Equo, cum arboribus, et singula singulis attributa 11
 clare aspernatur. 11

Quae continent alia similitudinis genera, Parae
 bolae sunt, quae ad quasi fabulae l. ficta historiae, Prolo
 gus, quae a Parabolae parte distat, sed abiectione, et pro
 quae irrationabilia, et inanimata, quae nunquam inducit ad
 loquentia. Exemplum quod est veritas historiae bonum non
 his cauit, et tamquam inductio, quae accipit similitudinem ad

aliquam proportionem colligendam apparat.
Sed cavendum est, nee similitudines quae sunt
ex popularibus, pro ratione auribus, illecebrae in omnibus
cunctisque transcurant. Itaque ad audientibus admodum, mem-
ridiculis est apud plebeios, et exationis ingenij hominum in
omni libertate ex resdini discipulis accersere. Insuper
non hyperbolicis, quibus pariter, et frigidas iniquitates
namque, nec admittendae, sed inutiles et abiectione ad amplas
quae dam significanda; sed magis vitandae et cordiditate
similitudines, quae surculitatis redolent.

Pariter in divinis mysterijs, et sanctorum fabularum
declinandi sunt similitudines. Itaque adeo (ut recte notat
Causin) indignum est, et exnam Patris sapientiam cum Ma-
riana sperare. Virginitatem Mariam cum Janae auribus
lesti rone facta; Castores ex omni testa emergentes, cum
Orto nascente; naturam humanam significatorum non be-
neficio in plena libertate aperta, cum Andromeda
a Peaso liberata. Quae omnia ut ait Justinus, Mos-
sicus apud 2. Damon sacras summa in generum imita-
mentis, ex cogitatione Christi religionis illudare Ethnicis
hominum in finibus suspitionibus irascitur.

Quae a dissimilitudine, sui differentia, est quae
omni spectat alteri inquam, s. quae omni in spectat alteri
tate asseveram. Ut ignavis civis Plag. damna in ca-
nant, generosi itaque et boni civis est ea quae pulchre audi-
at Catullus.

Ides occidite, et redire possunt
Nobis cum semel occidit brevis lux
Nox est perpetua una dormienda.

93 a Contrariis, quae de ea, quae in se ad invicem
pugnant.

pugnant: eorū genera quatuor sūt. Adveasa, Pū
 edantia, Relata, et Inadientia. Adveasa sūt, quę sub
 eorū genere maximę distant, ut calor, et frigus, visus, et
 auditus, et, si quis dicit Petrus a sericeo et alio f. audis,
 quomodo mihi familiaris et obiectus. Pū vata sūt ha
 bit, et ei privatio: ut auditus, suaditas, lux, tenebrę. Ha
 bit, dicit id qđ aliquo. m. in inhyrit: ut lux aeris, et
 visus, oculis. Privatio ē eiđ habit, negatio; ut tenebrę
 qđitas. lic. quid expectas auctoritate loquentib, quod
voluntate tacitorū aggicis.

Parata sūt, et loqui appellant, relata eā
 quę se mūta naturali affectioni, occasionē spectant,
 ut dicit, et accepti, Pater, et filii. Id enim sunt ista legē
 qđteron. Inanis est, et uno pōitō, ponat et alij auctō, hoc
 sublati tollat, et lic. qđ. Marci. Ex quo qđ fieri intelligi
 potest quanta in dno venificio sit la, cum in accepta
 nta sit gloria. Negantia, quorū simultanea ductio
 possibilis ē, et utrorū alterā recipiendū vix ē, alterā falsū.
Ug. cu is modesti sit, non illi dicitur inmoderati.

Ad hęc loci erūt, nisi sobrietatis honestas, et de
 eorū descriptione ebrietatis sufficiat oculis. Scimus enim
 arborē in suis fructu potatariis, et capiunt quid loquantur,
 divites sūt, inebriant, mox sibi eorū dignoscentur eximunt
 se ēe mendicior. Anno die bibunt multos dies laborę,
 de ebrietate ad arma dirigunt, calicib, tela succedunt,
 vino sanguis fundit, et igitur sanguis sine fide
 runt.

sunt. Quam fortes sibi ardent homin. in vino, que
 deprecant, que et gulchis, ac deo, cum dicitur in possint?
 Mens. si turbat, lingua balbutit, pallor, et sanguis oras
 fundit, fectio ebrietatis horronifit. Baatari in fectio
 rucunt, vulg. in rixas d. Quis in memorariis gonat Sobrie
 tatis, strans virtute, tranquillitas mentis, lumen inge
 niij, vis prudentij, honestas, affabilitas que verborum, su
 des sapientij, in xib. gaendi industria, in xumgib. fa
 ciendis moderatio. Sic ornatisimij sunt amplificatio.

13 a repugnantib, qui multa certa lege a nuntio
 20 discedent. Quibus si amare, et cavere, parare, et pro
 re, dissimulare, et punire. Hoc loca invenit, e Scatiliam
 in Apolog. cap. 2. in Edicto Traiani, qui Xpno in fide
 11 inquisi, sed oblati puniri volebant. Sententiam, inquit
 11 necessitate spsum negat in quibus sub innocente, et
 11 imandat puniri et nocenti. Parit, et quit; dissimulat
 11 et animadvertit. Quid te contipit, conquea iacuumonij?
 11 Si damnas, cur n inquisi? Si n inquisi, cur n apl
 11 vis? Latronib. vestigandi, et conversas glancas milita
 11 rystatio sortit. In sua Maestati, et publicos hostes om
 11 nis hoc milesi, ad suos, ad n suos usque inquisiti
 11 extendit, solum Xpno inquisi n licet, quasi aliud
 11 eet actura inquisiti, quam oblati. Damnatu ego
 11 oblati quem nemo voluit requisiti, quid, puto, in
 11 nocuit pnam, quia nocenti, sed qua n requisiti
 11 de iudicij.

Sectio 5.

Sectio 5.

50

Alij Tres Loci.

Ubi ab adiunctis gerit, qui ita vocant, quod cum
se diuncta sint, qui tantam in rationis materiam sug-
gerunt, ut hic con, loc, rationis, et arguor, semineant, me-
rito appellari possit. Lex de Martialis affe hoc loco.

Caine rubet, nigrae oae brevis pida, lumine turg,

Prem magnam g. tas, Lote, si, boy, e.

licet autem innumera sint, qui vocant, adiuncta qd
sunt tamen ad septem genera revocari, qui vult
in versiculo dixerunt. Quis? quid? Ubi? quibus auxiliis?
Cui? Quomodo? Quando?

Quis personam significat, in qua spectat ad iunc-
ta animi, corporis, et fortunae. In animo expendant
sua affectiones, et vitia, ut, amor, humilitas, sus-
bita, ambitio &c. Patris est, et disciplina, ad Theologia,
Rhetorica, &c. In corpore si quae species, color, deforma-
tas, gultu, habitudo, valetudo, debilitas, tarditas, agile-
tas &c. In externis nomen, genus, odium, iras, vestitus,
scilia, facta, casus, amicitia, et qd infinita.

Quid negotii ipsius, quod gerit, indicat, ut qui goby
e adiunctis sedes, et fundamentis. Ubi loci differ-
entias spectat, sacri, profani, in aedificiis, amoti in
maris, plani montuosi &c. Auxilia in modo morum
pro, & varia quoque instrumenta ad rem gerendam
necessaria spectant. Cui causam designat, sive
causa

ung, siue oleus, maxime tamen effectuales, adiuvan-
 tes, l. finem qui ad agendum impulerunt, de quibus, infra.
 Quomodo uero gestis variis modis enucleat, si sacrificiis,
 si triumphis, si Reg. nariis. Ad idem modum, et ratio rei
 gestis ponit ob oculos. Quando tunc, indigitat, in temporibus,
 autem presentia, praeterita, et futura exanunt. In istis igitur
 actibus, uentibus, instantibus, paulo post, aut aliquando
 futura. Item in istis illa quae temporibus quasi naturam no-
 tant, ut hyems, uex, aestas, autumnus. Vide et ornare
 hanc descriptionem mali puniceae ex adiunctis facta
 a Caspino. Punicea malus a flore candido, adeo quae
 11 folio angusto, nitidique uiridis, oleo, aut misti gume
 11 lo, exanucleo, rubris in his uersantibus, venulis, et rubro
 11 pediculo pendulo. Ramis multi flexilibus spinosis.
 11 flores puniceae, oblongi, calathii modo patuli, oustel
 11 latum discento, et quo folia emeant tenuia, colore
 11 caocineo agris, sa pavidis gonilla. Cum granulis
 11 quibusdam, medijs capillamentis appensis, ut in rosa.
 11 Fructus paruum e coxis, et omnem brana tactis extrahit
 11 besente, in bris flavescente innumeras granis fax
 11 his angulosis, rubentibus, arnoso succo repletis, osseu
 11 lis in eis latentibus, quae grana in his uersantibus flant,
 11 tenuis, quae latentibus membranis mero naturae artifi-
 11 cio distinguunt.

11 ab antecedentibus, quae ita colligunt sequen-
 11 tibus, ut illa inferant necessario. In quo ab adiunctis

difficilius, qui solb adiungunt. ad motu fuit ignis
ligno, q. cala factu fuit lignu.

§ 33 à Inquentib, qui ante vena cohaerent ante
ce dentib. q. Petri vulnerebat, occubuit, q. lethale mlti
ry accigit. Videat elegans vbi que tota amplitudine
in desparatione gremiitatis eos eoz; Campino.

Quid illa gremiitas immensis, atque inhominata
qz vntz tota simul, et pfecta possessio qualis e? In, certe
qd ppetuas milantib. In deas vnanimes equis passib.
Imitat, fatet se haud sive quid ait, aut vnder veniat,
se labi, fluxu, nasi, occidit, longam veluti ceteris,
in hoc mortalitatis regno arcessim cameando vna
sare, sibi vni incaementa damno ee, am deo in
tactam, illi batam, semp anem, semp formosam
virginem, qui nec iuventutis forte, nec aegrotis
Canathi flumit vortitib, indigeat, quib, deha pironi
qz frigidum, novo gratie flore re pubescat. Illam
tam nescit, quia principis m'attinquit, ob n' indiga
q' numquam n' ex p'as extitit capu. Hinc illa q'
fecta, et stabili, atque in eoz; felicitati vestigia vntz
suis immutabilitas, qui cum omnia p hanc vna
humanarib v'c'it'udinem videat qz, vntz, vntz
vntz, et quasi p eandem sexam diversis modis
vntz q' casti, tota sibi horet, sive vntz subit aut d'z
gendio, aut incaemento.

Sectio 6.

Vere

De reliquis Louis.

ius à Causa petit. Causa è vicinè aliquis
existit effectus in eadē linea causæ; At velut motus
ignis ardoris. Et è quadruplex. Scilicet, Efficiens, For-
ma, Materia. Finis è eam gratia aliquid fit. At An-
tel, qd scientiam, bellis, qd pacem. Hoc nat' è ad
agentis, et intelligendos; n' igit debet se ad qd, et volun-
tatis addicere. Omne finis deliberationis, maxima
sciant, et ad vel tamquam ad centrum omnia argen-
ta referantur debet, qui media è oportet ad finem de-
stinato sequendos. Hunc sibi finem aliquis qd potat
dicentem fieri oportet, bene movet, qui de movet lu-
cal facit, d' n'no avaritia suggerit argenta ad fi-
nem accommodata. Perij, Saty. 6.

Vende animam lucas, mercau, atq; exerce solus

Omne lat, mundis ne sit p'stantior alij

Cappadocæ rigida jingua glauca carata,

Prem duplices Feci iam bigles, iam mihi quanta,

Sam dentes ædit in rugam. Depunge tibi sistam

Invenit, thursige tui finit' aleari.

At si quis amat bonam mentis, et cels' timens sui
sermion' statim exclamat ipidij

Notus è

quod visis, curis, et manes, et patula fici

Vive memor lethi; fugit ora, hoc qd loquor indec.

Causa Effectiva, qu' latissim' diandi

can

Causa efficiens, et non causa finis, quam ad se facit
 de se habet tota doctrinam, et quae aliquid efficit, ut
 sol efficit diem, et noctem, et sic luce diffusa, et sic. Causa
 in se habet nihil de nocturnis, et sic galaxi, et sic
 vultu regis, nihil timor, nihil nihil, et sic
 omnia, nihil, et sic manifestis, hinc seras, et sic
 hinc, et sic, et sic, et sic. Hanc in multigli
 ces ramos partunt Philosophis, ex quibus oritur
 et abstratas, et ratiocinandi facultas, quibus
 causae, et ratiocinandi, alij inferiores, alij primarii, alij
 abstracti, alij naturales, alij mortales, alij artifi
 ciales, alij percreantes, alij venientes, alij inveni
 entes, et tot nomina, quae enucleantur, et quae sunt Philo
 sophiae

Forma est, per quam res est id quod, et ab alijs non
 rita. Plura naturalis est, et anima est forma carnis,
 alia artificialis, et forma picturae, et sic. Et sic
 argenti. Anima est immortalis, quae de immortalitate
 expectare. Et naturalis duplex est, una quae in
 ma, quae cognosci satis potest, altera est quae quid
 exteriora, et in philosophia, seu figura, de qua frequen
 ter loquuntur oratores. Hanc exterioram quae tractantur
 dicente amplificat. V. Formae in Exam. l. 9. c. 4.

Erant in opposita quae multa quae sunt, nec thal
 heros, et garb, nec opala membris, nec lita regis,
 nec ambrosa sugulae montis, nec odora floribus, nec

grata

- 11 quata virtutis, merito in spofita, que ornatibus indige
 12 bat, cui decerant ut si deata gemmantibus. O' deinde
 13 acem? voluit de, q' nec mundi heu gratia nisi cum
 14 vario cultu operatio ornalet. Cuius igitur in toto nu
 15 tibus, horum oculis onustam animi exultantia sue
 16 rit, terra imbutis, made facta fastidii e, inania
 17 p'cellis turbata, quom' inveniunt anetiz? gulchra
 18 anima e' rax species.

Materia demp e' ex qua, et in qua resis sitis
 et materia e' materia in qua sunt virtutes, ex mate
ria hominis in qua e' animus. In hoc arguitur. ex hominis
 mortale e'. ab eis igitur stagine immortalis animi exo
 candi. Sic a materia emendat Hegesip, in Hebrili
 illa monobria gulchra tidine, Solyon.

- 11 Vbi e' maxima civitas Ierusalem? Vbi decora
 12 Ieron? Vbi hylis admirabile? Vbi sanctitatis illud sa
 13 cramentum qd semel in anno summy Pontifex rem dicit
 14 nam factus, ingredie bar? Proph delat' nunc id ipso
 15 incinerat' reversy, releat' vestigis hordes pollueant.
 16 Vbi e' civitas repleta populis, venerabilis regib' dei
 17 domicilis sacrorum om' sedes. Paxillis h'or' splen
 18 doru pavimentor' respondebat miton, ins crustata mac
 19 morib' lecta fulgebant, partim auro, partim argen
 20 to radiabant portis. Vbi om' omnes ornamentor' de
 21 licis afflonebant. Nunc crudata acuminib' rax
 22 everisa, cremata, ab ipsis diruta fundamentib' et que

eos omni vana rebus plaga ad te effluerant, teque ob
 cubauerunt: mortui cum animo inquietum, et indubium
 sit totum in vana vana rebus. (Deinde) cui
 non regni fata seruantur? quo aucto, et timorem animo
 traduntur? Duxi oculi! qui huc videri possunt in mitem
 animo! qui velle possunt vitam tot funibus, iugiter
 nisi forte eo videntur sibi felices, quod iam miseriores esse
 possunt. Quocumque oculos ceciderint, ibi occurrant fu-
 nera. Vbi tota vacua anima, plena cadaveribus, mor-
 tuorum regulis est, et ferule quoddam busto, e quo
 ex utraque parte solent ipsi in mitem descendunt. Hinc
 patitur immunitatem humilitatis, solo oratione incolunt omnia
 leni senes, instar lartarum, cineralem caritatem, iuxta
 vestes, et quallori, et la chrymum obtant, nudi et per se
 mortuorum oculis, inconstantibus, si forte aucto sagacitatem
 cohibere possint. Mulieres paucis incolunt, et patris
 solo abducunt, quos omnes in ad vitam, sed ad libidinem
 nem seruantur. Deinde non seminatibus oculis in mitem
 sumus! a te videri est hanc, vbi officinae. Deinde in mitem
 Medo aucto anima in mitem, qui oratione
 na, et forma, mitem in mitem. Deinde in mitem
 oratione in mitem. l. b. g. 2. Deinde in mitem
 sed eaque pro sublimi affectu, qui indiga anima
 Deinde in mitem. Deinde in mitem. Deinde in mitem
 facias ore, easque luto videntur, et agnoscantur possint. sed
 si luto pedibus, in potest de ferre sublimitate, generasque

15 infundit, ut facile his pulvis adhaerent, et fiat leuissimum
16 quo paulatim festucas, leuissimos succulos sibi colligat
17 et quo adhaerere faciat. (Hic de materia, Statione de
18 forma exhibet) et fabricationem speciosam instat pariter
19 et de explanatione, sine tractatione ab omni, ore tenens frigidum
20 in regat.

21 De ira et ad effectus, qui a corpore oriuntur, et totidem
22 cum ipis enumerantur, et ita arguit. Deus affert animo
23 ma gorem, et labor salutem, q. tabernaculo, et
24 otiantis e. An ab effectibus deservit iram deus, satis
25 pulchre l. b. de ira. Ira in ordet? audax, et minor
26 iratorum oculis, tristis, frow, horra facies, citati gradus,
27 irae quiete man, color creas, enbra, et vehementi, acta
28 suspiria, ira sodes, satis arguunt, qualis magis ipsa
29 sit, si ad huc ignoras? Unde, et iram spumant apru
30 ora, dentes acuhunt atritu, fauoris eximia iactant
31 in iracul, et aena pulsu pibit spargit. Leonis fremunt,
32 in flant, irati colla sergentis, rabidax canis tristis
33 aspectu e, ignorari in potius, in leue monstra, ee, aquo
34 tant, in hominis animantis, pudor gaurat. Si tuas hinc
35 creas, rapta ab eo armamenta, et totas naves in su
36 blime elatas, agnosce, quam vehemens, et furios, sit
37 agnosces. et

Ultim. loc. e a sparatis, quando scilicet glu
ra ad aliquid in ferendis sparant. Et fit triglicus via
paritate equalis arg. in iurens animis, semor, que siliu

De remotis Argentis.

Eloquentis Princeps in locis testimoniis vocat
argenta huius, quae ab alijs remota, et assumpta vocantur.
Nec autem annumerare possumus eos, quibus hanc l. 5. a
capit. eaque ad iudiciale periculum per se deservunt. id est
locis, quae sunt. Si q. iudicia. Sama, Formenta
Tabula, duorum, et testes. Pro iudicia dicuntur senten-
tiae, eo alijs paribus, antecedentibus, causis deductis, late, aut
habitis, quibus causa, quae agit, et stat. q. homicidia per
se, ab inculpatis iudicibus, iudicatis, capite plebis.
q. homicidia iste capite plebi debet.

De Sama in inofficio id argentis. Vox enim populi
l. iudicis dicitur, plebis est ad faciendum, sed existimat.
q. nihil aliud publici consilii, quam sanctorum florum
quibus, de dicitur, maxima q. auctoritate dicitur, q. cul-
dubio credere debet. = 33. a Formentis: q. Tormentis
vix, n. e. s. s. culpam; q. libere a q. q. = 43. a Tabul-
lis publicis; q. Publicis Tabulis stat istis homi-
nibus, accipere aures omnia nummos, et n. stat
solvi; q. ad restitutionem cogentur. = 53. a iustitiam
da; q. hic hoc inveniendum deponit, q. ignora-
re id, de quo interrogat; et aliunde estat religiose.
q. credendum, e. ignorare id, de quo interrogat.

Testes hanc n. paribus oratoribus, sicut intentio
sive ad quam defensando, sive ad aliam partem
referentur, afferant. Itaque vel q. M. testifica-
tione

in possum, & scripturas sacras, et oracula, vaticinationes,
 orones, & leges; sacra doct, deinde prophetas, nec non et sy-
 bilas responsa, ac et sapientis, sanctissimosq;
 viros dicta. Quae omnia n' solum orationi affert dig-
 nitat, veras et varietat, ac summitate sua in admira-
 tionem rapiunt auditores. Deinde autem opposita parte ut
 nulli eos gloriis posse capitis, ostendendo ad nempico
 ea inmentiendo, aut excipiendo faciles, ignominia
 notato, metu, hostilitate adducto, inacordia omato,
 in ostentatione diverso, ac denique n' ribi satis stan-
 tes, quibus omnibus, et adversa coaruit, et vicia causat
 matura. *Sectio 6^a*

De Amplificatione.

Locum tractationi opposita subiungit Ampli-
 ficatio, quae eos locos regere coalescere, atq; emulsa
 fit. Est q; quaedam affirmatio rei, q; in motu animorum
 fidei in dicendo dicitur, & animas vixi dicitur duo ge-
 nexa amplificationis. Una e' querulus, et inopia, veras
 et sententias inanis, vano que strepitu verborum in-
 querant; lapidans; cui omnia n' parient nausea, lentis
 ille circumscriptione, quas potestatem et hinc exponitur, or-
 tiane pondosa fatigat; cogens lacrimis illud excla-
 mam: *totus vixi stultus nihil.* Alia e' elegans, meritoq;
 acumine, et orbeate plena, veras, et sententias firmas
 nitidine gaulet; succipiens, et iusto circumspicit
 verborum pondere libet: et alia, et magis, et inani or-
 bor

bonis Angitum, ad imperitorum auribus insidias locovai
antib; humilib; intrare faciat.

Ista materia amplificationis apta quarendae
nam sicut si ex omni ligno Mercurij, ita nec ex omni
argento oritur amplificatio. Quae enim omnium, et ex illis
hanc orationis locovai, et amplificationis in admittunt
omni forte in ludo, et facilius. Materia vero gravis,
et si casu dicitur, et caelestes, humanae in insolub; ma-
xime legi, illustres, amabilia; l. stradias atroces,
furesq; calconitox, in quib; exagrandis facimus hanc
sunt orationes, suam secl; trahunt amplificationem. Illi
sande res, q; nec ita magni s; nec ad stempt; ex illis
accedunt, q; media sua incedunt; q; autis exoptant
de amplificanti.

Hic q; amplificatio pluribus modis potest fieri
in. l. a de finibus, et locovai, et aliquid variis me-
dis definit; ut loc. in Cathib; His locovai et fe his typo
Luce veritatis, et ta memoriam, mag; ita aut; omnia
veritatis. Audi hui; loci efficaciam, qua v; e nos
Corneli; Magiae agni; et finitatis p;or, at ipam
oritat; amplificat.

11 Quid e finitas? e circuli in se recessus, cui
11 cental semper, circiferentia numquam, hoc e
11 quam finitas. Est ex his undique rotund; in que se
11 videt; in quo n; e p;ncipi; nec finis. Nota q; semper
11 voluit; et voluit in omni volu bilis e caum. Est ann;

ingit

iugis revolutis, q. ubi morit, et occidit, ibi et renascit, un...
 iugis orit. Fons iugis, in quo q. Mandros aqua ad...
 suam semp. refluunt originem, ut iterum fluant. Per...
 rennis scaturigo, in emanans aquas, q. aquas, l. bene...
 dictionis suavisimas, l. amariissimas maledictionis...
 labyrinthi innumeras sese gyris intorquens, q. ingressos...
 q. petuo cixis duxit, cixis agit, et p. dit. Est Hydrus, spiza...
 et revolutio. Est spiza semp. gyrans, et cixis lani in...
 in omnia. Est anguis orbiculat, in se reflex, cau...
 da ore spectens, q. in sua finem suam, semp. incipit, et...
 incipiat nunquam desinit. Est uige indignatio, semp...
 que incohans principis, in quo beati beatam vita, o...
 nia auspicant, nora voluptatis, p. petuo affluunt...
 in quo damnati semp. moriunt, postquam mortis...
 mortis que lucram suam iugis onori, et uen onorte...
 luctare incipiunt.

2. fit a frequentis frequentatione, et gloria
 sequentia Iglo bant. Ac. Milonem occidisti, cum quo
 vobis tutelam, uig. honorem, bonos iudicis hostis
 metis abstulisti.

3. a Inventionis afflictione. Ac. v. in Cathel.

Hoc vero quis forte petavit inextas homines fortissimie
 insidiari, multissimos pudentissimos, et alio sobare,
 dormientes argilantib. Ita v. Inq. Naz. dicit. v. l.
 Viris luxu, cum inopia pauperes operat, et regnat.
 Coecus p. am pauca quid. Illi ne in app. cau, et lasen...
 ganonj

11 pannis obducent, immo in eos fortasse quidam habent
 11 nos aut in mollibus, et ceteris fluentibus, undique vestibus,
 11 telisque ex tenuissima lino, ac sericeo stercis lapidibus?
 11 atque in aliis quibus in decore potius, quam honeste, et
 11 ornate, nos ipsos geramus? ... De hisas omnes delitias
 11 De gravem illorum calamitatem? Quas quod fortis, manus
 11 debent languidi, et fame penitus specti, qui instrumenta
 11 tu quibus opibus ad petenda integre habeant. Vocibus qui
 11 vatiis, quibus miseriam suam lugent, manibus, quibus
 11 supplicandi causa intendant, gemitibus, quibus, ad divites
 11 accedant, sereno, quo lugubre carmen stenta voce per
 11 dant, atque quod malorum omnium acer hisimus, et tenuissimus
 11 iudicant, oculisque dum taxat gratias habent quod ipsorum
 11 bene omnino videant. Atque hi quibus ad hunc modum
 11 nos aut in alio, pensilibus, que lectis, exornatis, que et quibus
 11 genere tangere cupias sit, stragulis splendidis, splendide
 11 que accumbent, si, solo, penitentiis vocem audiam, sto
 11 marchantes. D.

A. a. Causis gloriaris plerumque solum causas accu-
 mulando. q. Pacem et Mario Antonio ei mole, quod
 burgi, et quod periculosa, quod se non potest. Hic quod possit
 quod nunquam facit quod aliquando fecisse penitent. Ha
 11 potest amplificationem. Quando id agitur quod dolere licet
 11 est impetu agens, quo quid stultum? Animo destitue
 11 ris, quo quid miserabile? furor rapens, quo quid
 11 impudentem? fortuna non respicit, quid periculosum, cupi-
 dita

ditates n'ae formas quib' inducuntur.

5.º a similitudine sic Virg. Aeneid. 1.º

Bestiis Aeneas, claxaque in luce refulsisset
Et humerisque suo similis est.

hic apositio si contra est parva si in eorumque, deperita
partes et exuberant extendant. Ita eam q' similem hinc
amplificari. Prohibite ignicula subter, si delagare in
castris, obstructis fontes, si ardentis fluitu accipere
optatis; succurrite languori, si morbo exhorque time
ho. quemadmodum enim ignis de parva scintilla
si raris integras arbas demolitur; quem admodum flamma
si guttata digerit, se infundens amissas cum mollem
eruit, et erasit; quem admodum levis se bacula in quibus
morbo excitat, totasq' famulas absumit; si contra
venit, cuius initio opprimant fortis radices, aequat,
donec omnem animi virtutem, omnem honestatem, omnem
suavisissima late efficiunt.

6.º ab exemplis, sic Ca. 9.º in Cathol. Stanice

no nra anglicana, P. Sergio Pontifex maximus, hibe
nt. Sicutq' mediocritate labefactant. Natus sup. p'curator
ingreditur Chastling versis orbis, Aeneas eade, atq' incendij
vastata cupientur nos opulas q' fecerunt.

Tandem amplificatio potest fieri a exaggeratione
et si apositio sit: frustra diu p'curat, ut sit illarum studi
an amorem potiora sint, et ut inq' Bonasium digni
tas emittit, amplexi fuerit. ita. si exaggeratione conf. la
boni

10.
bore, q̄ literas armis oppugnant, aut literas extra
armos dignitate abutunt. desistit ab infecti sten
sionib; utrumque q̄ onagris des; omnia magna mag
na gloria emicat. Paxna Deorū inventū ē, et ad ul
cano fabricant; literas Deorū in gles, et solis cerebro q̄
dixerunt. Paxna Bellonam collunt, literas Palladem.
Paxna ad fortitudinē, et audentiam animi excoercent,
literas mentis honestate et oratoris amore excolunt. Pa
xnat ab hoste si facile vincit, Sapiens a fortuna. Pa
xnat gladio, et arcubus n̄ timet, Sapiens onos stem
nit. Paxnat us in manib; gerit, Sapiens in s̄culo.
Paxna dura frangunt, Sapiencia emolliunt. Paxna
in Cōg potestates gerunt, Sapiencia in animis. Paxna
ump. defendunt, doctrina obsequant. Paxna libertate
oppugnant, Sapiencia discreant. Paxna impetia dē
bandunt, scientia, et iura, sub pace retinent. Paxna
robora, et vias n̄ p. accedunt, a literas industria, doc
trina, ars donat ē.

Decreta ad amplificationem dant et gravia at. q̄
omniū amplissima gloria, q̄ humilitate ante posteritatis me
moriam solat. Plena, at. De omni semp. P. P., semp
omnes gentes loquent, nulla unquam obmutescere
tustas. Tonantia, pollicetur. Inquis Sanctissimas reli
giones, Senat, gravissima decreta q̄ regerat. Non vul
gata, at. Lacra quas ille p̄cepti amantia cedis, q̄ stratis
que Sanctissimis lucis subtractionis insanis molibus, q̄
erat

naat. Suplata ut. Sassa, et Solitudo non as-
pendente. Sxans lata tandy, ut omnes inane, misse
re dundant, ex illo fonte dolores. u.

Caput 3.

De triplici genere dicendi

Seccio 1.

De de omni bono ti. u.

Item demonstratio laudis, et vituperationis
includere, iam primum, dicam, q' in venienda. u. ad lau-
dationis, ex quib' facies sibi valeat q' ad vixor' in-
ter vituperandos invenienda erunt, et pat' q' q' dicitur
e' Quatuor teste Aristotele cadunt in laudationem. 1.
Hoc animalia, Inanimata; mod' et ratio q' dicitur in sin-
gulis.

Item, etiam sanctioris eloquentis sacras, omnigenas
laudationis theatros. In locis virtutis, et affectionis, q' dicitur
so fase omnes Pathos, et dictionis fontes aperire
fundeat, et exhaureat; quidquid dixeris, grande, quid
quid de Deo sublimis ex cogitare, et e, omnia q'
in eam ipse omnes superat humanas captos, omnes
caelestis intelligentiam prestat. Quibus tamen, q' dicitur
ora omnia quocumq' emicant in rebus humanis, illata
quam in fonte se in Deo. a quo, ipse emendari potest.

Ad res spectant Pinguis, q' magnis illis, insensib'
quas, sing' quos, dicitur se de sensib' hanc luminis
facit, accensq' Corb' q' emendatit' laudes a felicit' eor'

Statu

11.
statu, ab immutabili intellectu, ab agili potentia, ab
efficacitate orationis, ab excellentis numini potentia et
sumunt.

Homines & diversitate statuum sunt emendandi; ante
aetatem, in aetate, et post aetatem. Antequam aetatem exierit hoc
fortuna bona ex gerunt, quae ab aliqua inversio in
venit. Omnia natalis praesentia, vota paterna

Nata, cognatio, maiestas gloria, honore,
Et generis, patrisq; genitor, Fulgorq; Parentis.

Quando creverit hoc tua bonorum genera laudanda ss.
bona sibi fortuna, corporis, et animi, fortunae bona ss.

Natio, gens, Patria, et patres, natale, Magistrus.

Copia divitiarum, munus, amicus, honore.

Qui se huerit laudabit, quod ipse non noverit, si ipse casus
sit, quod ipse non defuerit ad virtutes, inverso amiserit,
inter quosmoderati tulerit. Bona corporis ss.

Forma, salus, oratio, pes, sensus, lingua, orationisq;
Corpore nitida, atque quavis, dulcis in ore liquor.

Qui omnia admiratus referentis emendanda ss, quod sibi ipse
benevolentia fuerit in qualibet aetate, quae aetate adolescentia, vir-
tutibus, et senectute. Bona animi ss.

Spiritus, pudor, et modestus aures, memoria cuiusque facultas
et virtutes, omnis candor, et ingenuitas.

Id est sapientia, et oratio. Pro sapientia facilitas in
addiscendo, in percipiendo virtutibus, in disputando sub-
tilitas, in explicando claritas, in eloquendo militans.

Porta

Plures insup, et reliqua studia, quib, flourant. Pro
 virtute omnes theologia, et moralis. Prudentia, in
 ista memoria, in scientia intelligentia, et in futuris
 rebus prudentia, et in rebus, dicta, et facta gauden
 s. Iustitia in religione erga Deo, fidelitate erga pa
 triam, pietate erga Parentes, et equitate erga reliquos.
 Fortitudo ad quam referunt labor in negotiis trac
 tandis, animi magnitudo in periculis subiunctis, in
 dustria in agendo, celestas in opificando, in bene ges
 tis solertia, rei militaris scientia, victoria, parat, tra
 gica que lata, hostes capi, et urbes capte. Temperantia,
 cui admodum continentia, modestia, de rebus, et fami
 lia, parcimonia. Haec denique virtutes theologia, et ope
 ra, quae ab illis proficiunt.

In hoc, quod fingit hominis insequit, et pendi potest
 deploranda mors, laudata vita, celebrata gloria, et
 quae omnia hinc versibus continentur.

Posthuma fama viri, laudes monumenta, sepulchra
 Funus, et exequia, omnia supra dolent
 Et quae virtutes vulgi celebrant ab ore
 Amiculis copiosam tibi suggerunt ornamenta ma
 teriam. A quibus, si ve delecta tibi, ut Philomeli, Pato
 nes, Iovis; ab otiali, et equis, canis, et edum ta; a nec
 saxo, et: oves aliag id genus.

Plures in animarum laudes diversi modis dicantur.
 aut enim facta de, aut augenda, et hae dividantur a Jdara
 honesto.

honesto, civili, difficili D. l. opida, loca, li. civitates s.
quod in tolli possit, quod fuerit.

Antiqui, calque boni, populorumque frequentes
Religioneque, nobis civitate graves.

Partibus, indignis, mortis civitate minaces
Cespites felices, amnis, inaequus.

Manibus, obsequi, Auctorem unum in longo
Venitque, quas legimus, hinc hinc, laquei.
Aut deus scientis, si, aut artes liberales, in istisque
Immanandum est quod sunt.

Ingenium, faciles, veteribus ab origine natis
Partibus invidiosus, dano, fructibus refectus,
Materiam illarum, et honesto sine decore.

que ora faciliore quidem illustrabunt negotio adenta
et profusantibus operale, loci, modi, horum, et casus,
quibus, ea fuerint inventa, ex culta, et excoarctata, ex
his enim nitidioribus vix habet eorum laudatio. que ora
et res exigat numero dicendi. Nullo, egregio sca
moni acuminis, quam sententiarum gemere, omnis
que eloquentibus luminibus, amplificari debent, et orator
admirationem in auditibus, plausum, et Augustorum exco
tit.

Sectio 2

De genere deliberativo.

Iste genus ad suasionem, et dissuasionem tendit
ad suasionem referunt exhortationes, monitiones,
petitiones, isolationes, oburgationes D. de prima
partibus.

Et de dubio de auctoritate bono.

Deinde integritas, et in nos benevolentiam requiritur;
nam si gravissimis hominibus in ea re qua habemus tracta-
sumus, deasult tamen, fallax, et sui generis amantibus, quibus
vix deprehendimus, et suasionibus, et dissuasionibus, ad veram
et quod admodum attinet, in eis, et incute cogno-
scenda sunt generis, honores, gratia, senes, id est quae suadenda sunt,
deinde videntur; et modo loco, et oportuno tempore, et
conveniente suspensio, et reluctanti eis, quomodo est, ani-
mo pariter fiat aggressio. Insuper, ut non aggrata, non
insidiosa videatur oratio, non verborum, non facta, non
venitibus laqueis, et simplicibus, honesta, sincera, par-
ca verborum, sententiarumque, et agentibus sita. Tandem si res
desint, valida sit exemptio, et si, loculus ponenda sit
recessus, quae majora, et antiqua, quaeque obtinent auctori-
tatem.

Sectio 3^a

De genere Judiciali

Etsi genus istud, hodie longe aliter, atque antiquitus,
tractetur, ne tamen genus omni videretur, pauca de illius
causae derivatione. Primum quod accusatione, et multiplici cau-
sae genere, et qua de amplius statu, videtur videtur, si
sua qualitate et trans latrone, de defensione videtur
et in quolibet iudicio res deesse patet, adde, cuius est
vel a morte aperat, ex genere de tribus, ageat, de causa
de res, de iudice.

Causa, si levis, et facile de fendi potest, non capi

Atque

tali fuerit, At ego, seu defensas, seu augeo argento fit
 l. a. no. ex pendendo illis te de aq. tim. med. l. ei. no.
 bilitat. l. equa. illi opera extolles, adeoq. omendo
 bis, ob ea dignior vita, quam, ob eximen, p. ra. dig
 ni p. gonai. l. a. iudicia conando es, licet integritate
 te oporteat, meli. q. n. nuonquam fore a. p. hantem
 v. a. a. morte liberam, quam ad sup. i. a. multos p. tra
 heas. Hic, et alia similia d. fixat patroy orat. ut sur
 diens h. eat. et de his satis, nam et alia p. em in finita
 in quib. de. adant aucthoris, ad forenses, n. ad. P. et h.
 nas religio. s. p. spectant.

Caput 4°

De Dispositione

Secundo

Quid sit.

Maxima orationis cura in sententiis, ubi dispositio
 ne versat, in qua ingenij vis p. actione d. ducit, quando
 quide. sone hac recte dispositio, licet optima sint in
 vonta, multam pulchritudinem, quelli in oratione deo
 re obtinebant, res eni. et si imunes, si recte sint dis
 tributa, sublimi male digesta. dignitate superat, et
 nitore.

In hac dispositione gaudent, et iudicio maxime
 me opte. nam exant vehement, q. en. is de eloquen
 ty. s. ite exultant, si quam maxime p. l. i. a. ora
 tionis h. ant, et n. h. b. cor. q. ex. i. g. ita. v. e. at, aut in ve
 creant.

12
nerunt, omittant. Orationes sane q̄, breues, aut substrictę
lecti res, ac rationis, instructę s̄, longe acutę, & cellunt
animos, strā longe, fluctuantes, d̄p̄s, p̄ns, et icti, n̄ lent

Sedat igit̄ in d̄p̄ositionę limine iudicis, tam
quam regi, censor, q̄ inuenta n̄a naturalis, examinaret, ali
ena rejudicet, negligat omnia, raris si n̄ ad rē fuerint
n̄ gravari ut loquat, eligat q̄dichas, nervosa florida, et
q̄ maximē ē, recta ad rē colineantia. Multa enī, q̄ sepe
dicuntur, fucata, q̄ apud imperitos, alicui grati tenore
se infingunt, at n̄ a gaurib; orę, excoctant, h̄ modice
& tractent, statq̄ quasi leuiculi flores in manib; emor
cercent. Itā, q̄ s̄ acutę excoctata, et gaudentissimo in
geni; examine selecta, n̄on h̄nt simulatę venustatę,
q̄, p̄ndenti, et intelligenti, ideoque accuratę induunt,
et delectant diutę.

Omni; oratio in quatuor partes dividenda. Dy
it̄ exordii, succedit Narratio, aut Propositio, quam
acutę Confirmatio, et hanc claudit Peroratio. Quam
quam in ea aude, et p̄sari exant, q̄ patant nunquam
se iusta orationę nisi hęc oia secundo tribus Pithor
regulas fuerint religiose narrata. Plerq̄ enī ratio q̄
op̄ationitate, h̄q̄, et laor̄ multa mutat, addit, sub
iudit et spectat, n̄ quid schola, dy quid aures audientium
p̄sent. Ex his narratio, et d̄firmatio valent ad rē
docenda, ad emovendo animos. exordii, et epilogus,
de quib; singulatę n̄ nulla p̄stringem.

De ex or dno.

In qualibet oratione ponitur et exordium, quod
 est oratio auditorij animi idonei, exponens ad reliqua
 dictionum; et fit fiet, quando benevolens, attentus, et docilis
 sed dederit auditorum. Benevolentia dicitur, aut à via
 aut ab auditori, aut ab aduersariis, sic tradicant, perso-
 na, aut ab ipsa causa. Vocales auditorij faciunt, si
^{per}attente, et breuiter, causam summam exponam, eamque aut di-
 finiam, aut diuidam, neque presentibus eorum opinionibus parat,
 neque orationis multitudinem obruunt. Attenti denique
 uideant, si aut magna quida, aut orosa, aut necessaria
 exponam, aut diuicta et ipsi, quod quo res agit. Et ha-
 mon, ut orna exordij est oratione necessaria, indicore
 fine, cui gratia fit oratio. Genera plura hinc videntur pon-
 re, quam occupatij.

Quinque in genera tractandi causae: Plures
 Admirabile, Dubitabile, Obscurum, Honestum, quod dicitur
 in honesta, ac sancta, et de oratore, aut sancti, satis
 se satisfactionem assequit, ad quod sancti in Admirabile
 ualet, quod est de opinionibus huius, aut beato se gaudent, ac-
 liquet, quod Philo sophus paradoxia. Dubitabile de quo au-
 titat huius sit, an honestum, et defendere Patrem ho-
 mium, quod esse defendere gratia, impit hominibus, in
 quo maxime requirenda est in exordio iudicij bene-
 uolentia, quae causae ambiguitas, oratorum sollicit. In

humi.

Humili, qd e dicitur vili, et de elocuij exornandis, ex
ortanda gōtūm e' atenti, a' oratorij benivitate or
petita. In obsequio tandy qd de sub obsequij e, et de h
cūb, p'v'it' exortendit, et de integra causa adlocui ga
triant' auditorij.

Vitia exordij s' Vulgare, Imune, Longū, Sepa
ratū, Translatū, ita p'cepta. Vulgare, qd in omnes cau
sas accomodat. Imune, qd n' m'ū, in hanc, quā in obsequij
causam potest reflecti. Longū, qd gl'is, verbis, et senten
tijs, ultra, quam satij e' aduicit. Separatū, qd n' ex ipsa
causa ductū, neciciant aliquod membra orationis an ne
sey. Translatū, qd aliud dicit, quā gen' cause, postulat
et de dōcū faciat auditorij, et benevolē causa dēndat.
Ita p'cepta, qd et, quē audit, neque atenti, neque dōcū,
neque benevolē effiat.

Virtutes s' in quantitate, et qualitate. Quan
titas in eo e, et orator iustam heat exordij magnitudi
nem, et n' alij se excediat. Qualitas, est dicitur, et q' n'
est ab extremo principio ad narrationem ducens, sub hū
lex fiat.

Via exordia ad sex capita p'v'it' aduicit. 1^a locū do
tinent ea, q' sumunt' ab Aristoteli, quorū reges obsequiora
e, et omni h'g'is, quoterij genera p'v'it' aduicit,
locorū, t'p'orū, causarū, modorū, in quib' infirmit' carac
tas, tot exordia nascunt'.

2^a, ea q' fiunt a simplicij, et abunda expositi
one.

tot habeat, exordiat à similitudine noctis, Atè apud
Dion. Prusium in Olympiaco.

Quid
,, Nihil adeo (H) absurdum illud, et incedibile,
,, qd de noctua narrat, et sic, a quibus, et a quibus aliis
,, plura accidisse videt. Illa enim et operis sollicitudo, et
,, neq; sapientia, origo formosior, et talis, qualis nos
,, p. r. adim, quando forte aony fundit onusta, gressu
,, in suam, respiciunt alij aves, immo simul atq;
,, reperunt, gressu qd a pident gressu in ore acrio
,, tant. Et vno duntaxat ave, pulchris illi Pabon, qd
,, mat. florib, nitet, quaque, imitat auro, stelle radiat,
,, qd se in frangit exolat. delicias agit, et scatha cau
,, de volumina explicat, magnificentissimos theatros,
,, aut velle ipse onicanti. Stelle non diq; scamiculato,
,, spectatores oculis subijcit, in ita admirant, in fructu
,, Lucina modulis, in manibunde olei, vocis, ipsa sua
,, vitate dictione, cantone suscipiente. Sic non quod
,, est amigne heati spectacula, tot acrio amata tot
,, Prethores, tot Poetas, vos tamen me, et exuditi, in
,, homib, minime operant, circumstanti, et summa
,, benevolentia, et affectione.

Si alteri succedat orator cui commendari
velit virtutis, sic ex ordiet et Phocia in epist. ad Scam.
,, garrul. = Texunt in Euxomii cytharidi byra cicada,
,, qd scedisse, et qualesq; poterat vocula exteras, fidel
,, delicatissimos duntaxat, et securis. Simili qd spectat ratione

27 gento, tam subtili artificio de pinxit caenis, incautus,
 28 iniquis, invidiosus, ferocis, amant, furiosus, et iniquis aliis
 29 color inque innotuit, et ostentat, ex quibus propter inveni
 30 ut in hoc homine, satis argenti ad similes tabulae. Haec
 31 scelerate, et ad dubitent an ipse ex istis sit, an ex eo vi
 32 hinc nata sunt, atque perfecta.

33 In genere deliberativo ab Adiano et omnes
 34 suadentibus ita dulchre exordii species. - Plaus. et audent.
 35 (Nobis) fugit fortis, et generosus, et in ludis Olympiacis
 36 conent. ab adversaria, parentis augustissimi hominis, qui
 37 ipse adit, et exorat, et adde. Na, et de media tua
 38 ba quanta maxime potest, et in intentione, et in sim
 39 glo ex clama per: Filium istis ab avatro. Hoc dicto in
 40 flammat, fides sui adversariis ingenti plaga et certa
 41 victoria genuit. Quid omnia igit, si ego tamque is
 42 ty, et barbaritatis, quam illi tanto peccati fecerunt insolens
 43 am, licet bene animatus, et in in quanta stantis ho
 44 tati videret, quando et ipsi oratorum in nihil aliquando
 45 loquentur oportuna.

46 Concordia ex Abrupto tabula. sic Minuti
 47 agit. Nihil. et spectaculi hunc ad us tandem oculis, sociis
 48 cedet, et invidia venum. Et Mandi Capitolium sic
 49 exors. Quousque tandem ignorabitis vires vestras, quas
 50 natura, ore belluarum quidem voluit ignorare. Et Pop
 51 li' ista. Quid stas omnes? in ob Latino, Latinoque hoste
 52 nec in, qui omnes armis sociis, et hoste facias. In bellis

Minuti

Animum ferre. Haec enim, quae dicitur, et inquit. 31
 Veritas est. Illi qui hinc aut telis hinc est in de fere. 32
 inquit. quid iam anima hinc. Et alii, quae hinc
 involute hinc, quae in parte dicitur est hinc annu, an 33
 igno rati. Capitulum 4.

De Narratione.

Narratio est, res, et causas, quae tenentur explicatae
 et quodam quasi ordinandi facti fundamenta. Ex tempore
 abentis est in generalis iudiciali, orationi dicitur omnino de u
 gista. In accusatorum, et alii. De ea quae gradentur oratorum lo
 et in nunquam mutat. Alia enim dicitur, alia dicitur mutata,
 alia colorat, alia invenit, alia exaggeant, quae, et causa
 necessitate. In deliberativo facti tempore et in potest, et nar
 ratio sit historia, deliberatio vero de futuro. In ex
 oratorio genere narratio nulla, quae sequatur ad eum, ne
 si ea quae in dicit, et aliquid eius de quo loquimur, narrandi
 est. In orationibus frequentia est ad alii ordo facti, colorat
 et. Quae narratio in, 1^a explicata, sequitur abiqui
 se expedire, et alii in potest. Et in oratione flumina, hinc
 et in. In alii aquas egre volutat, frigidam, et oratione ad
 iuncta dicitur, quae laetitia, et in oratione n sine
 hinc quae sequitur. = 2^a Parenthesis dicitur, et longe, quae
 in oratione dicitur, alii trahunt, dicitur trahunt, et sine mul
 tis inquit. 3^a ambiguitas orationis, sententias hinc
 si quis dicitur dicitur Pyraet Romanos hoc hinc fuit
 se. Quis inde dicitur, quis dicitur intelligi potest.

qui nascitur à Cœuro aqua Cœuro, in machina chy-
 tallina Cœuro gubernetur. Pensant, ruga.
 In qua (mixta dicat) celi in munditia, chy-
 uas, labor, et etiam micantibus, syden, sufficiant,
 ceo ne bant. Addeunt quoque machina, e quibus, ars, aquas,
 erigitur, q modo subirent in imbris, modo auferer-
 ent, in grandine, modo tumescunt in fluctibus,
 do fugiterent in torrente; et vero cœo modo seu-
 my, banda velut Ethereas amplitate ridet, modo
 nubibus obducatur, qualitat g'celis, micatatur fulgoribus, mi-
 nor fulminis terrae quidat, ipse quasi Deo ali-
 quis in medio collo cat, admittit, exopto curas, reu-
 g'q' stellarum stemplat, gluat, mungat, tonat,
 fulminat, g'nyabat in. Simili g'facto ratione
 animi in capite tam qua in arca g'p'it, scilicet, cœo dominato
 nungat (Pluto) cupiditate g'negat, g'genat, nungo
 animorum audientia agit, omne desideria, solutio
 fantes, g'p'romos emittit, omne fuxiales tras exour-
 cit, e castro eduxit, omne serena luce inl'apt, souit,
 unidet, omne ardy affectus tux hines, et, c'acundat,
 atq' e talis, et tant, ipse st, duas sit facultates hoim.
 g'han'j' mas, quib' velut onanis, ual' ag'hent' ipse
 cœo. Intellectus duo et voluntas; acens in amor, fent,
 et odit, illa vero d'j'gnat e factis, inuestigat, cap'it, cog-
 noscit, et in acition fuerit, atq' solentia, uoca. hoc in-
 g'ant' au, vii. P., quanta e uelutitas, quam celebres,
 nosti.

mot, et pleni igne! Nis diuincissimas tenentur par
tu gargaris, et gargaris. Principi ducantur tranant
et gargaris. Subis in calce volare, et evolare. Cuius
delinere? n. gdes. quos emz obis opponis? ^{gou} magis terris
mole penetrabit. pone claudra adamantina gurgit.
pone calce, gurgit. ad extremum usque matius gurgit.
et quicquid extra e scindabit.

Secho 5^a

De Confirmatione.

Confirmatio e oratio, qua fiamant, et qua
et confirmant adversa, et in ea tota spes non condit
ta e. l. dicit confirmatio. Et disputatio vocat. Nam
de tractat, si statu totius causae dignetur. At et quibus
q. ex prima causae obflectione nascitur, et Nilo occi
dit Clodis. Causae, tales e stat; Coniaturalis, No
minis, et Dualitatis. Coniaturalis e quando dicitur
glat, et quare, sitne res: et. an Clodis, insidiat, sit Ni
loni. Noninis, et quid sit aliquid, et quo affluendo
no mura in vestigamus, et. amand, in qua aex, an ty
dant. Dualitatis, in qua de ari autilitate, honestate l.
equitate, et iis oratio, di quare; q. an uob fuerit Pau
lus Graeg interficiens?

In Confirmatione curandis e, ut fortiora argu
entia venio, et sine garent, debiliora uas in medio
collocant. Insuper et oratio, q. fieri, si ven
tu min, significantis, magis signifiantia subijciat.

si affectus circa finem maiores fuerint. Tandem ne arguta
ta semper eodem modo, et eadem forma tractent.

Transitionibus omittuntur arguta. Argumentationes,
immo et partes orationis, et bene coherant. Est autem in
iudicio, quod quod dicitur et petitur, et quid dicendum sit. Quid
dijponit: Duplices est perfecta, et imperfecta. Perfecta est, quod dicitur
ita repetitur, et dicenda inferitur: est si dicas: Latius de rebus
parte litterarum dicitur est, iam quod libertas inde veniat et dea
omni. Imperfecta est, quod dicitur et tantum ita
sit, fit ad dicendum quod hoc, aut simile particulare quidquam
iam verum, et verum, itaque, addi, adiunge, hinc, deinde, admodum.

Argumenta spoliantur variis modis. 1. Stempe, quod
et temnitionem, et nihil facimus, adversariorum dicta. 2. Stempe
gocarij, hoc est actione, cultu, gestu, et voce, sono, talis est
illud Magistrorum.

Cantando tu illud, aut amque tibi fistula can
lunata fuit.

3. inceptione ubi carmen aliquod innoxium dicitur, in
ipsa iudicij opinione, et indignatione supplicat. Ubi te
pedant, fugitive, qui ista dicunt. 4. inceptione, seu spen
satione, et affectione, et gany, et omnium. Ubi est diffusa
pro parte apud Magistrum, ubi any quidem moris questionum.

Ubi quis interruerit, et eius mihi Nomen dicitur.

Ubi quis potest ceteri spoliare, in amplexu dicitur.

Ubi quis dicitur, sed nova questione adversarium arguerit.

Ubi quis interruerit, in casu de nomine dicitur.

Nof.

Nascant flores?

5° Propriamque hoc de dictione, et fallacia, et in
dicitur, laudatam, et in motu strata deducimus, quando
pollicemur de eo, quod obiectum, non alio loco esse dictum, et
ita sensu, et laborum auditorum que animos ab eo, quod nos
premebat ad aliam nos dicitur, et rationem traduximus, quod
sepe facit curio.

6° Et omnium opitandi modis, si regentur fallacia
est a nostra opinione, et consuetudine, et opinionis, et res, et testi
monio aliqua ostenduntur, et absurda, causae, et res, et
factum afferant.

Et autem strata, et disputatio, et dictionis, et
argumentationis, cuius ratio dicitur. 1^a ratiocinatio, seu
syllogismus, qui constat ex propositione, assumptione, et conclusionem
hoc modo. Proponitur, omnis creatura est exspectanda, hinc
sumitur, prudentia est virtus, ex qua dicitur, quod est expec
tenda prudentia. 2^a Enthymema, quod est imperfecta
ratiocinatio, seu oratio bimenbris. Et invidiator fuit
Cloeus, igitur iusta mercedem habet. 3^a

Inductio, quod est argumentatio ex pluribus
collationibus, et veniens, quo videtur in hunc modum.

Pro tua dignitate, si non sit in quo se habet.

Si valeant homines, aut tuus dignitas iacet.

7° apparet autem, arguitur, et oratio. Audi ille Seneca,
quia magni facit. Namque bona dicit, in qua quodammodo
sibi potest, nec cum argentis, aut auro, et dicitur, nec
cui

cujus tutela bona & lata e; nec q' sp'is, ac op'ib' regis
 passis, & stabili, et firma, et bene huiusmodi regis excludit
 no, sp'ia ad seueras euan' enary' fama solida, quae
 benigne garent, arellos, et ventem vento.

Alij tres in Ptolemaei argumentatione iuris
 seant: una Epicheirama, q' e' syntaxis, & ratiocina
 tio, cuius omnes partes in una seant. sc. sine causa
nomini deorum accusat id e' vero, q' domino graue
 det, et accusare n' det; hic Antony sear, e' eua' q' d'
 et accusat. Altera Sorites, latine asper ratio; e' fa
 lax arguendi gen, qd' multas argentadime' d'ual
 art, et d'ylab'it' arg. qd' bonu' e' id e' optabile, qd' optabi
 le e' petendu', qd' ex petendo laudabile, qd' laudabile
 honestu'; q. omne bonu' e' honestu'. Est tamen captiosa
 argentatio, ut apparet in illo artifice Sorite, quod Cle
 mythodes colligebat filij sub, Dycond' ois e' potentiss'
Sotol, scilicet Athenienses imperant Dycond' ego Atheni
 ensis, mihi ois, ois ois filij, q' filij e' Dycond' ois
 potentissim'.

3. Syllogizma, qd' e' Syllogizum, conuict, abstru
 que capiens ad versant, quae d'p'ositione' d'p'ositione' d'p'ositione'
 arg. Uicade, atq' hunc mihi timore calge, si oia, ne
negatione n' fals, ut tandy aliquanda tionem desi
 ng. Ad hoc gen, p'tinet Antisthion, qd' ex utraq'
 parte d'v'it' arg. Saurdo quid' d'p'ositione' d'p'ositione'
 me qd' verba fauere ad p'p'os. Na d' iusta, inquit
 me p'p'.

20
majorem deo habet iactos, si iniusta homines. In hoc pacto, autem sit. Adolefens; immo excedit orationem, hancque populis; quandoque si iusta dixerat, digne amantur et iniusta homines. Talis est ingeniosa illa Protagoras, et Cratylus capto apud Peltis.

Section 6^a De Peroratione.

Peroratio pars orationis extrema, et ornata totius causae absolutio, in qua ab orationis eloquentiae fontes orationi hinc aperit, atque solis benevolentiam dicitur si trahant auditore. Nota Perorationis ratio in duobus fortissimum sita est, ubi in Enumeratione, et Nunc Nunc et excitat per amplificationem de qua supra, et per aucta sententiarum, et figurarum, de quibus postea agendum.

Enumeratio, seu Anaphora, est orationis totius, sive aspectus collocatio, qua in laudatione uno stant, in deliberatione aliquando, in iudicio frequenter, praesertim si iudicium memoriam deficiamus. Atque repetitio verborum decursum, nec sine novis in textu floribus, nec quibusdam verbis, nec ex ambra recessus ad nauseam, at aures tunc. Ad ornatumque et affectum, quod Cicero in Peroratione requirit, in omni, et amplificatione includuntur. Exempla Perorationis praestantissima videat Cicero per Asiam, et praesertim orationibus pro Milone, et Nurena, et apud Quintilianum declamatione. Quibus verba: ubi vultis? ubi pietas? ubi pietas? ubi pietas? et orales auditis.

sed nec exemplis a liquo nō apponit, an deat hie pōa
 hō ex Dionysio in oratione quę hūc Mōy. Tully
 ad Romanos iusta emotus Lucretiā Cadaver, ex oculis
 terra ad seditionē, et ad expulsiōis Tarquiniorū.

O admirabili tu quidē Lucretiā, summiq; 77
 et p̄stantia laudib; ex hac electione quę ad p̄sentiā 77
 p̄notā, ne quid te tale amplij opponat. Tu quidē 77
 cōmū mulierib; solita regū gemasq; cūm p̄p̄tā 77
 hūc. Nos mulierū virtute in p̄sentiā et nō. Nos 77
 et nō. Quiritēs, nō in talib; solutā oratib; 77
 illorū quę cōmū, q̄ cōmūta q̄ imperiū, et gloriā 77
 b̄nē. Quorū alterū eligendū ē, aut cūta libera aut 77
 mors gloriā. Venit qd̄ optatōis hie, Tarquinio 77
 vabe sublatō, patriā aggredimur nō p̄cipiē, nūl 77
 lo deficiente, si ad op̄erū q̄ magnitudinē accingam, 77
 nō op̄erū, nō pecuniā, nō cōmū, nō dūm, nō omni dē 77
 qd̄ in reg. agerent, hōrū enī cōmū hie gloriā 77
 hie qd̄ optatōis hēnda, quorū sacra, q̄ d̄, et arat 77
 Tarquinio inquinaret. (Et postea) Quas ob res (Quiritēs) 77
 libent; et optime sperantes in certā nō q̄ d̄ bellorū 77
 cō, q̄ amque sup̄p̄tā, q̄ d̄ hūc nō statentē. 77
 Obiē. Proriver; ille ad evadendos hospes suarū. ad 77
 mundū. P̄m. fortitudo ad cōmū animā contentē 77
 v̄t illorū severitatē? ad bellū cōp̄tā cōp̄tā abā 77
 cūta? ad vincendā cūta fortunā? et ad vindicandā 77
 Tarquinio libertatē necessitatē? P̄gnatē q̄ patria hēta 77

» rei, & uxoris, et familiaris amante, & caris et sociis in
 » archi, & libertate liberi, & gloria cupidi, et quibus
 » impaude, ceati de oratoria demicari. Nos igitur, huius
 » gaudi, huius huius custodes, et boni et genij, et ut de ut
 » religiosi sumus, in qua nati, educatiq; sumus, devotum
 » nos, non vobis sententia, sermone, et manibus, et ante
 » mihi, et parati, & peti, quibus Nomen, et facti fuerit.
 » deinde aut, amato bono, pulchro, & alio quibus se
 » cultus, sine. Insuper aut, huius omnia, & eam, sumen
 » huius, fiduciam, omnia, & sententia, sermone, igitur, et
 » sermo, huius, a vobis.

Capitulum 5

De Elocutione

Seccio 1^a

Quid sit?

» Elocutio, quae, Perthorice, instrumentum, est
 » cellentia maior, frequentior, a se, et studio, uti
 » orator, illa aut, dominatrix, regina, et flexanone
 » huius, huius, in solo, & supra, quos, huius, de
 » huius, excolit, orator, & orator, huius, maxime, huius
 » & et, facillima, sit, cognita, nulli, tamen, ea, nisi, ante
 » nisi, studio, nisi, exortatione, et imitatione, operari.
 » Est, huius, aut, inventas, manifestatio, & quae, acce
 » gantia, huius, ornata. Ea, dicitur, a, huius, in
 » Elegancia, compositione, et dignitate. Elegancia, huius
 » huius, at, huius, huius, et, huius, huius, huius. Huius.

di.

destruunt in Latinitate, et Expositionem. Latini
 ras sermonum quas servat, sunt grammaticis seculis
 solentibus, et Barbariorum de dicitur, et honestis in
 nobis, servat orationis munditia, et sic hinc est grammatice
 ricas putant affrica.

Explanatio est, quae dicitur aperta, et dilucida orati
 onis. Ea dicitur dicitur, ut dicitur, et quae. Unde
 fatur in ea, quae dicitur in sermone, et dicitur dicitur quae
 dicitur. Propria, quae dicitur in rebus, aut in rebus, de qua
 loquimur. Quod est aequum, aut tanta in rebus
 bonis generis, dicitur. Novata, dicitur. In dicitur in
 propria, et obsoleta, ab usu quotidiano sermonis
 in dicitur, et apud Apuliam. Fortuna ex dicitur
 et exco: apud dicitur: alexandria, quae dicitur apud Pla
 uti: dicitur dicitur, et dicitur, et dicitur. dicitur in
 si dicitur dicitur, et in oratione dicitur dicitur, et dicitur
 dicitur dicitur. Novata dicitur, quae dicitur ab eo quae dicitur dicitur
 tur, et dicitur ad nos omnes dicitur, et dicitur dicitur, et
 apud dicitur: dicitur et dicitur: quae dicitur et dicitur
 quae. dicitur ut quae dicitur dicitur, et dicitur dicitur. dicitur
 quae dicitur dicitur, l. dicitur quae dicitur dicitur, l. dicitur
 dicitur, et dicitur, dicitur; l. in dicitur, et dicitur, a dicitur
 dicitur; l. ad dicitur dicitur dicitur. dicitur dicitur
 dicitur, et dicitur dicitur. Postea dicitur quae dicitur dicitur
 ta, sive soluta, sive dicitur dicitur, et dicitur, et dicitur
 dicitur, et dicitur, dicitur, et dicitur, dicitur, dicitur, et dicitur

dicitur

Domite, Torante, & Jove, et alia id genus.

Compositio e Structura partu orationu: cu
officiu e, scita int se onestate. At quid si potest
nequid appetat, aut vult, nequid de curat, nequid
e, nequid cogit, fide. Unde singula int se
sa collis distinguat, mos e omnino p
bita amicitia. It ne debeat oratio qd fiet, si omni
deat, et rignu fiat pars secunda, periodo, qua prima
Vbi Carth Terontius debellavit, Tullius congruavit, Ne
redundat, et si veru aliquid potat, qd pars sup flu
at, vbi Carth capit Roma opulenta est, ubi sup
fluit veru Roma, et in Roma significata facit p
veru predentia.

Arca iunctura orationu quenda s scita
sonantia ra. At si sup labia, in quatu partu generu
decedit, & illu omni obtendit, ite orationu p
tant gloriu qd ad dominatio animi cupiditas, sonan
ti e que s domina dirige regnatorum plu quatu q tu
lit Virgili, que rege. Ad sumu sposita e grandior
s, sonantior. Sa strugere, p more, inveniente
maliora s que strugere. V

In hac iunctura citanda s v's deus, et
hiat vocalis que vultu, et inconspicte reddunt orationu
In Vocce Itu augustinu, et ego oi opus quamque
Accurians e, & in familiari colloquutione solent,
Et apud Virgili si forte tanto vati citio danti,

Plano

Atque semper fugiendae sunt huiusmodi huiusmodi aliquando
 quippe inuentione, et quareque supradicta oratione adinque
 Vales. Et stans ante me, curamque quam ipse fecerit

Vixite exasperas, tanto me impiorum populi
 Confutere, atque omnes inueniunt expendentem casu
 63. Et de literis numeris et si dicitur, quod videtur in oratione
 sententia, et Res Perant Quare quod quod quod quod
 aut. Hypera sane, et in uicunda. huc oratio quod asperas
 ornamentum dicitur. 63. Et de uerbi frequentia, atque non nisi
rationis adde in est, et ratione ratio n e fidis hinc.

64. Omnia causa, Thome optata, et conuenit flor
res glorantes, lactum manus, obstantes. 63. hanc in hanc
uicant, et transpositio in diurna, quo iudicio e Luca
Poeta, et hanc ipse, et in hanc uicant.

Hanc res ad te scriptas huiusmodi, et h.

63. Longa uerborum similitudo, et numerus quod littera perit, quod
 et audientis aures, et orationis igitur aliquid, nisi tamen ne
 ce paria addeat. Peri quod quod quod quod quod quod quod
 aut, quod quod multiplici quod conuentione. Hic adde con
phi hologis orationis, et adde dentia onomina, et hanc in
uicant, et hanc in hanc. Plurimum in laudo, et multa conuenit illa
ba hanc substantia, et: hanc e et hanc, quod hanc in u
uicant n e hanc.

Numerus in oratione nihil aliud egerit suam
 solum uerbi illi, quo quod incipit, mediat, et terminat

quod

periodis, quae inuicem uocis, et orationis sensus ad clau-
 dendis sensus; sensus bene collocati ostendit. Et sequit
 curantur et quando quibus claudunt, et alibi uocis, maxime
 per inuicem uocis terminant. Ibi nota, quod ad hoc ordinanda
 orationis quaedam sunt uerba graua, et plena maiestatis;
 non tamen adeo pronuntia, ut in reliquis orationis graui-
 tas eadem, et orationis sensus non prouent, et huiusmodi uerbi-
 bus grauioribus ad una paulatim delatibus. Multi si uocem
 aut innumerabilem periodis tradenda, et catena uocem uocem
 uerba orationis quibus facile abstrinere; ne ad hanc ora-
 tionis structurae sequitur regulae et uerba aut uerba, hoc
 est ille pulchra, et grauioribus sonis, quae grauitate et alta,
 uerba et collocata respicit. Praestat uerba, eaque uerba
 summa uerba, elocutionis dignitas, quae tota orationis, et tropis,
 et figuris. De quibus orationis plenius agendum uidebitur.

Sectio 2a

De Tropis Verborum.

Tropus, uerbi, uerborum, et orationis propria significatio in
 alia, et uerba mutatio. Per uerba in uno uerbo, uerba et
 Metonymia, Synchysis, Metonymia, Antonomasia, Ono-
 matopoeia, Catachresis, et Metalepsis. In oratione uerba
 sunt nempe Allegoria, Ironia, Periphrasis, Hyperbaton,
 et Synchysis, de quibus infra.

Metonymia

Metonymia, Latine translatio, est mutatio uer-
 bi a propria significatione, in alia, quae similitudine, fit
 quae analogia. V. et res animata, et alia animata pa-
 riter.

and.

mult, et his g'ais fort, Regula g' Ingenio, Sic
qui g' vocari, vulgus g' fraudulento, Cami g' maledic,
luculent, g' stulticia.

3^a ceaus Lybis avallo apultou Leonu. *Sily l. 4.*
id. e' *Annibal* e' v. et us in animata, g' alia in anima
ta g'orit, at auxi famus g' cupiditate.

Quid immortalia gestora cogis *Annibal* sacra famul? *Annid 3.*
3^a et inanimata in a' g'ugit animata; sic cauro a' g'ur
pat' flumin eloquentiz g' hoine eloquente, et flumen
belli, g' milite forti.

quo f'urina. Bellis *Equada.* *Enid 6.*
4^a et animata g' in animata g'ugat, et abot oulti,
g' Belli, cogit amny g' g'arugis, brachia arbony, g' o
ramy.

Sisti adentem sacris cogit aditit amny. *Georg. 4.*

Synodoche fit' amulti p'atiz: v. et p'ora g'orit g' *Synodoche*
Abto; at g'ugit g'oraty onu oca g'ener: sic in in Cathi
lingi: onu oca e'ort a' iugula nris ca'g'icim. Et Virg
Flammaz et regia g'ugit: Exo tulizat. *Annid 2°*

2° et g'orit totu g' g'ate, et flumen g' aqua, mont, et
sylva g' arbony.

Pabula gustant, Sary Land' g' bi bipent. *Annid 4.*

Et apud dat. *Defigitant* sylva

3^a et g'orit totu g' onalij.

Adentque armata milite g'p'era id' militib' *Annid 2.*

4^a et g'oran g' onu g'orant. Sic in Cathi. hanc g'ugit

exorde.

hominis angustia. de Horat. Pallida omnis ego pede pulsat pauper tabernaj =
Pugilatus. Videtur Virg. lib. 6. Seneca. 3. et Horatius ponit p. Horat. Virg.
ora p. Romanij. Muzgali. Muzgali. Muzgali.

Celo quatuordecim annis. id est celestibus.

Fructus 6.

4. e. verso stentis p. stentis. ut Neptunus p. cetera.

Id est primus ardet. De Chalcegon = Mithridates, de Chalcegon.

Fructus 2.

Id est secundus. ponit p. a. gata; haec carala aut p. infelicitate, daga p. pae fa
as pona quibus, puzgura p. uge.

Nonnulli populi facit, in puzgura uge. Puzgura.

Fructus 2.

Antonomasia. p. quibus p. puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia
puzgura uge. puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.
omnino in puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.
p. Romanij. puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.

Id est tertiis. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.

Fructus 3.

Id est quatuordecim. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.

Fructus 6.

Id est in puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.
puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.
puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.

Id est in puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.

Id est in puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.
puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.
puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.

Id est in puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.

Quid Equit

Id est in puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.

Id Nony.

Id est in puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.
puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.
puzgura uge. Antonomasia. Antonomasia. Antonomasia.

Belli

Bulli ferratis auris Saturnia potes
 Effugiant, summeq; pueris
 Iuxta de celo crevit Saturnia luna
 In summas auras Britania respice Palladas

Viz.

Epictetus, siue apertus & sequens, et libere sunt potes, nisi illi datus e deus, ubi
 cui apponunt: ut dentes albi, et haec munda vna, ap' illos in respiciunt, & in
 oratore reddenda bit apert, nisi illa alij efficiat, & in his: Dicit ab omni
 mandis. Idcirco libidinis. Epictetus tunc deus motus adit. Epictetus
 A Phaege molle mea ononib' Idy e ea et Ida onon' casty. Praeterea, et Epictetus
 a to facientis coramib' auctory. Dicit ad, Phaege Ven.

Onomathopoeia

Onomathopoeia est fictio noua exponit ipse cui imponit, que
 est cultus, latine natus, nisi forte in stant ditionib', q' sup'it, tenent, omnia
 omnia, suaua, si hylt, et alia de re, q' de p'caunt, si n'ly sont addunt, et re, que
 quant. Haec in imitant orata q' in aliquo imitacione modo expriment, et pe
 tet in illo onomathopoeia in Exapm, et Luthat, aut Exapm Luthatizat, aut Luthat
 resp' Exapmizat.

Catacrisis

Catacrisis, siue ab uno natus e, q' n' hantib' necn sut accomodat, qd
 in p'ximo e, at apertis statua d'ni, sup'it omnia cupat, et equib' et class' q' d'ificat.

Acrostichum

Equi divina Pallady ante = d'ificant.

Mithelogeia

Mithelogeia, latine transumptio ex alio in alio velut arg' p'at.

13. Eccl' 2.

Post aliqua, mea signa videns mi labor augetur.

At annos dicitur, q' ab arista ad spicas, a spicis ad reges, ab his ad d'ni, ab
 Astatis ad annos accedit, & p'rog, huc (si forte trop, ut) augetur, et velle impp'it.

Sectio 3^a

De Sententiarum Imaginibus.

Exp

Stunt pectus que oratorum.

Et erat quo quoniam quae mortalibus et quae
Inuicem, et domi hinc gratissima regit.

Stunt 2.

De pectore Hyginus et Peisiphraze quoniam dicit, quod ut agnas de caetero ante
modeste, omnino in Peisiphraze nos cum quae quibus velut quae explicat, attendit.
Intra eo atque descriptione eius et Hyginus. Ego, q. hic verum, et autum in silentio non,
Peisiphraze, q. vobis utuntur descriptione est.

Autumni Peisiphraze.

Libra die, somnoque pace ubi fuerit horae,
Et omnes lucis, atque omnes in dividet oros.

Georg. 4.

Verum Peisiphraze.

Nunc fecundus ager, pecorae nunc hora catandae,

Nunc aui in campo tecta, laquei q. parat

Nunc haec ubi aucta tellure, caecumina tollunt

Nunc humido gemmas cortice pelone ager.

Virg. 3. sat.

Autumni descriptione.

Sepe sub autumnis, et formosissimum annus

Plenaque purpureo subrubet verna mero.

Cum modo fugois, modo solvamus verna

Verum descriptione.

Vera novo est tunc heata uentis; et vobis exera

Surget, et in solidam, et sepe delectat aquas.

Dannia tunc florent, haecque coloris adhaerens

ludat aqua, neque adhuc vixit in fronde illa.

Virg. 15. met.

Hyginus, seu vobis quae est, q. vobis quae est, ordines, aut

Hyg. baton.

g. vel

Figura, seu Schema, e' elegans q'da orationis expositio
 abstrahit, et pars ad personam. Atq; ad abstrahit armonia q' hinc est, q' illic dicitur. Hinc
 mones; alij de ad abstrahit personam spectant, et q' Partes ad Figuram e' genero idem
 Partibus ornantur. Harmonia q' in ista cadunt triplici in sunt. q'
 Additionis, q' Subtractionis, et q' Similitudinis.

Figura q' Additionis.

Figura

Ex his 1^a Figuratio, seu Synchysis q' fit et ab eodem verbo repetitur
 ut oras; Et licet: nihil agis, nihil malis, nihil cogitas.

Inversio

2^a Inversio, quae Epiphora, et Antistrophe et in illis verbis repetitur
 ut oras: Et idem licet. Vultis tres exorantur Populi. Et inspectis? Inspectis
 Antony. Videratis clares. Exorant Antony. Auctoritas huiusmodi
 affectus? Adhuc Antony.

Complexio

3^a Complexio, seu Symplecta, q' repetitionis et variationis complexio q'
 et in parte, et hinc eadem repetuntur. Quae senat demonstrat, quae populi de
 morat, quae ad existimatione demonstrat, et non sic omni affectus.

Iduplicatio

4^a Iduplicatio, seu Anadiplosis, est ab eodem geminatio, q' variis in parte
 et licet in parte repetuntur abstrahit. Et licet. Viri, et viri in additione; Et ad Viri
 audacis, et Viri. Ne me adis, q' fieri in ore occidit. fecit.

Nonnulla

Quae et illis ad eadem abstrahit. Et in istis multis, et gravis dolores consenti parum
 et q' et q' in multis. Partes media parum sunt.

Figura 4.

De dicitur omni, de solo in littera sed
 Perveniente die, te decedente carne.

Traductio

5^a Traductio, seu Poliptoton, et Pleche, et ista parvula immutatio
 ponuntur generis, et personae variat. Et: Certi iudices contra leges, certi tribunales.
 Porca immutatio, dicitur licet: Senat infirmitas, Senat infirmitas, Senat infirmitas. Regis

se, e Junctis delictis et illa sciantur.

Mors motus motus motus e mors morte delicti.

Cui nonant alij de veritate.

Et veritas e veritas sibi

Et veritas veritas e veritas

Et veritas e veritate veritas.

6^a e Synonymia, et ubi idem quanta agitur mediantibus. *Synonymia*
quae vocatur, egredere ego vobis gratia gratia gratia gratia. Et alibi dicitur: *Synonymia*

7^a e Polyandria, q. d. dictionis abundantia. Ita dicitur.

Polyandria

Nullus lacrimas.

8^a e Anaphora, dicitur ubi idem dicitur iterum.

9^a e Gradatio, seu Climax, e repetitio eorum sicut alij dicitur. *Gradatio*
Cicero: *Aspicere adhaerentem, ut gloria gloria consulo comparavit.*

10^a e Similitudo, q. d. dicitur quae dicitur dicitur. Ita dicitur. *Similitudo*
Sicut in eorum lib. 3. cap. 1. de aqua: *Injunctum flans, injunctum spongia,*
injunctum videntibus, injunctum dolens, injunctum fulgentibus, injunctum
reventibus, in gurgine liquidos, in palude trucidios, in fonte pygma,
in onca obtusa.

11^a e Chiasmus, sicut dicitur in dictionibus. Ita dicitur. *Chiasmus*
Sicut dicitur in dictionibus: *Quis dicitur, et dicitur dicitur.* *Synecdoche*
Sicut dicitur in dictionibus: *Sicut dicitur, et dicitur.*

12^a e Sarcasme, qui est aut dicitur ab aliis.

Sarcasme

13^a e Repetitio, sicut dicitur in dictionibus. Ita dicitur. *Repetitio*
Sicut dicitur in dictionibus: *Sicut dicitur, et dicitur dicitur.*

bat: Magistrat negligebat. Et trophæa quædam. Venerunt ad præ-

Merunche.

3^a Merunche in Pistracuma, ad plebem et ad idem ubi castrum?

- Cic. Cedit foris castris, ubi militibus, viribus gladio, armata sibi.

Synonym.

4^a Synonym, q^{ue} duas res aduersas colligit. sic Troch. lib. 4. cap. 3. Et dea
ausuro qd^{am} fati que qd^{am} in fati. Figuræ p^{er} similitudinem.

Paronom.

Ex q^{ui} 1° et celebri^o Paronomasia, latine Anno munitio est in pau-

lult commutata in bo ponunt, qd^{am} fit by literas, by syllabas, by caps, by quant^{um}
fit, by signatione. Sic liton^{is}, et. quis de spino. Et beant in uisus amicitia
traud amantis. Et uimorale dicti. multe differunt nisi ubi eai mor. uicis
judicis tollido dicti fuit. q^{ui}o uuar oros deperit oris honos; by oros asin de
cap, aut simile p^{er} h^{oc} schema. Donojo euid^{et} dicti fuit. Non uent^{is}, q^{ui} h^{ab}et, et
Lyce p^{er} h^{oc} que Lyce dicit.

Sic syllabas: ut sic uenit ante, ante que Rom^{is} uenit. et illi uer-

Post ut egatas multos comitat equat.

Si uis ee com^{is} ombe moy^{is} deuce com^{is}.

De ac q^{ui} uenit graue multo uenit.

Et euid^{et} Pethon^{is} uenator dicti fuit. lit^{is} campat ligat, que orator^{is} ligat^{is} et

sequit^{ur}. Per cap^{is}: ut Allos or^{is} deuce, Manij uenit, et uicior. Manij or^{is} com

ponat ut. Per signatione: ut uenit ad uenit, si m^{is} h^{oc} uenit dit uenit. Et ut

latuare eff^{er}it^{ur} filio^{is} caruim^{is} uenit fuit. Ed^{is} que ead^{em}. Cu^{is}q^{ue} Euenit

milis^{is} dicti fuit. Iella te deat, in tela. Et tandy celate il^{lis} t^{is} Pethon^{is} uenit

quo auctore artificioso eff^{er}it^{ur}.

Quid facit facit uenit se uenit ante

Merunche q^{ui} cap^{is} no^{is} p^{er} cap^{is} q^{ui} cap^{is}.

Et h^{oc} allusionem Epigrammat^{is} q^{ui} uenit uenit p^{er} se uo in gran^{is} oratione uenit

Nonh.

Sublime.

Non te recordor omen tamen exis iniquus.
Sublime prope Antiphrasice et orator se ipse rogat, et ait res, et altera eo
quod in experientia dicitur. De hoc sic, p. 11. Antiphrasice. Atque hoc dicitur? nempe apud
Hesiodum, et hoc sciat in me autem, ac dicitur. De 2. Horat.

Ante occupatio.

Quo quo, subestis autem? aut eua dextera?
Rogant ensus cordis?
Sicut me quod an caput est occidit?
Dum culpa? appropinquat dare.
Ante occupatio, quae alij Pyrronem, quae Padagogi vocant et dicitur
quod occupatio potest occupam. Sic Horat.

Ante

Nunc alij dicitur mihi, quid tu?
Nulla mihi hesitatio? immo alia haud fortasse miorat.
Et huius scriptis sic Calimachus bunt. Pater Calionachti vocatur. Gallus pro more et
Sagax subit.

Prologus.

Compendio. Anagnosis subitatem affert, et iniquos adversarios
nullum. De p. 11. Antiphrasice. In denique, Latine quod dicitur in talibus, ac hunc.
Prologus. Prologus quoque est filio generis, membra et huius in mortis Calimachus
inanimatas loquuntur inducunt. Hic de oratione Lucij Vellei dicitur, et dicitur in hunc
stat oratione ego argui eum, cum tyrannos invidiosus. De altero Vellei.

Eclog. 1.

Eclog. 1. Spiritus Pyrronem.
Sicut de fontibus, ipse sic arguit vocatam.
Eclog. 1. Subitatem. Pater. Subitatem, tunc ipse arguit, et hoc dicitur, et dicitur
appropinquat. Quae figura pulchra est, et oratione gloria.

Aliterque

Aliterque quae mihi schemata, membra et quae in huius oratione
80.

ge. ad absentem, merito, & ad inanimata loquenti, suavit. arg.

Singulae feras Aradibus fedare latebras:

Feraeque omni stary, Praemissa aut abstruuntur.

Arad.?

Quae in Poetis frequentior: cum sic dat auditu suavit. et Proposque laconis
loquella bre. creat.

Hypophora, seu decautio. De facis dicitur in Persiphrafi.

Hypophora?

Propositi, seu Proposio, quae in multis Periculis appellatur, e qua affert
intypho, quae quae incepti finem ad aliquid ab audientibus inducit. etc.

Propositi?

Quae ego. & meto stat componere debet.

Arad. l.

Ubi sub auditu aures, aut similes. ferunt. Et qd ego si aufero. qd qd est. Et
Concordia. Meto tunc demptatio: id est qd per se dicitur. Nolo dicitur: in cui
forte aaropans ad dicitur. In sepulchro. Meto. Meto caat Meto la onument. Meto
in omnia reliqua. Et alia onordacio. Meto caat Pet. Bellar. cum Meto bre
tatyca traco.

Enthasis dicitur aliquo dicto alio latenscaut. Sic dicitur. Le. S. d. d. Enthasis

Enthasis?

Sacutqz antea. Somnif.

Ubi plerique quoniam in quibusdam a loci spatio inquam. Et super. Satyr. 4.

Meto qd quoniam quisquis fuit ille fuit

Meto pastor fuit, aut illud, qd de eare ordo.

Sustentatio, seu Paradoxo, e qua deum suspendunt auditu ar, et ali

Sustentatio?

q deinde in expectat subinjom. sic in Verax: Quid dicitur, qd censetur: fides
postea aut pag aliqua: et ea cum suspendisset, subiecit qd multo erat impet.

Paradoxo, seu Paradoxi, e qua deum suspendunt auditu ar, et ali

Paradoxo?

Quoniam: meto illi quoniam laudantur in usis; onetto nefarias qd meto in usis; on
tto cupititate ornatis expulsi meto in omnis filij. Et dicitur.

Quid

aliqua exempla, et sua ex Virg.

Sancti conloquuntur Romanis condita gentis.

Ille interitus, cuius erit multa et

Trabit sua quibus voluptas.

Me tamen curat animo, quae in meo alit amara?

Ille loca, in quibus, et vasta convulsa ruina

Sancti, quae longinqua valent mutare veritatis.

Exclamatio.

Sancti Exclamatio, sive Euphoniae, e quae exprimit vehementer ad conat.

43 laudationis. Sic Latinus Rex in Virg.

Ipse stans ad iuvencum.

De Honor.

Et Claudian.

Ille, Ethera terreat gloria quondam,

Di simul dilecte, sed cui sumus ab antro?

Et, ornatas hyemem, cui orulbat Aethra,

Et venant veniunt ad classica venti.

Conf. S.

De Illi.

Vel hilaritatis et id. Claudian.

Celestia omni cunctis Pollentia seculi:

Donerit nomen felici, et agere Numusque

Vel ad mirationem, et sic. in Christianis. Oremus, et dicitur. Sed hoc in

glor. Dulc. ardet, hic in virtutibus. I. dicitur. Et in Antonius: Dicitur meo

hic in laetationem, in fide, in gestorum hanc dicitur. Et Virg.

Heu quae praesentibus, inquit, quae praesentibus

Placuisse aut quae in misericordia tua domusque est.

Annus 11.

Indignationis, et sic. in Plut. De virtutibus, et dicitur. et dicitur.

Et hoc per harmonicas, et dicitur. si quae, saltem, in virtutibus, et dicitur.

hic dicitur, et dicitur. Placuisse aut quae in misericordia tua domusque est.

Plexon.

Bene: mortis illi, laus ferat, maxime parva in caeca velis. 982
Ap. bati.

Subite, dicit Maecius, ubi quiescat, tota vita ingenij, p. n. domat. Imperat.

Quo magna fuerit te monit huc elegit, ubi vna p. n. Maecian. Admonita.

Galle fati mortales. Cata si vni possent, hic miraret. 991
Igegu.

Nunc amo te Magni Maecio, septa magnitudine blandior cedunt mag.
me, et amant. Blandite.

Salvete Magni Alexandri parva c. nexy. Salutatis.

Bene parva Alexandra, arator, mi quiescat, meo quiescit. Ap. bati.

Summa fides, parva hinc sacophago, q. d. r. y. n. a. Magna hinc Alexandria. Veneratio.

Ap. age te ad vna, in q. l. x. v. n. o. r. a. v. a. t. a. l. e. v. i. s. t. e. p. o. t. t. e. r. a. j. Abominatio.

Imperator imperat, patris pater, pater horum, omnium pater, matris mater, pater
corporum, mater imperat, nemi ne mater, nisi pater tu.

Progeni in dolo vna Alexandri, vna d. n. o. r. a. Oburgatio.

Si tibi teara parva, q. b. q. r. a. v. i. s. t. e. r. a. j. f. u. i. s. t. Essecratio.

Vna qui Magni e. temp. f. u. i. s. t. Optatio.

Ad huc illos. Semina et miraacula orientat. Vocatio.

Quia publici hanc vna d. n. o. r. a. j. a. v. e. o. j. p. u. b. l. i. c. i. s. p. o. l. i. s. s. a. g. i. n. a. t. a. Vn.

Imperato, arator, exi qui omni pulchri in p. n. e. a. v. a. l. o. b. e. d. u. c. i. t. o. t. e. r. r. e. i. n. d. i. g. e. Uf. b. r. a. n. i.

Imendo tibi parva hinc vna angustia l. a. j. j. Ex orbe hinc vna hinc d. n. o. r. a. l. e. m. Imonatio.

Do. qd. p. n. i. s. t. a. v. a. r. a. t. u. l. l. i. p. o. l. i. t. o. r. u. m. h. u. i. s. p. o. l. i. t. e. c. a. p. e. p. o. s. i. d. e. t. q. b. e. p. o. s. i. d. e. t. Dapio.

Parva hinc gratia vna d. n. o. r. a. j. p. u. l. v. e. r. e. l. o. c. a. t. i. s. t. i. s. t. i. t. u. o. p. u. l. v. e. r. e. n. o. i. n. g. Fractio actio.

Ingeni p. a. u. c. h. o. n. e. Fractio actio.

Abbe sepulchrum in vna d. n. o. r. a. j. o. r. d. o. v. i. g. u. a. p. u. l. v. e. r. e. n. o. i. n. g. Fractio actio.

illiterat.

Mitoraz. Minghos literata fashiqe. Non in illerz Magni.
 Exultatio. Ille puberis Alexander. Sauctate dicitur, Syrijs, Persijs, Armenijs, et alijs.
 Sacerantia. Ille ego terrarum hinc, Orientis, occas, et totus orbis, tot palmas adept; et co
 galmi impio.
 Strabulatio. Strabulo tibi, Magne Alexander, totus orbis, qd capiat, occupasti, et qd
 sedis, qui nemo inuadit.
 Clausus. Claudite populi: magna q acta fabula: Alexander p omnes exiit, eos semel
 deo unij.
 Ecclatio. Hic aut dicitur p dicit Magni, postmodum nulli.
 Inygeria. Inygera mori: sicula occidit curiam. de! fery amittit et totus regis. Et hic
 peccauerit, nisi peccet.
 Penitentia. Penitentia magni mori: qd parvo inuicem quatuor, in paxi ubi amendeat.
 Inygeria. Inygera populi: nulli Magni, mali pennat. Alexander in ueneratio fact.
 Desperatio. Act de vobis, magni Paucij, et Alexander dicitur.
 Timor. Timere Superi: Magni quosq; totus felix mori, p trage.
 Vericundia. Ha crumel omi negudis et archi e acunij. Terrarum archi, totius de tal dicitur.
 Pudaria. Pone met, irator, Alexander impium e illudis, licet. Neue nullo in genice
 lo Kalisthij mortalitaj obtrudat.
 Impudentia. Nimij impudent, irator, e bi stat, ubi Magni, fact.
 Exultatio. Exultat in hac, et fana mori, Alexander genicij, no muni, paxij. hoc fa
 ta dicitur.
 Ming. Et abis, magni Paucij, paxi, hic unij magni, mema.
 Neomej. Neu qd me curij, q totus te fuit mentibare. Inuicij Olympijs, ab oblat hic
 unij, Philijgo te apert, et Lori.

Sacer.

It in ... in alia ... dicitur ...

Et si ... accidens ...

2° Item ...

3° Exhibita ...

4° In ...

5° In ...

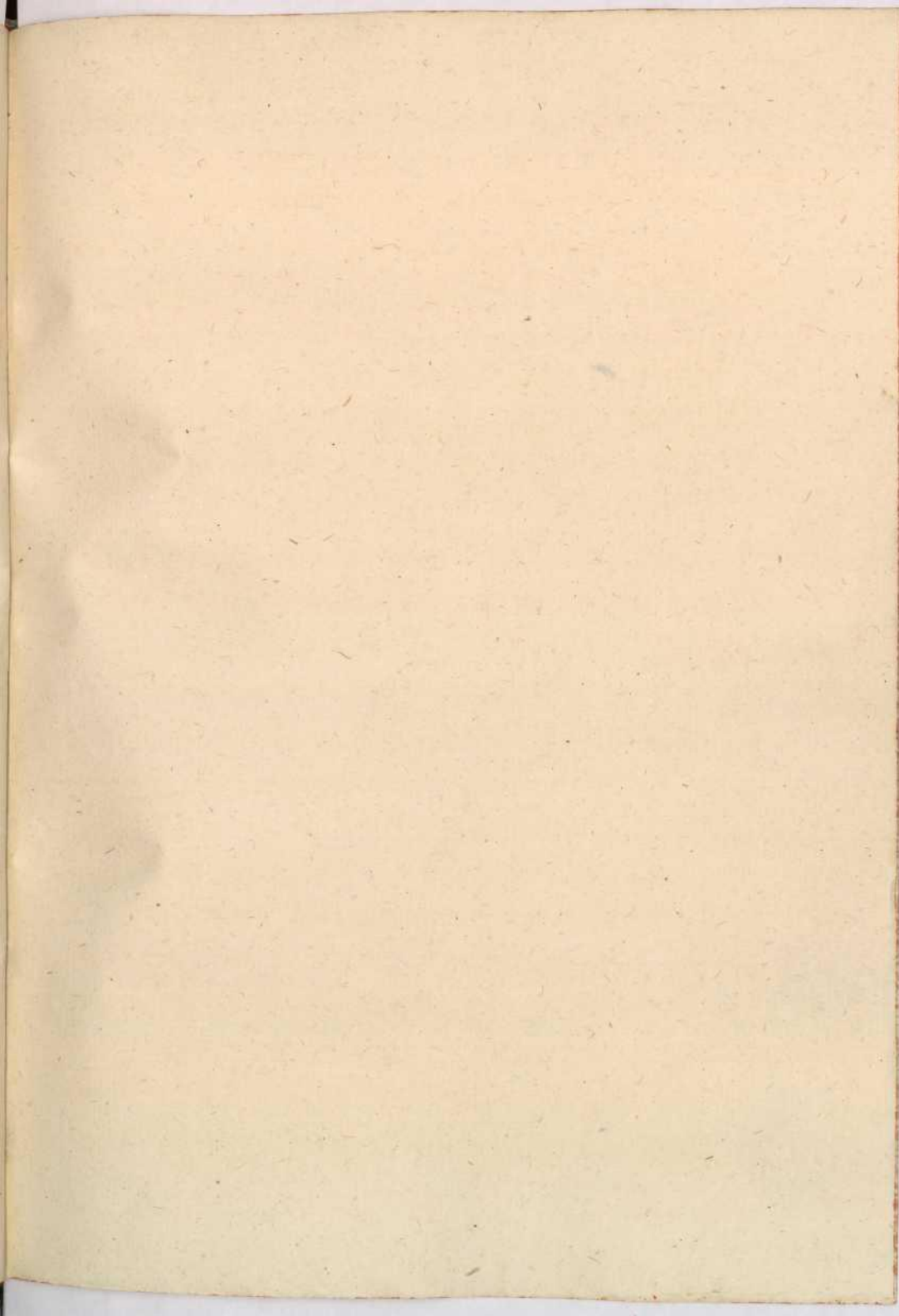
6° In ...

7° In ...

8° ...

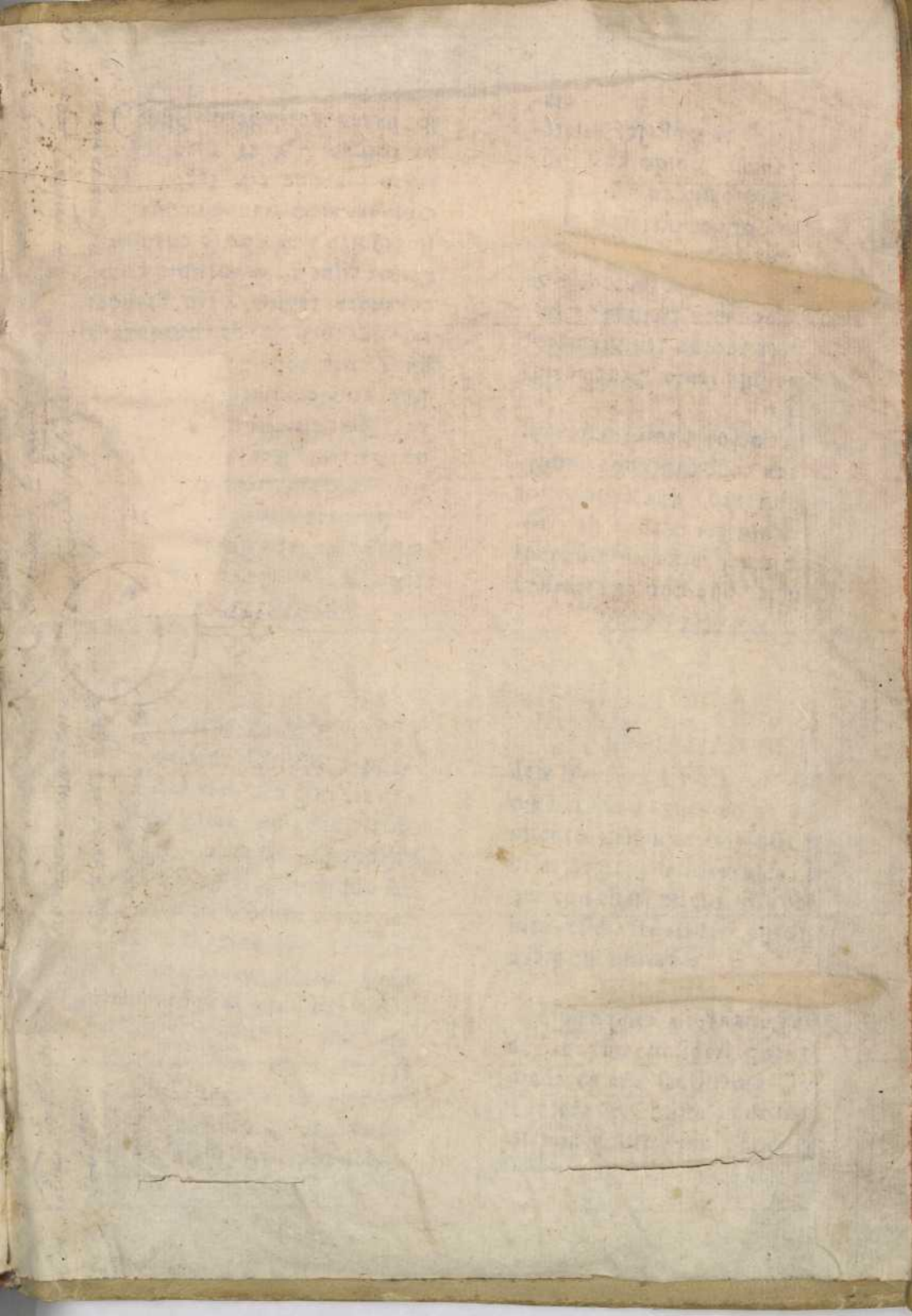

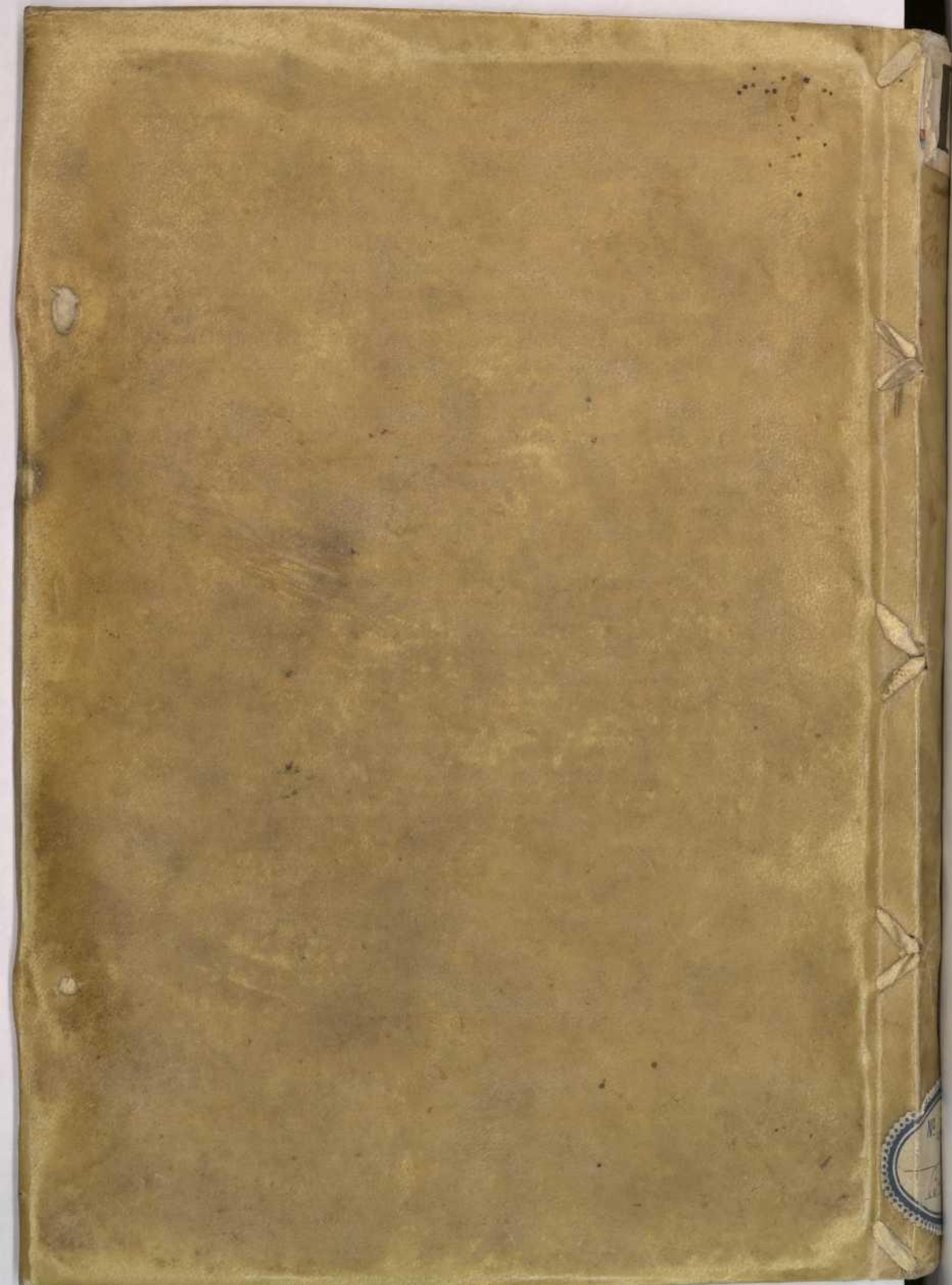

144

No. Caja
1
B-62